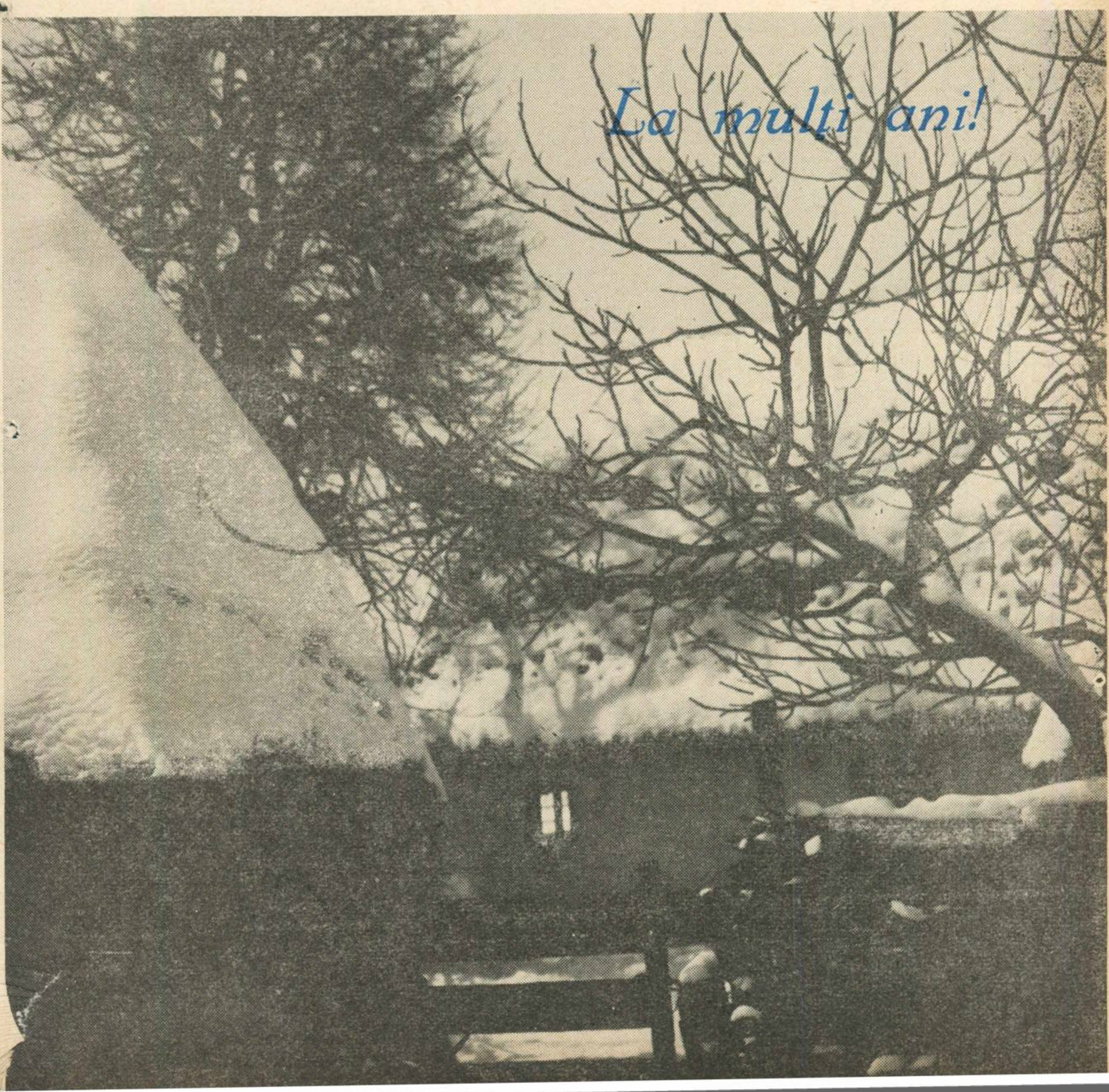
Proletari din toate țările, uniți-vă!

amfiteatru

REVISTĂ LITERARĂ ȘI ARTISTICĂ EDITATĂ DE UNIUNEA ASOCIAȚIILOR STUDENȚILOR COMUNIȘTI DIN ROMÂNIA Nr. 12 (96) decembrie 1973, anul VIII • apare lunar, 32 pagini, 1 leu



Iarna-i grea, omătul mare / Semne bune anul are...

Foto: IONIȚĂ ANDRON

Casa nouă a Naţionalului

„Intr-adevăr, Partidul Comunist Român, preocupîndu-se de edificarea celei mai drepte şi mai înaintate societăţi din lume, de dezvoltarea forţelor de producţie, de ridicarea bunăstării materiale a întregului popor, acordă o atenţie permanentă înfloririi ştiinţei şi culturii — factori de seamă ai civilizaţiei socialiste şi comuniste pe care o edificăm. Realizarea noului edificiu al Teatrului Naţional este o expresie a acestei preocupări de a crea condiţii materiale pentru ca slujitorii artei să poată contribui, prin talentul şi pasiunea lor, prin ceea ce vor reuşi să exprime pe scena acestui teatru, la formarea şi dezvoltarea unei conştiinţe noi, a conştiinţei omului înaintat, stăpîn pe destinele sale."

(Din cuvîntarea tovarăşului NICOLAE CEAUŞESCU, rostită la inaugurarea noului edificiu al Teatrului Naţional).

Un gong (pe care ni-l imaginăm auriu ca soarele) bate solemn, grav şi melodios, vestind deschiderea noului templu al Thaliei în inima cetăţii lui Bucur. Noua casă a Teatrului Naţional, magnet al contemplării noastre încă de cînd schelele îi înveleau misterul volumelor, îşi deschide porţile pentru a lăsa să intre, înainte de orice şi de oricine, Timpul. Adică atît umbrele celor ce, de la „Cişmeaua Roşie" încoace, au slujit cu fierbinte credinţă scena românească mai bine de un veac şi jumătate, cît şi conturul de ceaţă al viitoarelor glorii, purtătorii de mîine ai aceleiaşi torţe vechi şi nestinse. Nouă ne este dat să auzim vuind de pe acum oceanul de emoţie care va tălăzui între aceste ziduri, excepţional atelier de îmbogăţire a conştiinţelor.

Palat cu trei săli de spectacole, cu instalaţii de scenă îngăduind reprezentaţii de cele mai variate modalităţi („italiană", „elisabetană", „arenă"), cu infailibila memorie electronică a orgăi de lumini, cu vrăjitoreşti efecte automate ce recreează fulgerele sau ceaţa, valurile sau ninsoarea, ploaia sau clarul de lună, cu şoapta de pe scenă perfect auzibilă pînă în ultimul rînd şi cu posibilitatea de a plasa sonor spectatorul exact în mijlocul lumii jucate, Teatrul Naţional din Bucureşti subordonează splendida sa dotare tehnică marilor idealuri umaniste care-i fac menirea şi îi cîştigă dragostea poporului. Cîtă trăire, cîtă simţire, cît zbor al ideii şi cît fior adînc se aşteaptă de la cei ce se vor folosi de aceste moderne minuni, nu mai este nevoie s-o spunem. Cel mai bine o sugerează, poate, existenţa celor două candelabre din hol, uriaşe — doi plopi de cristal înalţi de cîte 12 metri, cu mii şi mii de gingaşe frunze pîlpîitoare, frunze de culoarea aurului vechi, frunze totuşi străvezii ca visul, frunze în care vibrează surîzătoare lumina unui al cincilea anotimp — acela al sufletului nostru.

PAVEL PANCIU

Eternul astăzi

De bună seamă, timpul activ al oamenilor nu poate fi trăit decît la dimensiunea lui astăzi—aici şi acum. Ne aflăm astăzi în pragul unui nou an : 1974. Anul nostru universitar începe mai devreme şi se întinde pe dimensiunea a doi ani calendaristici, de fapt. În tot ce facem, însă, trebuie să ne referim la datele anului calendaristic. Între un an calendaristic şi altul apare inevitabila clipă de reflecţie. Trecutul nu mai poate fi luat decît ca punct de referinţă ; viitorul, de asemenea. Important devine, din acest punct de vedere, numai prezentul.

Astăzi, în lumina unui ciclu anual parcurs, marcat prin toate evenimentele la care am participat, la care am fost martori sau de care am luat cunoştinţă, noi ne aflăm în situaţia de a ne descoperi mai bogaţi în experienţe, mai chibzuiţi, mai maturi, mai siguri de noi înşine.

Anul care începe, în mod firesc, ne va solicita la o dimensiune superioară ; anul care începe ne va solicita, fără îndoială, pe linia completării experienţelor pozitive realizate pînă acum, pe linia împlinirii noastre umane. Între ceea ce a fost ieri şi ceea ce va fi mîine intervine astfel, permanent, spectrul lui astăzi, în condiţiile căruia noi sîntem solicitaţi ca oameni activi, ca oameni de atitudine, ca oameni capabili să-şi asume întotdeauna răspunderea ce le revine, ca oameni angajaţi în amplul proces de transformare socialistă a României. Numai la dimensiunea acestui **etern astăzi** fiecare dintre noi îşi poate dezvălui potenţele creatoare, îşi poate dezvălui talentul, îşi poate dezvălui voinţa vie de a realiza ceva constructiv. Astăzi sîntem în situaţia de a întîmpina un nou an. Firesc, de anul care începe ne vom lega o seamă de proiecte importante. E necesar, însă, ca ele să prindă viaţă, iar pentru a prinde viaţă, ele se cer înfăptuite, numai în condiţiile eternului astăzi, muncind cu rîvnă, învăţînd, pregătindu-ne în sensul profesiunii alese. Trecerea de la un an la altul posedă, tocmai din atari considerente, o notă de solemnitate şi de deosebit, menită a ne face conştienţi de gravitatea răspunderii asumate şi a proiectelor faţă de care ne angajăm.

Să nu uităm că 1974 va fi anul celui de-al unsprezecelea Congres al Partidului Comunist. Să nu uităm că anul 1974 va fi anul unei mari sărbători — a 30-a aniversare a eliberării patriei. Studenţimea românească va şti, fără îndoială, să marcheze, prin fapte deosebite, prin acte memorabile, aceste evenimente.

Să nu uităm că anul 1974 ne solicită pe fiecare, pe linia unui plus de efort, în vederea afirmării glorioase a României în lume. În cinstea acestui an, care începe şi pentru anul care a trecut, să ridicăm paharul :

— La mulţi ani !

AMFITEATRU

merită să...

INCHEIEM UN AN care, fără să fi fost steril artistic, fără să i se poată reproşa lenea sau reaua voinţă, a reuşit rar să strălucească şi chiar şi atunci cînd a făcut-o, strălucirea amintea cu nostalgie exploziile mai puternice ale unor cicluri anterioare. Am putea, evident, privi în urmă şi încheia o succintă listă de succese — cea mai bună carte, cel mai bun spectacol, cea mai bună expoziţie, cel mai bun film... Cui şi la ce ar folosi însă o ierarhizare în plus ? Cel mai bun nu înseamnă întotdeauna şi foarte bun. După un an bogat în manifestări artistice, aşteptăm revelionul bilanţurilor nu nemulţumiţi, dar neentuziaşti şi unei priviri retrospective lucide îi preferăm, nu fără o romantică ironie, o utopică şi optativă privire în viitor. Ce ne-ar plăcea să recomandăm pentru anul viitor, deci, ce ar merita să...

...citim

● **UN MASIV ŞI SĂRBĂTORESC** volum, strîngînd între copertele unei cărţi cei şapte ani de ardere înaltă, de-a dreapta titlului **Contemporanului** — un volum de tablete de Geo Bogza, un volum de poezie curată şi neiertătoare, exprimînd mai bine poate decît o întreagă literatură spiritul epocii pe care am trăit-o pe parcursul acestor ani, sufletul pe care nu am uitat nici o clipă că îl avem.

● **ISTORIA LITERATURII ROMÂNE DE LA ORIGINI PÎNĂ ÎN PREZENT** de George Călinescu, ediţia a doua, cu ilustraţii şi în formatul princeps: ediţia a doua, apoi a treia şi a patra, pînă vom şti că a citi această capodoperă a literaturii noastre nu mai este un lux permis numai unor norocoşi bibliofili cu dare de mînă, ci o obligaţie firească a oricărui intelectual; pînă vom şti că această piatră de temelie a istoriei spiritualităţii noastre a intrat în bibliografia firească şi obligatorie a elevilor, care nu vor mai trebui să înveţe literatura după anonime şi arbitrare manuale, a studenţilor care nu vor mai trebui să dea examene după cursuri adesea prea slabe pentru a fi publicabile...

...vizităm

● **UN MUZEU DE ARTĂ CONTEMPORANĂ ROMÂNEASCĂ**, un muzeu în care să putem admira în realitate, nu numai în reproducerile aproximative ale revistelor, cele mai importante tablouri şi cele mai frumoase sculpturi ale ultimelor decenii, un muzeu în care să regăsim aşezate în funcţie de importanţa lor artistică şi cu trăsăturile lor specifice, operele celor care ne reprezintă în formă şi culoare zbuciumata şi contradictoria sensibilitate, un muzeu permanent şi adevărat, un muzeu viu, total deosebit şi de arbitrarele săli de artă contemporană ale Muzeului de Artă al R.S.R. şi de veşnicele expoziţii nediferenţiate de la Sala Dalles.

...vedem

● **MONTAREA, AMÎNATĂ MEREU DE LA UN AN LA ALTUL** şi de la un teatru la altul a frescei **Danton** de Camil Petrescu, montare care, prea costisitoare şi imposibil poate de realizat pe o scenă obişnuită de teatru, devine firească şi verosimilă pe ecranul, mai apt marilor iluzii, al micului televizor.

● **UN SPECTACOL DE DAVID ESRIG**, pe scena Teatrului de Comedie sau pe scena Teatrului Bulandra, un nou spectacol de talia **Nepotului lui Rameau** şi a lui **Troilus şi Cresida**, un nou spectacol cu Gh. Dinică şi Marin Moraru, un nou spectacol la care să nu se mai găsească bilete cu luni înainte.

LUMEA DIALOGURILOR

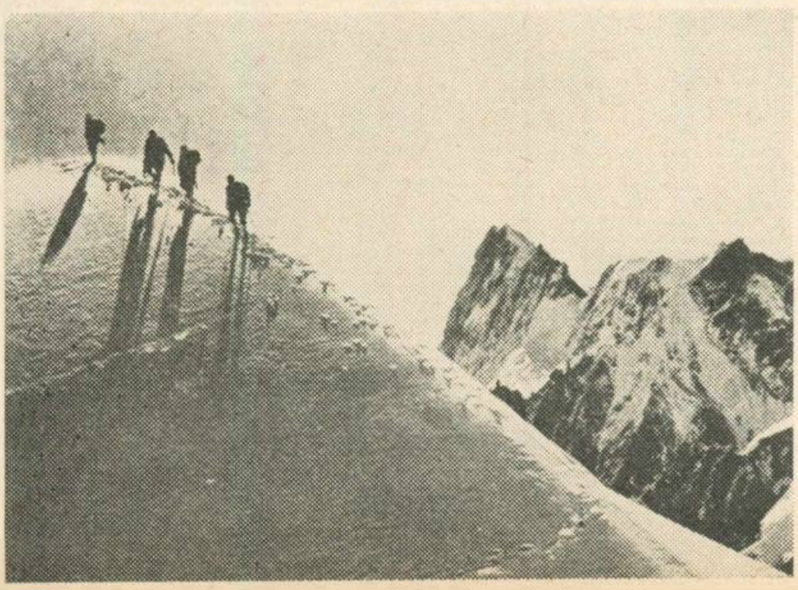
Lumea din zilele noastre a început să devină și, mai ales, tinde din ce în ce mai vădit să fie o lume a dialogurilor constructive dintre națiuni. Recunoscînd că pacea este indivizibilă, că atît înțelepciunea bunului simț cît și calculele politice cele mai pertinente cer imperios conlucrarea statelor, crearea unui climat de destindere și de încredere între popoare, bazat pe respect mutual, neamestec în afacerile interne ale altor țări, relații reciproc avantajoase, tot mai numeroase sînt guvernele care, într-un fel sau altul, își aduc contribuția la ceea ce am putea numi, cu o metaforă translucidă, însănătoșirea treptată a planetei.

Or, în acest context planetar, mîndria cetățenilor României, a celor ce trăiesc și muncesc, visează și își înfăptuiesc visele pe acest pămînt străvechi, are o profundă justificare : țara noastră se află printre cei mai activi, mai consecvenți, mai tenaci și mai supli purtători ai dialogurilor fertile cu contemporanii noștri de pretutindeni. Cursul evenimentelor înscrise în cronica vieții internaționale confirmă justețea principiilor ce stau la temelia politicii externe a României — dezvoltarea bunelor relații cu toate statele, fără deosebire de orînduire social-politică, potrivit spiritului coexistenței pașnice, în conformitate cu normele juridice internaționale, în interesul tuturor popoarelor lumii. În prima decadă din decembrie, călătoria întreprinsă de către tovarășul Nicolae Ceaușescu împreună cu tovarășa Elena Ceaușescu în Statele Unite la invitația președintelui Richard Nixon și a soției sale s-a înscris pe agenda politică a lumii ca o nouă și remarcabilă contribuție la desfășurarea dialogurilor dintre state, indiferent de mărimea acestora sau de orînduirea lor. Conducătorii a două țări geograficește departe una de alta, luînd loc la masa tratativelor, conștienți de uriașele cerințe ale progresului, de complexitatea problemelor arzătoare ale timpului nostru, de nevoile vitale ale oamenilor, au elaborat și semnat documente de cea mai înaltă semnificație pentru actuala orientare a relațiilor internaționale. Rezumînd plastic esența acestei colaborări, președintele Consiliului de Stat al țării noastre menționa : **„Am dori ca istoria să poată spune : Iată două popoare — un popor mare, altul mai mic — care, în condiții grele, au știut să conlucreze și să contribuie la așezarea relațiilor pe o bază mai dreaptă și mai bună".** Așternîndu-și numele sub afirmarea solemnă a conceptelor fundamentale în măsură să asigure apropierea dintre popoarele și colaborarea dintre statele lor, cei doi președinți au adus, totodată, o contribuție deosebită la afirmarea internațională a raporturilor echitabile, întemeiate pe forța dreptului, a stimei și avantajului reciproc.

Dar mai este ceva ce se cere subliniat cu putere. Acela care, la mii și mii de kilometri de Carpați, a purtat cu sine vibrația poporului român în tot timpul călătoriei, convorbirilor oficiale și întrevederilor neoficiale, a lucrat cu aceeași uriașă energie, cu dăruirea caracteristică pe care i-o cunoaștem aici, acasă. Acorduri multilaterale și înțelegeri la nivel guvernamental, întîlniri cu fruntași ai vieții politice, convorbiri cu exponenții cercurilor economice, industriale și financiare, dialoguri cu reprezentanții presei ca și cu cetățenii din diferite centre ale Statelor Unite — totul conturează un program a cărui densitate este, în sine, extrem de semnificativă pentru portretul bărbatului de stat identificat pretutindeni cu România. Manifestările de înaltă considerație și respect cu care a fost salutat de către ospitalierul popor american și de către demnitarii acestuia și-au găsit cea mai elocventă expresie în cuvintele președintelui-gazdă; acesta, definind personalitatea prestigioasă a președintelui-oaspete, locul însemnat pe care-l ocupă printre oamenii de stat din întreaga lume, remarca : **„El a dat dovadă de înțelepciune și înțelegere și a contribuit enorm la deschiderea unor dialoguri, care, altfel, ar fi rămas, poate, închise pentru totdeauna".**

În felul acesta Washington, Wilington, Cleveland, Hardford și New-York rămîn etapele unei misiuni bogată în rezultate fructuoase și cu un ecou prelung în timp. Lumea de mîine — astăzi în construcție laborioasă — lumea ferită de amenințările imixtiunii și forței, lumea asigurînd fiecărei națiuni nu numai un loc sub soare, ci și dreptul sacru de a-și gospodări acel loc după a sa voință, în condițiile cooperării internaționale, lumea aceea va avea toate motivele să rețină cea de-a treia întîlnire la nivel prezidențial dintre Republica Socialistă România și Statele Unite ale Americii ca pe unul dintre momentele de cea mai mare semnificație pentru propria sa geneză.

ȘTEFAN PETREANU



ANA BLANDIANA

Fragmente

Mai mult decît celelalte arte, literatura mi se pare legată de tineret prin relații ciudat de intense, mergînd pînă la o reciprocă și exclusivă determinare. Adolescența nu este numai o perioadă a vieții în care se citește mai mult decît altădată, este perioada vieții în care literatura are o pondere mai mare decît viața, în care viața timidă nu face decît să încerce să calce stîngace pe urmele sfinte ale literaturii. Rămînem cititori în măsura în care rămînem adolescenți și dacă aș fi obligată să formulez o metaforă sintetică și simplistă a adolescenței, aș spune că-mi imaginez această anticameră a maturității ca pe o mare sală de bibliotecă în care fiecare își citește viețile posibile și rămîne numai pînă în clipa în care se hotărăște pentru una dintre ele — există infirmi fericiți care nu se hotărăsc niciodată. Îmi amintesc de lungi perioade cînd, citind pentru prima oară marile opere, aveam senzația că viața din jurul meu este mult mai puțin palpabilă, mult mai puțin importantă, că e numai un fel de pauză între lecturi. Aveam chiar un fel de disprețuitoare revoltă împotriva vieții din jur care era departe de-a atinge intensitatea celei din cărți. Această substituire este, cred, modul ideal de-a primi și de-a percepe arta, maximul omagiu pe care și-l poate dori un artist.

În mod paradoxal poate, pentru mine avangardismul este nu numai deosebit în esență, ci și opus literaturii moderne, adică marilor opere ale secolului nostru. Avangardismul mi se pare a fi un proces al aparențelor, ocupîndu-se de exterior, o luptă pentru anumite forme și împotriva altora; avangardismul mi se pare întotdeauna extravertit, gălăgios, bombastic, epatant, în timp ce literatura contemporană, prin ceea ce are mai bun, vrea nu să epateze, nu să uimească, ci să exprime și să sugereze. Este căutat nu mai-noul, ci mai-adîncul. De aici și neîncrederile în cuvînt, fanatismul adevărului setea de definitiv, de total, de absolut. Pe acest drum spre interior, originalitatea nu este decît o consecință neglijabilă, un reziduu. Avangardismul este un curent, o mișcare colectivă, literatura „modernă" opera unor mari înstrăinați.

Nu sînt om politic, sînt scriitor. Un scriitor, e adevărat, care obsedat fiind de categoriile morale ajunge adesea în atingere cu politicul. O atingere uimită al cărei dramatism izvorăște din contradicția în virtutea căreia scriitorul își este pe de o parte suficient sieși, „sfînt trup și hrană sieși" spune Ion Barbu, dar în același timp el este cel ce nu se poate împiedica să sufere pentru toți, să fie deci dependent de bucuria și durerea tuturor.

Frumosul din artă trebuie să semene frumosului din natură — să se nască fără ideea și uneori fără șansa de a putea fi văzut, admirat.

Ilustrația numărului

Grafic (dar nu numai grafic) numărul de față simțea nevoia de alb — albul hlamidei somptuoase potrivită de zăpadă pe umerii voievozilor brazi, albul omăturilor desfășurate calm și greu în cîmpie, pînă departe, la buza cerului alb și el. Fotografii se conformaseră din vreme acestei dorințe și, cu obiectivele deschise la maximum, au imortalizat invazia albă. Pe care însă, firește, tot vreo pată neagră o poate pune dinamic în valoare, așa cum se întîmplă în show-urile TV ale lui Averty sau Bocăneț, în poemele inspirate de zburătoare întunecate la Edgar Allan Poe, la George Topîrceanu..

Grafic, dar nu numai grafic, la răscruce de ani este nevoie de albul meritatei odihne, de albul deplinei candori. Alb, mult alb, (onic alb, ca să petrecem în neuitare Zet-ul alfabetului care s-a dus, ca să-l întîmpinăm cu fila neîncepută pe (parțial) necunoscutul A, cel ce, călare pe ninsorile neprihănite din ianuarie, vine, vine, vine...

ORIZONTURI

NU ȘTIU CE VA FI ÎN ANUL 2000. POATE VA FI FRUMOS.

Interviu cu RENÉ MAHEU, director general al UNESCO

Între 26 noiembrie — 2 decembrie 1973 hotelul Intercontinental a fost gazda unei foarte importante manifestări continentale — Conferința miniștrilor educației din țările europene membre ale UNESCO. Am solicitat cu această ocazie, un interviu Directorului General al UNESCO, domnul RENÉ MAHEU. Interviul era fixat pentru vineri 30 noiembrie (p.m.) Cu un sfert de oră înainte, făceam deja anticameră în biroul foarte vigilentei secretare a Directorului General (pentru toți participanții la Conferință, „D. G“.).

Domnul René Maheu mă aștepta în biroul domniei sale. Știa că vin din partea unei reviste studențești și era încîntat că sîntem atît de interesați de ce se întîmplă în lume și că îi solicităm un interviu.

— Domnule Director General, ce vi se pare că a adus nou cea de-a doua Conferință a miniștrilor educației din țările europene membre ale UNESCO ?

— Conferința nu are deocamdată o rezoluție finală, mai avem încă două zile de dezbateri ; abia atunci aș putea răspunde precis la această întrebare. Pînă în acel moment, ca funcționar internațional, nu pot să mă exprim în locul colegilor mei. Am observat însă că toate statele participante la Conferință sînt satisfăcute de climatul deschis cooperării inter-europene, de modul în care se discută problemele tehnice ale organizării învățămîntului și perspectivele de lărgire a relațiilor universitare.

De la prima conferință de acest fel, care s-a desfășurat la Viena în 1967, remarc evoluția ascendentă a ideii de cooperare, încrederea tuturor participanților în posibilitățile practice de realizare a colaborării.

— Care sînt recomandările UNESCO pentru următorii șase ani, pînă la cea de-a treia conferință ?

— Un rol important în domeniul nostru de acțiune, cel cultural, își va asuma în continuare Centrul de Documentare UNESCO din București, care va fi un animator al problemelor noastre comune.

O mare importanță acordăm învățămîntului superior, care va deveni o secție aproape privilegiată în ansamblu. Dar este și foarte necesară. Mă gîndesc între altele la rezolvarea problemei predării limbilor străine, a limbilor vorbite în Europa, știut fiind faptul că varietatea lor este adeseori un obstacol pentru colaborarea la nivelul continentului nostru. Cred că această preocupare al cărei partizan sînt, a mobilității universale, va găsi aplicații practice, deși în domeniul cooperării, încă nu s-a stabilit nimic concret.

— În cartea dv., tradusă în limba română, „Civilizația universalului“ faceți următoarea afirmație : „UNIVERSITATEA ESTE UN PUNCT DE VEDERE ASUPRA UNIVERSULUI“. Prin aceasta înțelegeți că universitatea este numai un laborator de creare a personalității sau o priviți și ca loc de emisie a marilor descoperiri legate de viața noastră concretă ?

— Pentru mine, universul nu e ceva abstract sau îndepărtat. Este, din contră, o realitate vie. Vreau să spun că realitatea noastră e o realitate formată din totalitatea experiențelor individuale. După mine, nici timpul nu trebuie privit ca un orizont al experienței personale, nu e un timp limitat la individ, la națiune, la oraș sau la o instituție oarecare. Totul se află în relație complexă, nimic nu este izolat. În experiența cotidiană de fiece clipă trebuie să căutăm relații, puncte de reper și de legătură la distanțe mai mult sau mai puțin apropiate de noi. Am să dau un exemplu (D.G. privește dincolo de mine și își scoate pentru o clipă ochelarii). Criza de energie din lumea întreagă lovește viața cotidiană a tuturor — vreau să spun că probabil nu o să mai putem pleca în week-end, nici dumneata, nici eu și multe alte milioane de oameni. Asta chiar în țările cunoscute ca mari producătoare de petrol. Și toată această criză politică din țările arabe, nu este nici ea, la rîndul ei, simpla consecință a unui incident politic, ci este o urmare firească a unei crize mondiale a combustibililor. Totul se află în interdependență.

Aceeași explicație aș avea în legătură cu tineretul care se droghează. Este vorba de o anume categorie de tineri, firește. Este un fenomen care poate fi întîlnit astăzi în mai toată lumea occidentală, limitat firește, dar pe care eu îl explic ca o consecință a civilizației tehnologice și a societății de consum, ceea ce îi determină pe tineri să dorească evaziunea din viața de zi cu zi.

Acum, răspunsul concret la întrebarea dumitale. Universitatea trebuie să fie o instituție care să ne îmbogățească experiența cu date științifice, sintetizate pe baza experiențelor și concluziilor înregistrate de 2000 de ani încoace, dar trebuie să-i ajute, în același timp, pe cei care au liber acces la studiu să învețe cum se adaptează cunoștințele acestea la viața lor, în folosul lor.

Și universitatea îți oferă într-adevăr cunoștințe enciclopedice, dar numai experiența personală te poate învăța cum să le folosești util, practic. Un exemplu personal — am învățat greaca, latina, filosofia clasică (m-am specializat în neoplatonism, nu-ți vine să crezi, nu ?). N-am aplicat nimic din ce-am învățat. Dar, acolo, în facultate, în

Student

Se fac speculații în jurul liniștii. A liniștii care domnește în amfiteatrele lumii. După un deceniu de frenetice mișcări studențești. Mișcări de protest împotriva războaielor, împotriva agresiunilor, împotriva dictaturilor și terorii, împotriva mizeriei, a incertitudinii privind viitorul, pe meridianele universităților de veche tradiție din orașele lumii dominate de inegalități și convulsii sociale. Sociologi și politologi, filosofi, reprezentanți ai vieții publice burgheze respiră, în sfîrșit, liniștiți, premeditînd un timp de acalmie, cînd studenții se retrag în amfiteatre înfrînți, reduși la tăcere, cu fruntea în pămînt. Se emit ipoteze: studenții marilor universități din Paris, din Lyon, din Marsilia, din Frankfurt pe Main, din Berlinul Occidental, din Londra, din Edinburg, din Madrid, din Barcelona, din Roma, din Napoli, din Veneția, din Florența etc., renunță la luptă. Se afirmă că în acest fel și-au redobîndit înțelepciunea. Au renunțat la manifestații, la greve, la lupte de stradă, considerînd că realitățile lumii burgheze sînt satisfăcătoare, imposibil de zdruncinat, de schimbat. Alții, prudenți, consideră că mișcările studențești cunosc o fază de noi acumulări și cristalizări. Mulți triumfă prin hebdomadare și cotidiene, subliniind capacitatea democrației burgheze de a se adapta la dinamica evoluției de conștiință a tineretului universitar și de a satisface revendicările sale. O seamă de fenomene haotice de protest printre care și mișcarea tinerilor hippy au intrat într-o fază de dezagregare. Anumiți cercetători ai vieții universitare cred că încheindu-se războiul din Vietnam, studenții și-au pierdut unul din motivele fundamentale ale luptei lor și că mișcările de protest împotriva poluării, a segregației , a șomajului intelectual sînt de domeniul confruntărilor pașnice care pot fi rezolvate prin măsuri efemere. Alți sociologi afirmă, utopic, că ascensiunea fiilor de oameni ai muncii la nivelele înalte ale conducerii societății burgheze e un proces inevitabil în condițiile în care fiii categoriilor de vîrf, ai celor care controlează destinele politice, economice și sociale ale țărilor occidentale renunță de la sine la prerogativele puterii deoarece se consideră satisfăcuți în calitate de moștenitori ai unor averi ce le dă dreptul să trăiască în „liniște și retrași“.

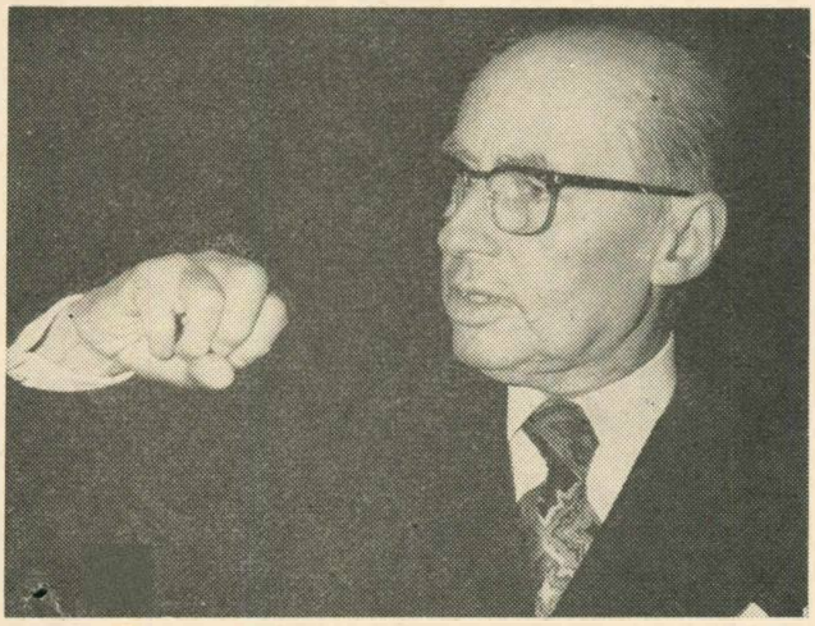
Și cerneala curge la nesfîrșit pe seama aparentei acalmii pe care o înregistrează instituțiile de sondaj ale opiniei publice, specializate în pronosticuri de ultimă oră. Se citează, între altele, cazurile vechilor lideri ai mișcărilor studențești care s-au retras, înspăimîntați parcă de proporțiile nescontate pe care le-au luat propriile lor idei : Daniel Cohn Bendith e un student oarecare la Universitatea din Frankfurt pe Main, în timp ce Rudy Dutsche, traumatizat grav în urma unui atentat, s-a transferat la Universitatea din Aarhus din Danemarca. Mulți încearcă să subestimeze chiar și evenimentele tulburătoare ale primăverii anului 1968 de la Paris, cînd revolta aleatorică a studenților a cunoscut momente incendiare și acte de violență.

SEMNIFICAȚIILE „ȘOCULUI VIITORULUI"

Realitatea e că niciodată în întreaga istorie a umanității, peregrinînd prin secole, înregistrînd destinele celor 66 de miliarde de locuitori care au populat pămîntul înaintea noastră, tinerii nu au cunoscut o mai profundă conștiință a valorii lor în impunerea unor principii de conviețuire și de coexistență internațională, în pregătirea din timp a propriului lor viitor. E curios, dar e adevărat, majoritatea acelora care se ocupă de prognoză, de prospectarea și de trasarea destinelor viitoare ale evoluției umane în țările occidentale fac parte din generația vîrstnică. Se uită adeseori ce schimbări extraordinare de mentalitate și de optică aduc generațiile care vin după noi. Se neagă adeseori și conflictul evident dintre generații pe care îl alimentează modul de viață capitalist, mizîndu-se pe „cumințirea“, pe „inhibarea“ tuturor mișcărilor contestatare, printr-o politică perseverentă de cenzurare și de reprimare a tinereții. Întregul sistem educațional occidental, tinzînd spre pregătirea unor specialiști exacți pentru diferitele domenii ale vieții economice și științifice, caută să-i îndepărteze pe tineri de la viața politică, proslăvind actualele structuri dovedite în atîtea rînduri ca anacronice. Un sociolog consideră că actuala generație de oameni maturi ai Europei și-au atins țelurile după tragicele evenimente ale crizei din 1929—1933 și după conflagrația mondială din anii 1939—1945, că sînt mulțumiți de nivelul prosperității lor și refuză să-și înțeleagă fiii, fiicele și nepoții care se declară, totuși, conform aspirațiilor și viziunii lor asupra societății, nemulțumiți. Dar se reduce conflictul la nivelul familiilor, evitîndu-se implicațiile sociale ale fenomenului ! Mai mult chiar, autorul acestei teorii ne încredințează că odată ajunși să se împărtășească din bunurile societății de consum, ei renunță la idealurile tinereții și devin, la rîndul lor, conservatori. Unii futurologi, care se ocupă de „șocul viitorului“, abat problema de la făgașul ei firesc, demonstrînd că principala cauză a nemulțumirilor sau chiar a spaimei în fața viitorului rezidă în greutatea adaptării la ritmul infernal de schimbări generate de revoluția tehnică și de fluxul impresionant de informații care „neurastenizează“ pur și simplu firile sensibile. De unde și nevoia unei categorii de tineri de a se întoarce la un mod de viață primar, de a se întoarce la natură, protestînd împotriva progresului tehnologic. Dar se scapă din vedere implicațiile sociale, la baza cărora stă repartiția inegală a bunurilor și imposibilitatea celor mai tineri de a participa la luarea deciziilor privind propriul lor destin în existent.

MEMORIA VIITORULUI

Cine sînt, de fapt, acești tineri care traversează una din cele mai importante etape în cristalizarea personalității lor și care trec, de fapt, printr-o perioadă de mari frămîntări, deloc liniștitoare pentru societățile occidentale. De la bun început, trebuie spus că, în afara schimbului de informații prilejuit prin presă, radio, televiziune, cinematograf, ei au acum posibilități extraordinar de diversificate pentru a lua contact nemijlocit, pentru a se cunoaște, pentru a se confrunta și a colabora, devenind cu adevărat o generație conștientă de idealurile care o unește, precum și de deosebirile de concepții, de aspirații, pe deasupra cărora încearcă, mai mult ca oricînd, în evoluția vieții pe pămînt, să se înțeleagă și să-și fixeze un punct de vedere realist în viață. Să nu uităm că ei s-au născut în timpul războiului din Coreea, au fost martorii încă fragezi ai războiului din Algeria, au traversat tragedia războiului din Vietnam, au reacționat prompt împotriva experiențelor nucleare, au protestat împotriva cursei înarmărilor, știu că trăiesc sub amenințarea a 15 tone de trinitrotoluen pe cap de locuitor, au fost martorii unor descoperiri științifice cu implicații fantastice asupra dezvoltării civilizației, s-au născut de fapt în anii realizării primelor aparate cu tranzistori și astăzi programează calculatoare electronice, au înregistrat pri-



universitate, mi-am format un mod de gîndire, am luat de la profesorii mei metoda de a învăța orice altceva. Asta trebuie să găsiți dumneavoastră, studenții, în facultate : plăcerea de a învăța și metoda de a învăța orice, totul.

— Ce credeți despre tineretul occidental din ziua de azi ? Mulți sînt nemulțumiți și contestatari. Vor fi buni specialiști și buni părinți ? Aveți încredere în noile generații ?

— Generațiile actuale sînt mult mai angajate social și politic decît eram noi. Pe vremea mea (D.G. surîde cu o anume nuanță nostalgică) — e mult de atunci — studenții trăiau într-o situație marginală. Știau să meargă la bibliotecă, la spectacole, să se amuze și cam atît. Ah, ba nu — călătoream, unii dintre noi. Dar erau prea puțini cei care se angajau politic. Tineretul era ținut în anticamera vieții. Știam că tinerețea precede viața și că trebuie s-o trăim.

Astăzi, tinerii „sînt în viață", sînt mult mai angajați — din rațiuni obiective sau din proprie voință. Se căsătoresc mult mai tineri — deci au simțul responsabilității familiale (deși nu trebuie să exagerați în acest sens !).

Toți studenții vor să muncească — nu le ajung studiile teoretice, vor să le aplice. Ei spun că studiul fără muncă e incomplet. Arhitecții-studenți se angajează în birourile arhitecților de renume, ca să vadă efectiv ce trebuie și ce nu trebuie să facă atunci cînd vor fi ei specialiști.

Tinerii de astăzi sînt mult mai prietenoși. Refuză o anume moștenire a trecutului, cataclismele. Nu vor să fie numai Romeo și Julieta. De aceea, călătoresc mult. Nu au bani, dar priviți-i cum trec granițele și se îmbracă cu ii românești în România, cu sariuri în India. Dorm în templele asiatice și citesc manuale și cărți de călătorii numai spre documentare. Tinerii de astăzi sînt deschiși lumii.

Ei sînt cei care au protestat împotriva războaielor și a poluării și a civilizației tehnologice. Și în felul acesta adulții i-au ascultat (erau prea mulți și prea zgomotoși ca să nu se facă auziți) și, avînd puterea economică, politică și experiența de o viață, încearcă să corecteze societatea noastră. Într-un fel, e firesc să fie așa — tinerii au mai mult timp să gîndească și să observe, bătrînii au un serviciu, sînt adeseori obosiți, n-au cînd să vadă totul.

Există, desigur, și tineri care nu se pot adapta ritmului vieții moderne. Refuză realitatea, au gustul evaziunii (călătoresc fără a se fixa vreodată). Dar este atitudinea celor care sînt slabi, celor care le e frică de viață și care plătesc scump setea de droguri — o plătesc cu distrugerea propriei personalități.

Dar tinerii sînt buni, sînt generoși, sînt interesați și combativi.

— Cum credeți că va arăta lumea de mîine ?

— Nu știu cum va arăta lumea de mîine. Mă apăr de futurologi. Cîți autori și cîte cărți de acum 100, 200 de ani n-au încercat să-și închipuie lumea noastră ? Dar totul ține de ficțiune, nu de știință, și s-a dovedit a fi eronat. Ficțiunile nu mă interesează. Imaginația ține de ficțiune, nu de experiență și știință. Nu știu ce va fi în anul 2000. Poate va fi frumos.

— Unii spun că „bătrîna Europă" a obosit. Este „amenințată" din punct de vedere al situației ei de centru cultural mondial clasic, de către „noile lumi" — Asia, America de Nord și de Sud, Africa ?

— Europa are viitorul în față. Nu sînt deloc pesimist în legătură cu Europa, așa cum era Springle în 1920, cînd scria „Le declin de l-Occident". Există crize, dar există ieșiri din criză. Europa are o extraordinară capacitate de a renaște. Gîndiți-vă la Europa de după cel de-al II-lea război mondial. Amintiți-vă cum arătau statele atunci. Astăzi ele se află din nou în primul plan al dezvoltării spre progres și civilizație. Este cert că evoluția lumii merge spre pluralism. Dar Europa este și va fi un laborator, un centru de cunoștințe unite pentru viitor. Ar trebui să se liniștească toți. Europa va rămîne unul din marile centre de cultură universală. Alături de ea vor fi Asia, Africa, America de Nord și de Sud... Dar Europa va avea totdeauna un rol important de jucat, chiar dacă renunță la hegemonie. Și, domnișoară, nu mai întrebuințați termenul de „bătrîna Europă". Nu este bătrînă. Întinerește continuu.

SMARANDA GAICULESCU

în Europa

mul zbor în cosmos și au urmărit cu emoție și entuziasm evoluția sateliților și primii pași ai oamenilor pe Lună, au cunoscut detaliile izolării celei dintîi gene pe cale de laborator și au fost tulburați de implicațiile pe care le-ar putea avea această descoperire epocală privind controlul asupra eredității etc. ... Fiecare secundă sau fracțiune de secundă din existența lor este marcată de evenimente care îi privesc personal. Se preocupă îndeaproape de problemele exploziei demografice și caută la rîndul lor soluții pentru salvarea mediului înconjurător, pentru depoluarea apei și aerului, pentru regenerarea solului. Luptă pentru salvarea Veneției de la dispariție, pentru conservarea templelor din Anghor, pentru descoperirea remediului împotriva cancerului, a emboliei, infarctului miocardic, pentru prelungirea vieții pe pămînt etc. Acești tineri care doboară într-un ritm fantastic recordurile de viteză ale orei în sport, ridică ștacheta pe stadioanele olimpice dincolo de limite considerate pînă nu de mult utopice și ating praguri ale dezvoltării biologice invidiate de toate generațiile de pînă acum. nu doresc, evident, un nou război. Ei doresc, dacă vreți, să încerce toate metodele posibile de a folosi rațional resursele lor cerebrale, exploatate pînă acum, de-a lungul evoluției, doar în proporție de 10%, învață să citească pînă la 2000 cuvinte pe minut și renunță treptat la orele destinate somnului în mod tradițional, pentru a fi cît mai mult timp în stare de veghe, în stare de activitate. Șocul viitorului de care vorbesc unii cercetători este de fapt efortul pe care îl depun, într-o măsură mai mare, din ce în ce mai mare pentru a se adapta rapid și eficient la condițiile civilizației moderne și pentru a le antecalcula. Fără să uite însă că sînt contemporani cu 90% din savanții care au trăit de-a lungul timpurilor pe pămînt.

Iată deci profilul schițat, în cîteva imagini și ipostaze, al unei generații care populează centrele universitare ale lumii și care se preocupă de destinul viitorului societății omenești, pentru că acest destin îi privește personal.

STUDENȚII ȘI SECURITATEA EUROPEANĂ

Ei bine, acești studenți ai Europei, ai Statelor Unite, ai Canadei, se vor întîlni în luna ianuarie, prin reprezentanți trimiși din toate universitățile statelor care participă la preliminariile Conferinței la nivel înalt asupra problemelor fundamentale ale continentului nostru, se vor întîlni, deci, la seminarul internațional „Studenții și securitatea europeană", organizat la București. Această introducere în contextul seminarului organizat de studenții Universității din București poate părea abruptă. Dar realitatea e că, la seminar, se vor întîlni tineri pentru care frămîntările și tensiunile din universități nu s-au atenuat, ci, dimpotrivă, cunosc noi expresii ale protestului împotriva structurilor nedemocratice ale învățămîntului occidental, împotriva structurilor rigide, imposibil de adaptat la cerințele revoluției tehnico-științifice și la realitățile vieții. Și mai presus de toate diferențele de platformă ideologică de pe care discută, desigur, reprezentanții tuturor forțelor democratice studențești care vor participa la seminar, au prilejul de a dezbate problemele viitorului continentului în care trăiesc, muncesc și luptă, pentru că acest viitor îi privește, iarăși și iarăși, personal.Cu totul altfel se pun problemele în țările socialiste ale Europei, unde s-a asigurat de la bun început un cadru larg, democratic, instituțiilor universitare, unde preocupările guvernelor converg înspre crearea unor condiții optime de studiu și viață, unde, de mulți ani, se duce o politică perseverentă de modernizare a învățămîntului, de adaptare la cerințele vieții. Studenții țărilor socialiste se află în avangarda luptei pentru o Europă a păcii, a muncii creatoare; ei trăiesc de fapt într-un viitor pe care mulți dintre studenții continentului deocamdată abia îl visează. E meritul studenților bucureșteni, care, consecvenți în aplicarea liniei politicii partidului și statului nostru de a acționa perseverent și laborios pentru instaurarea unui climat de pace și încredere reciprocă în Europa, s-au gîndit că printre aceia care sînt preocupați în cel mai înalt grad de destinele propriului lor continent, leagăn al civilizației lumii, sînt studenții. Si nu au greșit! În interviurile acordate de studenții din diferite centre universitare ale Europei, cu prilejul actualului seminar, se afirmă următoarele: într-adevăr, problemele continentului nostru ne preocupă pe toți, sîntem interesați, profund interesați să creăm o Europă a bunei înțelegeri și vecinătăți, să ne întîlnim mai des, să ne cunoaștem mai bine, să vedem ce se poate face pentru a ne pregăti mai temeinic în universitățile noastre în sensul progresului și civilizației, să dialogăm, să ne învățăm limba, să ne împărtășim unii altora din experiența noastră de viață, de muncă și luptă. E sigur că inițiativa studenților români întrunește cum nu se poate mai bine aspirațiile tuturor studenților cu vederi progresiste de pe continent, ale acelor tineri care sînt conștienți de implicațiile pe care le au asupra destinului lor teama și insecuritatea într-un climat de disensiuni și amenințări cu forța, dar mai ales sînt conștienți de înrîurirea favorabilă pe care le-o aduc destinderea, eliminarea obstacolelor artificiale din calea înțelegerii și cooperării umanitare.

Să nu uităm că acești tineri din Roma, Paris, Praga, Moscova, Madrid, Belgrad, Londra, Viena, Varșovia, Budapesta etc. sînt cei mai bine informați din întreaga istorie a omenirii și că sînt cititori pasionați ai unor biblioteci fantastice, în care s-a adunat întregul fond principal de cunoștințe al umanității. Ei au toate drepturile să discute despre destinul continentului în care trăiesc și e foarte bine că tocmai colegii lor din București sînt gazdele unui amplu dialog privind studenții și securitatea acestui continent. Mulți dintre reprezentanții universităților Europei, Statelor Unite ale Americii și Canadei, care vor lua loc în amfiteatrul destinat discuțiilor, vor avea un cuvînt greu de spus într-un viitor mai apropiat sau mai îndepărtat asupra istoriei curente a continentului nostru, niciodată bătrîn, niciodată obosit, ci mereu tînăr cîtă vreme orașele sale sînt pline de studenți.

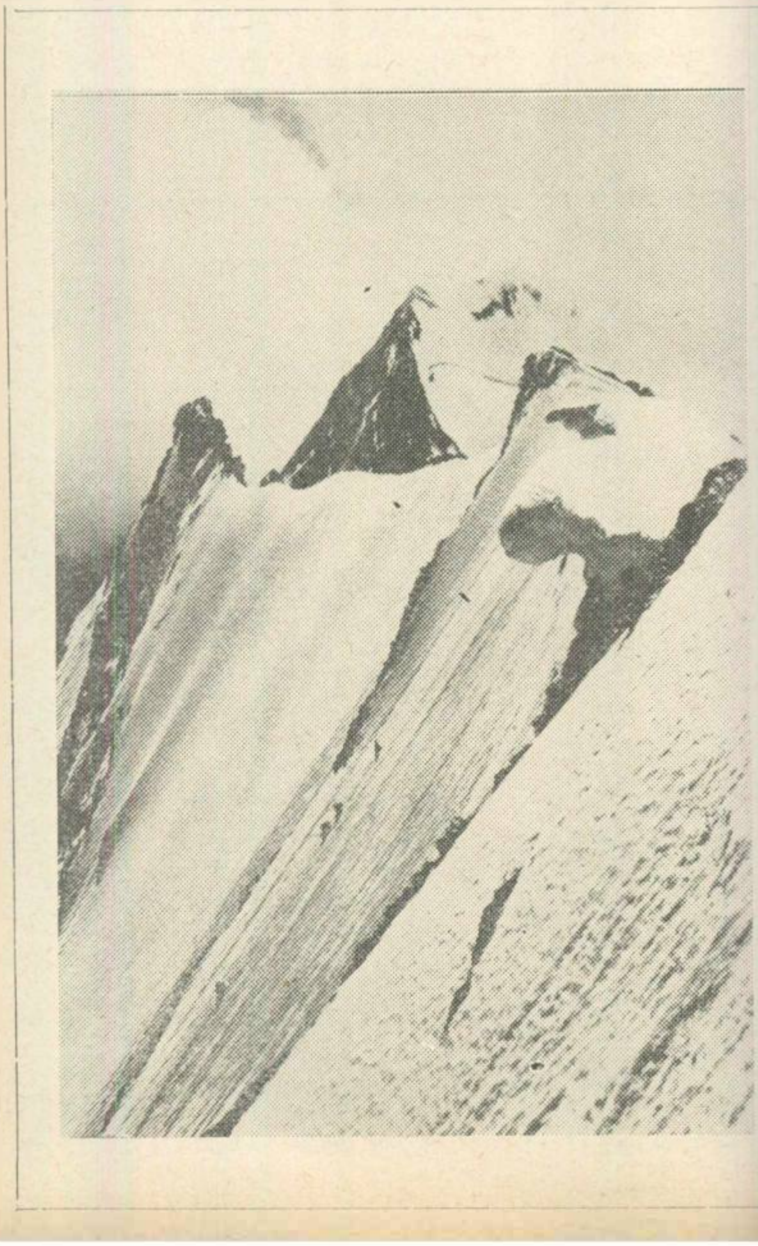
ROMAN POP

COMENTARII LA Retrospectivă

POEZIE

Anul unor cărţi remarcabile de poezie

Aprecierea acestei temerare şi anevoioase îndeletniciri care se cheamă poezie implică, de la bun început, două riscuri: cel al aproximării şi cel al subiectivităţii. Al aproximării pentru că am considerat necesară punerea în discuţie numai a vîrfurilor lirice şi nu a tuturor cărţilor de poezie ale anului; al subiectivităţii, pentru că, la urma urmelor, aceste rînduri se reduc la o inventariere, mai mult sentimentală şi mai puţin riguroasă şi sistematică. Trebuie spus că, din păcate, Editura Eminescu a anunţat tîrziu premiile pentru debut, iar debuturile în poezie ale celorlalte edituri au fost nesemnificative, exceptînd, poate, pe cele ale lui Dorin Tudoran, Corneliei Maria Savu. În acest context, regret sincer absenţa din librării a volumelor de versuri aparţinînd unor tineri şi foarte tineri poeţi care se numesc: Ion Stanciu, Dorin Sălăjan, Ştefan Cioacă, Neagu Vulcănescu, Vasile Sav, cîţiva dintre ei publicaţi în paginile revistei „Amfiteatru". Este adevărat că anul acesta cîteva cărţi de poezie au făcut dovada unor străluciri poetice remarcabile. Este vorba de „Imnele bucuriei" de Ioan Alexandru, o încercare de revenire la izvoarele poeziei. „Dezlegare de chaos" de Ion Cocora, „Ucenicul nicăieri zărit" de Virgil Teodorescu, „Madona din dud" de Cezar Baltag, „Răsad de spini" de Constanţa Buzea, „Elegii" şi „Petrecere cu iarbă" de Florenţa Albu, cărţi care ilustrează într-un fel sau altul varietatea de stiluri, modalităţile şi tendinţele poeziei noastre contemporane. Regretabilă este lipsa în revistele noastre de cultură a unor exegeze pertinente, scrise de critici cu competenţă şi înţelegere a fenomenului poetic luat în totalitate şi cu o perspectivă clară a direcţiilor sale viitoare. Adesea, critica noastră literară operează la nivelul unui limbaj critic ezoteric, cifrat, ceea ce adînceşte şi mai mult distanţa dintre autorul de poezie şi cititor.



GABRIEL STĂNESCU

PROZĂ

Din păcate, romanul vieţii noastre nu a apărut

La ora bilanţurilor sîntem tentaţi să spunem că anul acesta nu a fost un „an al prozei". Cu puţine excepţii, proza lui a fost marcată, în primul rînd, de lipsa „cărţilor mari". Debuturile relativ multe stau, în general, sub semnul mediocrităţii. Oare cărţile semnate de D. R. Popescu, Romulus Guga, Petru Popescu, Virgil Duda, Platon Pardău, impun atenţiei proza acestui an? Da şi nu. Spunem nu mai ales pentru că romanele scriitorilor amintiţi nu sînt cele mai realizate cărţi ale lor. Caracteristic prozei acestui an, mi se pare a fi faptul că scriitorii ne-au propus nu tocmai cărţile lor reprezentative. Ca tematică, proza despre care vorbim a rămas undeva în urma mişcărilor de idei din cultura noastră, deoarece realitatea, conflictele contemporaneităţii au pătruns greu în optica lui 1973. Cît priveşte debuturile, anul pe care îl încheiem acum nu a fost prea generos cu noi. Cu excepţia lui Eugen Seceleanu, „Eternitatea locală", şi a lui Marcel Constantin-Runcanu, autorul „Sepiei", s-ar mai putea semnala Maria Contea care, în „Inoceranii", dovedeşte mult talent dar şi lipsă de maturitate artistică. În rest, debuturile epice sînt neconcludente, propun teme mult bătătorite. Făcînd un succint bilanţ, putem conchide că proza anului ce se încheie acum nu convinge. Nu convinge pentru că, în primul rînd, nu reuşeşte să impună personaje adevărate, oameni formaţi, nu reuşeşte să fie, într-un cuvînt, actuală.

NICOLAE BORTIŞ

TRADUCERI

Prea puţine traduceri de filozofie şi sociologie

Există unele voci care susţin că 1973 ar fi an al traducerilor. Şi autorul acestor rînduri este tentat să aprobe această opinie cu unele rezerve. O retrospectivă trebuie să pornească, evident, de la Editura Univers, continuă apoi cu Meridiane, Eminescu, Minerva etc. Şi anul acesta, Editura Univers şi-a continuat seriile şi colecţiile mult căutate de public. Astfel, în acest an, a apărut pentru prima dată în româneşte cea mai bună scriere a Virginiei Wolf, „Valurile", precum şi unul dintre cei mai valoroşi prozatori ai Italiei, Emilio Cecchi, „Peşti roşii". În „Meridiane", colecţie destinată publicării scrierilor din proza străină contemporană, a fost tradusă Simone de Beauvoir cu „Imagini frumoase" şi unul dintre reprezentanţii noului roman francez, Robert Pinget: „Graal-Pirat". Seriile „Studii şi eseuri" au fost prezentate cu multe reuşite ale genului. Semnalăm prezenţa lui José Ortega y Gasset, al lui Miguel de Unamuno, Tzvetan Todorov sau V. Propp.

Editura „Eminescu" cu a sa colecţie „Romanul de dragoste" a oferit cititorilor o selecţie inegală, cuprinzînd opere cam şterse ale unor scriitori apreciaţi: Galsworthy, „Floare întunecată", Gide, „Isabela", „Simfonia pastorală". Editura „Minerva", cu a sa cunoscută Bibliotecă pentru toţi, a publicat cîteva traduceri de certă valoare: două

COMENTARII LA '73

romane de Cesare Pavese, o reeditare a „Deșertului tătarilor" de Dino Buzatti, „Viața lui Tolstoi" de Henri Troyat.
Desigur, un loc deosebit în traducerile acestui an ocupă excepționala colecție „Biblioteca de artă" a Editurii „Meridiane", colecție care și-a sărbătorit anul acesta numărul 100.

Spuneam la început că am unele rezerve în privința tabloului traducerilor din acest an. Aceasta fiindcă dacă beletristica, teoria literară sau arta au avut un domeniu privilegiat, nu același lucru se poate spune despre traducerile din științele sociale. Dacă în psihologie și pedagogie s-au făcut cîteva traduceri neînsemnate, meritoasă este colecția „Pedagogia secolului XX" a „Editurii Didactice și Pedagogice", în schimb, în filosofie și sociologie avem lacune serioase. In afară de colecția „Idei contemporane" a „Editurii Politice", alte edituri nu publică decît accidental traduceri din lucrările de filosofie și sociologie atît de necesare astăzi, cînd învățămîntul sociologic se află în țara noastră în plină efervescență. Se simte nevoia unor lucrări de istorie a sociologiei, de sociologie contemporană. În concluzie, au apărut anul acesta cărți remarcabile de poezie, proză, antologii ale curentelor și stilurilor literare, cărți de artă, în condiții tehnice excepționale. Anul 1973 rămîne anul traducerilor unor importante texte clasice și moderne din domeniul umanistic, dar este corigent în sectorul traducerii de științe sociale și de filosofie.

FLORIAN POPA-MICȘAN





Dan Hăulică: „GEOGRAFII SPIRITUALE"

Fericit se simte spiritul fie și numai la gîndul unei călătorii fantastice — și atît de reale ! — de tipul celei pe care Dan Hăulică o propune în recenta sa apariție „Geografii spirituale", tipărită la Editura Univers ! E o premieră editorială veritabilă această carte cuprinzînd studii, eseuri, interviuri, amintiri, acompaniate de fotografie (cu unele excepții, fidelul Dan Eremia Grigorescu).

O premieră de formulă, așadar ; ochiul exultă de-a lungul celor 270 de pagini și surprinde, reține în fuga lui, aici paradoxul Zavattini, colo o Mediterană solară, dincolo un Paris al oamenilor, atît de autoritar, încît sfîrșești prin a atinge orice fir de praf cu conștiința că a aparținut odată lui Hugo, Manet sau Valéry...

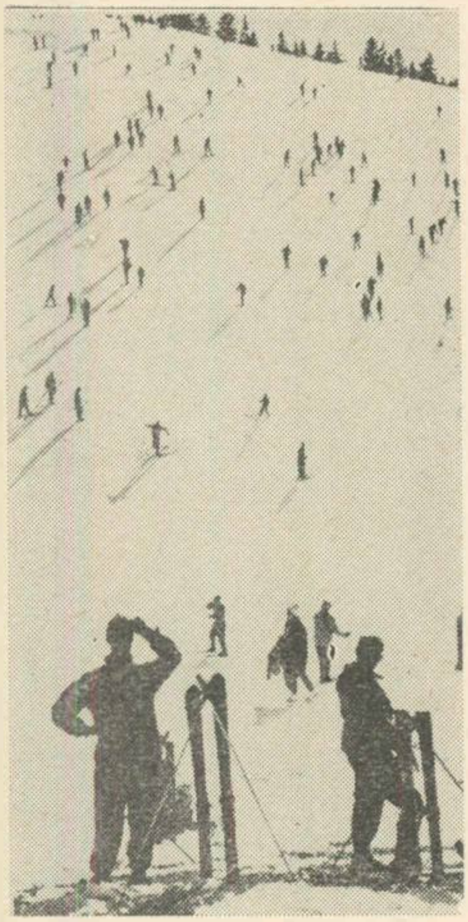
Itinerarul poate continua cu Michel Butor, Maurice Béjart, Calder, Roger Caillois, Antonioni, Fellini... Cineva (oricine) ar putea spune că o asemenea carte e cam „înnădită", cam amestecată, heteroclită, în sfîrșit, superficială, pentru că se pierde în multilateralitate. Ei bine, nu : cartea aceasta susține că e frumos să călătorești ; dar te învață de asemenea și adevărul că orice călătorie este o opțiune, una spirituală, pe lîngă aceea fizică propriu-zisă și firească ; te învață apoi că poți să călătorești aiurea, peste mări și continente, dar la fel de bine poți să călătorești și în țara ta (sînt acolo, către sfîrșit, un Sadoveanu, un Oprescu)... Totul este cum o faci, cît ești dispus să investești în această... prețioasă întreprindere gratuită... Nu e nici un paradox : mai presus de un ce (al faptului în sine) orice călătorie e un cum. Dan Hăulică e un călător de gust ; un critic îndeajuns de necenzurat încît să se poată bucura liber, neștirbit de meridianele vizitate. Această operație ludică, neumbrită de resentimente e susținută de calitățile unui incontestabil stilist. Cartea aceasta este „prețioasă" în sensul cel bun, cu cuvintele căutate și parcă atinse, fiecare, cu un diapazon care să le armonizeze în frazele cu perioadă savantă. Totul pare aici natural, firesc, decurgînd de la sine. Și poate că, întîrziind cu ochii pe cîte o pagină, începi parcă să și auzi vorbirea sacadată a autorului ei, cu pauze inegale (dar întotdeauna prezente !) și aproape enervante...

E o poezie rafinată, eliberată adesea de orice superficii și care se oferă cititorului din nici o altă rațiune decît aceea de a fi consumată, epuizată și — de ce nu ? — uitată apoi, sau păstrată doar ca pretextul vreunei divagații. Iată țărmul Mediteranei : „Bestială, inocent bestială, și nemuritoare, zeească, așa străbate vîrstele sirena plăsmuită de țărmurile siciliene și de geniul prințului de Lampedusa. Jocul cu soarele are aici gravitate implacabilă, cum grav este pămîntul arzător și cerul african al priveliștii. La Agrigent, piatra templelor e de un grăunte gălbui și aspru, care nu îngăduie șlefuirea netă, absolută, continuitatea abstractă, proprie marmurelor de Pentelic ; aici piatra seamănă mai degrabă cu o humă păioasă, în porii ei soarele stă prins, elementar și impur, laolaltă cu fecunditatea obscură a cîmpiei".

Ca gen de creație ne aflăm pe drept cuvînt aici în plină „geografie spirituală". Termenul nu conține în el nici o urmă de ostentație. „Și eu am fost în Arcadia !" se poate spune pe foarte multe tonuri ; și pe foarte multe voci ; și, adesea, cu foarte puțină îndreptățire... Dan Hăulică e unul din fericiții care poate oricînd să rostească „Et in Arcadia ego !" pentru că e un intelectual de stil și de substanță.

Geografii spirituale poate fi un album sau o culegere de eseuri ; un reportaj sau un jurnal de călătorie : o carte frumoasă și plăcută.

DUMITRU RADU POPA



Studenţii şi spiritul revoluţionar

● A lupta pentru ceea ce este nou, viu, fierbinte, împotriva dogmelor înţepenite, cu conştiinţa că monotonia generează inerţie şi pasivitate, iar pasivitatea conservatorism, dogmatism, laşitate, suficienţă

● Încă Eminescu spunea că nu există nimic mai odios decît traficul de principii

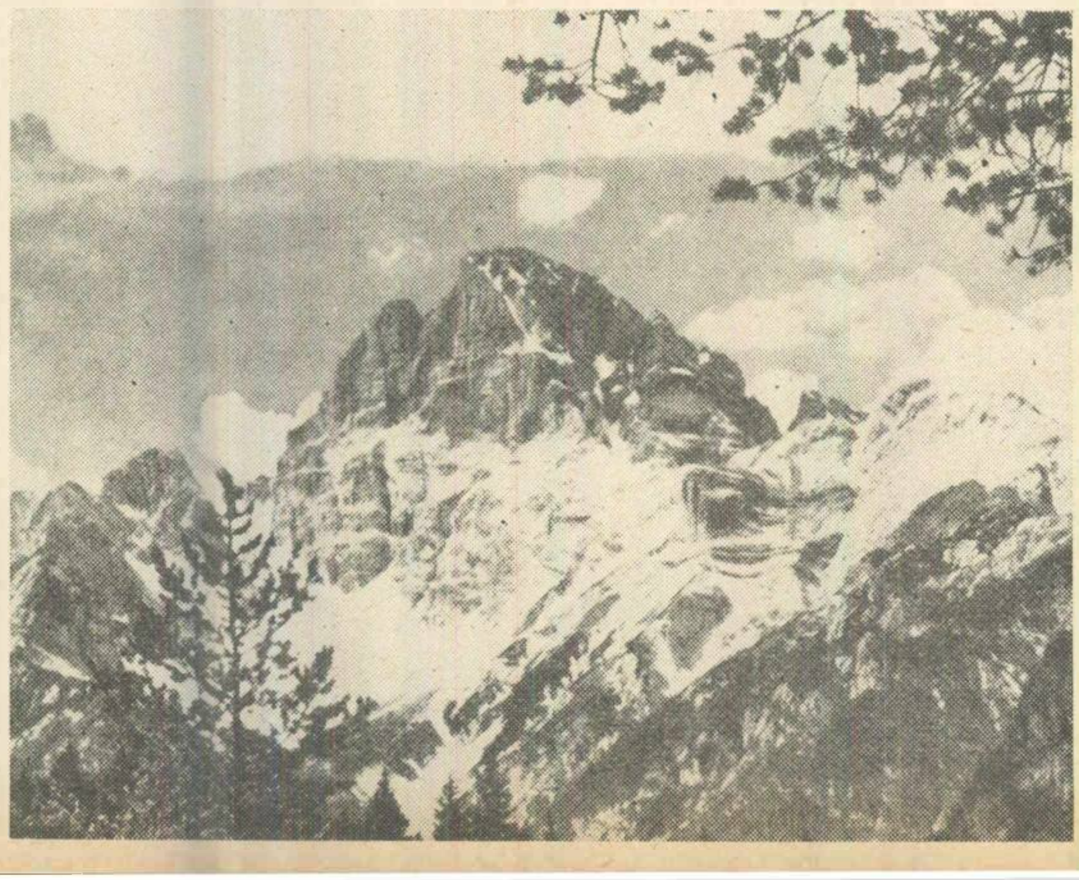
● Critica şi autocritica, refuzul hotărît al stărilor de maladivă automulţumire sînt forţe care ţin nemijlocit de spiritul revoluţionar, comunist

Există teme pe care le purtăm mereu prezente în gîndul şi în pasiunile noastre, fără însă a le traduce întotdeauna explicit în concepte riguroase, cu determinaţii practic-istorice concrete. În rîndul acestora se înscrie şi tema colocviului naţional studenţesc „Studenţii şi spiritul revoluţionar în procesul făuririi societăţii socialiste multilateral dezvoltate", iniţiat de Comitetul Executiv al U.A.S.C.R. şi desfăşurat în Bucureşti în zilele de 1 şi 2 decembrie 1973. Colocviul s-a dovedit din variate raţiuni deosebit de rodnic : mai întîi, întrucît el a prilejuit o reafirmare a opiniilor studenţilor asupra acestui subiect de maximă contemporaneitate care este spiritul revoluţionar al tineretului : apoi, el a dat ocazia unor aprinse dezbateri asupra acţiunilor concrete, nemijlocite ale asociaţiei noastre în diferite facultăţi şi în diferite centre universitare, asupra izbînzilor noastre, dar şi asupra neajunsurilor, rămînerilor în urmă sau erorilor. Aş mai adăuga faptul că s-a îndeplinit de această dată o funcţie praxiologică esenţială a oricărei manifestări ştiinţifice, şi anume aceea de a problematiza, de a pune pe gînduri, de a stîrni întrebări, polemici, confruntări de idei. De asemenea, consider drept un merit al simpozionului curajul cu care s-a păşit în elucidarea atît a unor chestiuni teoretice, cît şi a căilor de rezolvare a unor dificultăţi practice.

S-a încercat astfel să se facă o delimitare cît mai exactă între spiritul revoluţionar comunist, respectiv cel care însufleţeşte activitatea tuturor celor ce clădesc socialismul, lupta pentru victoria lui, precum şi feluritele moduri de revoltă istorică existente în lumea contemporană. Putem astfel distinge două tipuri fundamentale de răzvrătire istorică : pe de o parte, revolta universal-negativă, în care principiul negativ, „neliniştea din interiorul contradicţiei" de care vorbea Marx, îşi este suficient sieşi, iar pe de altă parte ceea ce putem numi revolta pozitivă, dinamizată de spiritul revoluţionar, în care principiul negativ este subsumat unei valori afirmative care îl transcende şi îl pozitivează. Prima este specifică nihilistului, celui pentru care lumea valorilor s-a năruit definitiv, iar ordinea etică s-a evaporat, deschizînd drum liber pasiunilor distructive şi aventurilor oarbe. Cea de-a doua, distruge pentru a crea, înlătură o valoare perimată pentru a-i pune în loc o valoare nouă, mai actuală şi mai bogată, fără să uite vreo clipă că în lumea spiritului inovaţia nu înseamnă brutalitate. În fond, spiritul revoluţionar tinde spre ceea ce Malraux numea în a sa „Condiţie umană" comunism : contrariul umilinţei. Altfel spus, spiritul revoluţionar comunist năzuieşte să stîrpească pentru vecie orice umilire, orice înjosire a omului, să-i asigure adevărata sa demnitate. A lupta pentru socialism înseamnă a lupta pentru demnitatea omului, pentru deplina sa afirmare ca demiurg al istoriei, pentru că, aşa cum accentua recent tovarăşul Nicolae Ceauşescu, „socialismul reprezintă societatea cea mai umană, orînduirea care urmăreşte să descătuşeze forţele creatoare ale omului, să-i creeze condiţiuni de manifestare a personalităţii sale în toate domeniile de activitate".

Spiritul revoluţionar presupune a păstra nealterat idealul etic, teoretic şi politic, comunismul, şi a face totul pe plan concret pentru a-l traduce în realitate. Aceasta înseamnă să lupţi cu îndîrjire pentru ceea ce este nou, viu, fierbinte, împotriva dogmelor înţepenite, cu conştiinţa că vechiul se cuibăreşte cu perfidie în sufletele oamenilor, că nu o dată îmbracă înşelător hainele noului, că monotonia generează inerţie şi pasivitate, iar pasivitatea conservatorism, dogmatism, laşitate, suficienţă. Spiritul revoluţionar comunist înseamnă conştiinţa rolului istoric primordial al proletariatului, şi de aici adeziunea la principiile şi la morala acestei clase. În opoziţie cu fariseismul mieros al burgheziei, morala proletariatului proclamă transparenţa relaţiilor umane în socialism, înfierează ipocrizia şi cabotinismul, disimularea şi defetismul. Încă Eminescu spunea că nu există nimic mai odios decît traficul de principii. Cu atît mai mult, noi, în timpurile noastre, trebuie să atacăm fără menajamente pe cei care se eschivează de la îndeplinirea datoriilor de membri ai societăţii, sau — pentru a ne referi la problemele noastre, practice — de studenţi comunişti. Critica şi autocritica, refuzul hotărît al stărilor de maladivă automulţumire sînt forţe care ţin nemijlocit de spiritul revoluţionar, comunist. Orice critică trebuie însă fie pătrunsă de nervul principialităţii. Altfel spus, critica nu trebuie să fie doar o reacţie vanitoasă la o altă critică, ci un mod permanent de a gîndi şi de a acţiona, în spiritul exigenţei şi al autoexigenţei. În acest sens, rămîne încă o problemă de discuţie : în ce măsură studenţii, iar uneori şi cadrele didactice, suportă critica deschisă, constructivă. Este necesar ca oamenii să înveţe să trăiască în climatul criticii şi autocriticii ca într-un mediu al lor, să nu se împace nici un moment cu o „înmuiere", cu o „tocire" a simţului critic. Maturitatea organizaţiei noastre revoluţionare, la nivel de an, de facultate ori de institut, iese la iveală şi prin puterea de a încuraja afirmarea atitudinilor critice şi autocritice, sinceritatea, onestitatea, loialitatea. Critica nu trebuie redusă automat ad hominem, ci trebuie să i se descopere conţinutul real, fondul ei principial. Nu am izbutit să punctez decît cîteva din subiectele care au făcut din colocviul „Studenţii şi spiritul revoluţionar" o veritabilă manifestare ştiinţifică studenţească. Rămîne de amintit utilitatea unor asemenea simpozioane, cadre fireşti de rostire a gîndului nostru, rîvnite şi preţuite cum se cuvine de către studenţi.

VLADIMIR TISMĂNEANU



Premiile revistei AMFITEATRU

„Amfiteatru" e bucuros să acorde, la acest sfîrşit de an, premiile sale pentru proză, poezie, publicistică unor studenţi în a căror vocaţie literară crede cu tărie si la a căror lansare se simte chemat să contribuie şi pe această cale. Semnificaţiile selecţiei de faţă vizează, fără îndoială, dincolo de primordialul har pentru scris, şi o anume tenacitate în lupta cu verbul ; o patimă vrednică de laudă pentru cunoaşterea vieţii contemporane ; un spirit analitic fericit conjugat cu elanul tradiţional al estudiantinei ; în fine, o frecventă prezenţă la tribuna obştei studenţeşti, atît de interesată în optimizarea fenomenului literar şi artistic. Viitori ingineri, economişti, arhitecţi, sociologi şi, bineînţeles, (dar fără a fi în majoritate) specialişti în limba şi literatura română, cei premiaţi astăzi — atît de diferiţi prin structuri creatoare, temperamente individuale, preocupări adiacente etc. — au în comun dorinţa de a-şi justifica, astăzi şi în perspectivă, calitatea de cronicar sensibil, responsabil, adînc implicat în opera timpului nostru. Urîndu-le din toată inima izbîndă, încredinţăm tiparului aceste cîteva nume, întrebîndu-ne, în taină, pe care dintre ele îl vom vedea mai curînd ori mai cu îndreptăţire „adunat pe-o carte" :

Poezie

DINU ADAM

Dinu Adam a demonstrat o creştere constantă şi multilaterală în decursul celor 3—4 ani de cînd se numără printre colaboratorii permanenţi ai „Amfiteatrului".
Cu o conştiinţa literară de bun augur, studentul la Construcţii îşi onorează fiecare nouă apariţie, poemele sale fiind proiecţii lirice cuprinzătoare ale dragostei de patrie, sentiment profund, lipsit de ostentaţie dar nu şi de o solemnitate caldă. Predilecta este cîntarea Bărăganului, a cărui fertilitate, sporind în anii socialismului sub cumpăna unor datini străvechi, îi inspiră tînărului poet cicluri de largă respiraţie. Dincolo de peisaj, Dinu Adam este preocupat de echilibrul spiritual al contemporanului nostru, paleta sa tematică neocolind momentele de tensiune şi căutări, relaţia dialectică dintre efort — împlinire — efort superior, ca şi problemele simţămintelor omeneşti tradiţionale ale unui neam de plugari şi păstori în creuzetul prefacerilor ultrarapide ale noii civilizaţii.

GEORGE VRÂNCEANU

Este cu certitudine unul dintre cei mai talentaţi poeţi ai generaţiei care debutează acum, a tinerilor care se află încă pe băncile facultăţii. Serios şi responsabil, el este nu numai extrem de sensibil, de o sensibilitate gravă, specială, ci şi încărcat de sentimentul că poarta înspre literatură o întreagă moştenire ţărănească seculară. Este o poezie extrem de personală şi totuşi integrîndu-se unei strălucite tradiţii a poeziei noastre care în întregime curge prin albia satului nostru mitic. Există motive temeinice să credem ca evoluţia ulterioară a poetului va face cinste revistei care l-a lansat şi încurajat.

PAUL BALAHUR

Tînăr ieşean care îşi dedică eforturile profesionale studiului sociologiei, Paul Balahur şi-a început afirmarea poetică în „Amfiteatru" încă de cînd a semnat în coloanele rezervate elevilor. O seriozitate structurală,un spirit absorbit de aspectele perfecţionării în toate domeniile creativităţii — bineînţeles, incluzînd în primul rînd propria sa dezvoltare — un examen atent al trăiniciei fiecărui experiment, refuzul grabei şi succeselor superflue — acestea sînt trăsăturile sub care evoluează lirica lui Paul Balahur. Ea şi-a propus să nu sară peste etapele necesare ale uceniciei literare, ceea ce nu înseamnă, în nici un caz, copierea invenţiilor de mult omologate, ci numai o cunoaştere din interior, justificată de o personalitate puternică, în stare să nu se lase sedusă de originalităţi facile.

IOLANDA ŞOKNER

Iolanda Şokner manifestă o exemplară exigenţă cu poeziile ce iau drumul tiparului. Poezia sa este emanaţia unei sensibilităţi feminine, sincere în acuitatea ei, a cărei uimitoare taină este transparenţa. Poeta caută rimele decise, e atentă la rezonanţele cuvintelor, şi uneori se lasă purtată de ele. Universul său liric se raportează permanent la reacţiile fiinţelor dragi, ca destinul la încercările omului de a-l depăşi. Este o poezie, care nu renunţă la candoare şi dezinvoltură, avînd marea capacitate de a se exprima în numai cîteva versuri pline de tensiune şi dramatism. Adunate în volum, poeziile sale oferă certitudinea unei prezenţe lirice de o surprinzătoare unitate stilistică.

Proză

PAUL STREPOL

A debutat la 19 ani în paginile revistei „Amfiteatru". Astăzi are 22 de ani şi se află în faţa debutului în volum.
Student eminent la A.S.E., înzestrat cu o impresionantă cultură, perseverent şi în continuu progres, Paul Strepol are toate calităţile pentru a ajunge unul din tinerii prozatori, care se vor impune categoric în viaţa noastră literară.
E preocupat de realizarea unei ample fresce a vieţii sociale şi a mutaţiilor înregistrate în destinele oamenilor, în ultimii ani la noi în ţară. Bun constructor, ştiind să creeze conflicte pline de dinamism, din care să extragă caractere puternice şi situaţii cu rang de simbol. Paul Strepol reuşeşte să demonstreze, să argumenteze convingător tezele propuse, lăsînd să triumfe întotdeauna omenia şi generozitatea. Limbajul său e viril, tensionat, cu foarte puţine stîngăcii (care ţin, evident, de vîrstă), încărcat de poezie, dar şi de o austeritate specifică prozei ardelene. De fapt, el se şi revendică drept discipol al lui Liviu Rebreanu şi Pavel Dan.
Proza sa transfigurează, în mod firesc, nesofisticat, tot ceea ce a văzut şi a trăit de-a lungul anilor, aşa încît nu a fost nici o clipă tentat să apeleze la decalc livresc după alte experienţe literare. El s-a găsit pe sine exprimîndu-se pur şi simplu.

ARETA ŞANDRU

Deosebit de activă colaboratoare la paginile de beletristică ale revistei noastre, Areta Şandru a semnat în aceşti ultimi ani pagini de proză cu reflexe poematice, din care emană o sensibilitate atentă la mutaţiile cotidiene, cu o orientare pozitivă, vădit înrîurită de o cunoaştere din ce în ce mai atentă a realităţii socialiste. Investigaţia pe care o întreprinde este dominată de o mare curiozitate, lacomă de inedit, iar ficţiunea literară se străduieşte, cu succes, să dezvăluie semnificaţiile majore din universul explorat. Oricînd dispusă să se iniţieze în problematica plină de complexitate a şantierelor ţării, Areta Şandru caută acolo frumuseţea aspră a eroismului celor mulţi, înfăţişîndu-le munca şi realizările cu o pasiune plină de solidaritate şi înţelegere.

DAN MITRICI

Proza lui Dan Mitrici — student în ultimul an la arhitectură, în vîrstă de 23 ani — e a unui citadin. Dotat cu o excepţională putere de observaţie, cu un ascuţit spirit ironic şi critic, sesizînd cu subtilitate natura, relaţiile umane, şi nuanţîndu-le cu mult lirism şi simţ al detaliului, Dan Mitrici va cunoaşte, desigur, consacrarea în plan literar într-un timp foarte scurt. Ceea ce îl recomandă cititorului este prezenţa sa permanentă în real, în concret, incapacitatea (dacă se poate spune aşa) de a trăda viaţa, de a minţi inventînd situaţii livreşti. La origine Dan Mitrici e un reporter de mare talent. El descoperă situaţii conflictuale revelatoare în gesturile cele mai banale, pe care le smulge din anonimat pentru a le da un sens filosofic. Nu are pretenţia de a construi structuri perfect echilibrate şi simetrice, el lasă viaţa să se desfăşoare, ca şi cum ar înregistra-o pentru un documentar filmat.

Publicistică

NICOLAE PETRU

Poet şi publicist talentat, Nicolae Petru, student la Facultatea de filosofie, se remarcă prin ţinuta şi obiectivitatea ştiinţifică a intervenţiilor în presă. Articolele sale „Studentul şi societatea" şi „Generaţiile de la poşta redacţiei", ca să nu pomenim decît pe cele mai la îndemînă, au fost remarcate de către specialişti, iar observaţiile sale critice au fost însuşite cu multă atenţie şi admiraţie. Face parte din categoria acelor publicişti care nu trebuie învăţaţi să scrie despre ceea ce e util şi actual, oferindu-li-se soluţii şi idei gata preparate ; el se află permanent ancorat în viaţa noastră literară şi artistică, şi se simte stăpîn pe mijloacele necesare pentru a afirma un punct de vedere personal, bine documentat şi bine argumentat.

FLORIAN POPA MICŞAN

Florian Popa-Micşan, student la Facultatea de filosofie, este un publicist frenetic. Aproape imposibil să cuprinzi în spaţiu tipografic cît scrie. Şi trebuie spus, nici unul din articolele sale nu se află la periferia interesului nostru. Are o capacitate impresionantă de a sesiza amănuntul revelator din dezbaterile de idei şi de a lua atitudine, de a comenta imediat o carte care necesită o opinie, de a consemna un eveniment, fie editorial, plastic, muzical, teatral sau cinematografic, fie politic şi social.

KOVACS KATALIN

Studentă la secţia actorie a Institutului de teatru din Tg. Mureş — Katalin Kovacs s-a remarcat în viaţa culturală, atît ca interpretă cît şi ca animator şi observator atent al fenomenului artistic studenţesc. Interesul deosebit pentru pulsul viu al actualităţii, pentru activitatea artistică desfăşurată de studenţi s-a concretizat în colaborarea permanentă la revista „Thalia" a Institutului de teatru, la cea a Centrului universitar Tg. Mureş şi în coloanele revistei „Amfiteatru". Cronicile de teatru, materialele cu caracter informativ găzduite în publicaţiile de literatură şi artă studenţeşti au reprezentat un cuvînt responsabil pus în slujba educării tinerilor spectatori, cît şi a celor ce-şi dăruie talentul scenei. Prezenţă activă în viaţa artistică universitară, Katalin Kovacs se impune prin claritatea stilului, acuitatea observaţiei, consecvenţa în urmărirea şi prezentarea fenomenului artistic studenţesc, a talentelor aflate încă pe băncile amfiteatrelor.

AMFITEATRU ELEVI

LECTURI

„Limbă şi literatură pentru elevi"

A treia serie din acest an marchează un evident progres față de aparițiile anterioare, prin aria mai largă şi variată a problemelor abordate şi prin modul mai viu şi mai interesant de prezentare a unor teme sau preocupări literare. Reținem modelele de analiza literara propuse de Ileana Littera *(V. Alecsandri),* Al. Tudorică *(Al. Macedonski),* I.V. Şerban *(O. Goga) şi* Graziela Ştefan *(M. Sadoveanu), notabile prin factura şi viziunea lor modernă, precum şi bogatele sugestii aduse de temele închinate unor probleme concrete de limbă şi tehnica literară, cum ar fi: „Exprimare corectă"* (Valeria Guțu-Romalo), *„Probleme şi exerciții de limbă şi literatură"* (G. Beldescu) *şi „Folosirea fişelor în redactarea unei compuneri* (N. Saftu). *Realiste şi judicioase observațiile şi recomandările cuprinse în articolul „Antene spre viață". Continuînd o frumoasă tradiție, publicația prezintă sub semnătura* Mariei Anghelescu *şi a lui* G.C. Ursu *observații asupra concursului de literatură „M. Eminescu", ediția 1973, însoțindu-le de o lista completă a laureaților şi de fragmente din cele mai reprezentative lucrări.*

Deşi mai puțin numeroase ca de obicei, colaborarile elevilor la rubrica „Şantier de creație" sînt de o bună calitate, actualizînd cîteva nume care s-au afirmat în ultima vreme: Ana Fenoghen, Adriana Ruță, Laurențiu Drăguşin, Miruna Macovei, Aurelian Hahui, Elena Leuştean, Iulică Talianu. *Credem însă că aportul elevilor la această publicație, din ce în ce mai solicitata, ar trebui sensibil sporit şi prin deschiderea unor noi rubrici unde talentul literar al acestora să se manifeste polivalent.*

„Ritmuri solare"

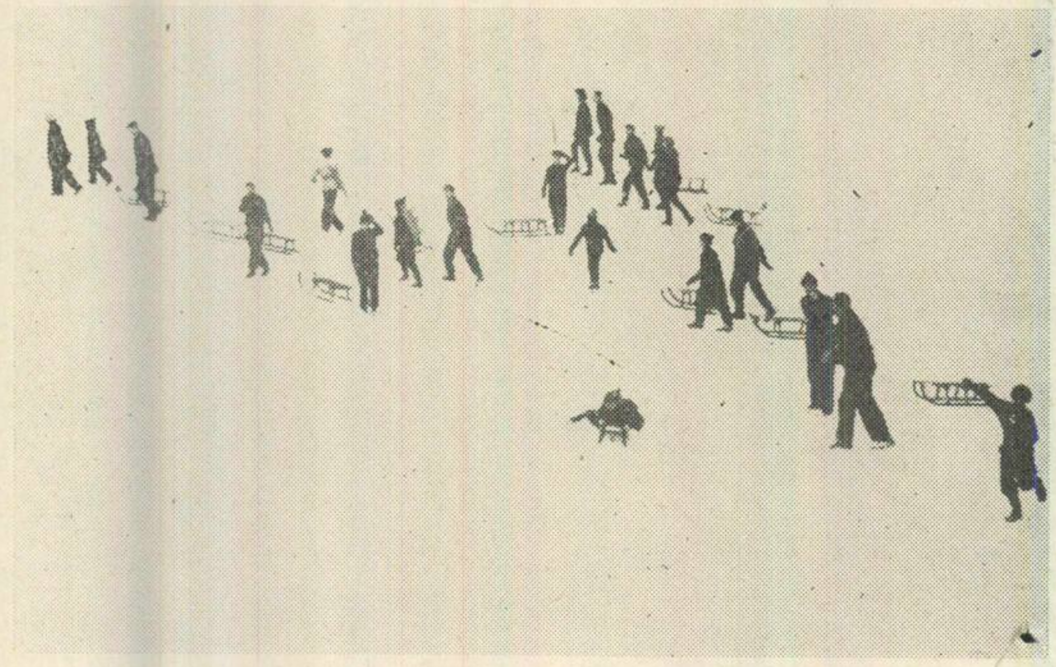
Apărută cu o întîrziere de aproape un an, antologia de lirică cetățenească a elevilor, editata de Consiliul elevilor de pe lîngă C.C. al U.T.C., reuneşte, sub semnătura unor talente promițătoare, tot ceea ce producția poetică a anului şcolar 1971/72 şi a primei ediții a concursului „Tinere condeie" au putut oferi mai valoros alcătuitorului anonim (oare o astfel de întreprindere de anvergură şi de răspundere trebuie să rămînă sub semnul unei banale „sarcini" de serviciu?)

In prefața, de asemenea anonima, se precizează: „...această antologie îşi propune să demonstreze în cel mai delicat şi pretențios domeniu al liricii — lirica socială — acolo unde se universalizează marile talente şi se compromit impostorii, că generația cea mai tînără de condeieri a țării noastre poate inspira încredere, poate trezi speranțe, că marile tradiții patriotice şi umaniste ale literaturii române îşi vor găsi urmaşi demni". In ce măsură antologia ilustrează şi onorează această apreciere a prefeței? Desigur, cele aproape 300 de pagini ale florilegiului nu cuprind capodopere, însă cele mai multe poezii nu se găsesc cu nimic mai prejos de nivelul creațiilor care îşi justifică din plin găzduirea în revistele literare reprezentative, atît prin prospețimea şi acuitatea receptării eposului contemporan, cît şi prin stăpînirea — uneori remarcabilă — a meşteşugului artistic. Unii din cei 50 de semnatari ai antologiei au, după cîte ştim, sub tipar sau îşi pregătesc volumul de debut. Cei „mai" tineri ca ei, cei netrecuți de 16 ani la data întocmirii acestei antologii (septembrie 1972) îi urmează îndeaproape printr-o susținută activitate în publicațiile literare.

O antologie de amploarea, de calitatea artistică şi de valoarea de document psihosociologic *al „Ritmurilor solare" merită mai mult decît o uscată consemnare. Criticilor şi istoricilor literari ca şi pedagogilor fenomenului artistic antologia le-ar putea oferi prețioase referințe estetice, psihologice şi sociologice asupra unei foarte interesante generații de elevi dotați, într-un moment de încurajare culturală şi de efervescență a poeziei româneşti.*

Alături de satisfacția de a vedea cartea în sfîrşit în posesia autorilor antologați, ne exprimăm regretul pentru coperta neinspirată (care ştirbeşte aproape impecabila prezentare grafică) şi, mai ales, mîhnirea ca noua apariție nu se află la îndemîna zecilor de mii de elevi care o doresc, datorită ingratului ei regim de publicație strict internă, pe semne menită — ca şi alte antologii şcolare — să zacă în cine ştie ce dulapuri de arhivă. S-ar fi putut găsi posibilitatea ca o astfel de antologie — care exprimă peste 10 000 de condeie adolescente şi un concurs care aduce în faza națională peste 400 de talente selecționate din toate județele țării — să fie înscrisă în planul editurii „Albatros" sau „Ed. Politice". Precedente există: culegerile „Copii-poeți", „Din prag", „Tineri poeți", tipărite sub egida fostei Edituri a Tineretului şi a Editurii Pedagogice, „Eu port această ființă tînără", apărută la Cluj în editura „Dacia", „Cerul în apă" (I, II), lansată de Editura „Junimea" din Iaşi, precum şi toate publicațiile cenaclului de la Palatul Pionierilor, patronate de editura „I. Creangă", care se găsesc de vînzare în toate standurile librăriilor.

RADU ŞIPOT



DAN VASILIU

Sonet Isoldei

Sintem noi doi şi visul nostru scapă
Năvodului înmărmurit de gînd.
Un cer se naşte straniu, tremurind
In limpezimi de clopote sub apă.

Ne cufundăm în amintiri, pe rind
Găsim comori şi aşteptăm să-nceapă
Un sunet nou şi voluptos sub pleoapă,
Oceanul toropit de-un soare blind.

E ziua cea din urmă de delir.
La orizont se drămuie lumina
Şi curge-n noi, albastru elixir.

Yseut, sint eu Tristan şi iartă-mi vina
De-a fi uitat un negru patrafir
Pe-o creangă, sus, cind vie-i rădăcina...

VIVI ANGHEL

Fiecărei, fiecărui

Fiecărei zile i se cuvine un poem,
dați drumul miinilor
să se nască lumină,
fiecărui lucru i se cuvine un poem
alături de liniştea cimpiilor solemne.

O, cum trec apele şi cărările prin noi
transformate în cai năzdrăvani.

Fiecărei clipe i se cuvine o laudă,
inele de foc înconjoară stejarii
şi cum să nu te apleci
la rădăcinile timpului
cind sintem fluviile dintru inceput
şi-n ramurile noastre
işi fac cuib sevele adormite tirziu ?

THEODOR RĂPAN

Apartenență

Cită lumină, cit zbor şi cit soare
patrie, ceas al pornirilor mele dintii, —
aripă a mamei ocrotitoare,
zidire-n petale, in prim căpătii.

Rămin lingă ape temei în mărire,
rămin lingă farmec cu trup de-mpărat...
Oriunde mi-e bine, oriunde sint mire
şi-n floare se află polen strecurat.

Tărimul logodnei coboară cu mine,
imensul mă leagă destin să ii fiu,
mă bucură ziua, iubirea-n albine
e glasul secundei mai treaz şi mai viu.

O oră mă cere, inaltul mă vrea,
tărimul logodnei spre nuntă rămas.
Eşti patrie mamă, eşti patria mea,
imensă aripă, în suflet popas.

MIHAELA OPRIŞ

Cu țara, din adînc

Mai stai aprinsă undă de fapte şi prefaceri
Să-mi pot sfirşi chemarea ce-abia o începui.
Prea iute mini prin sate şi-oraşe caii-ți ageri,
Prea iute spre inalturi cu ciocirlia sui.

Îmi mingiiau auzul doar dunărene şoapte
Mirate de zăgazul ce li se-aşterne-n mers
Şi nuferi de lumină au şi-nflorit în noapte
Prin văi mehedințene cu ultimul meu vers.

Minat de-un dor de ducă abia scosei din vraful
De cărți, itinerarul trecutei drumeții
Şi-aflai că mi-l sporeşte pe hartă geograful
De-acum cu alte semne şi alte profeții.

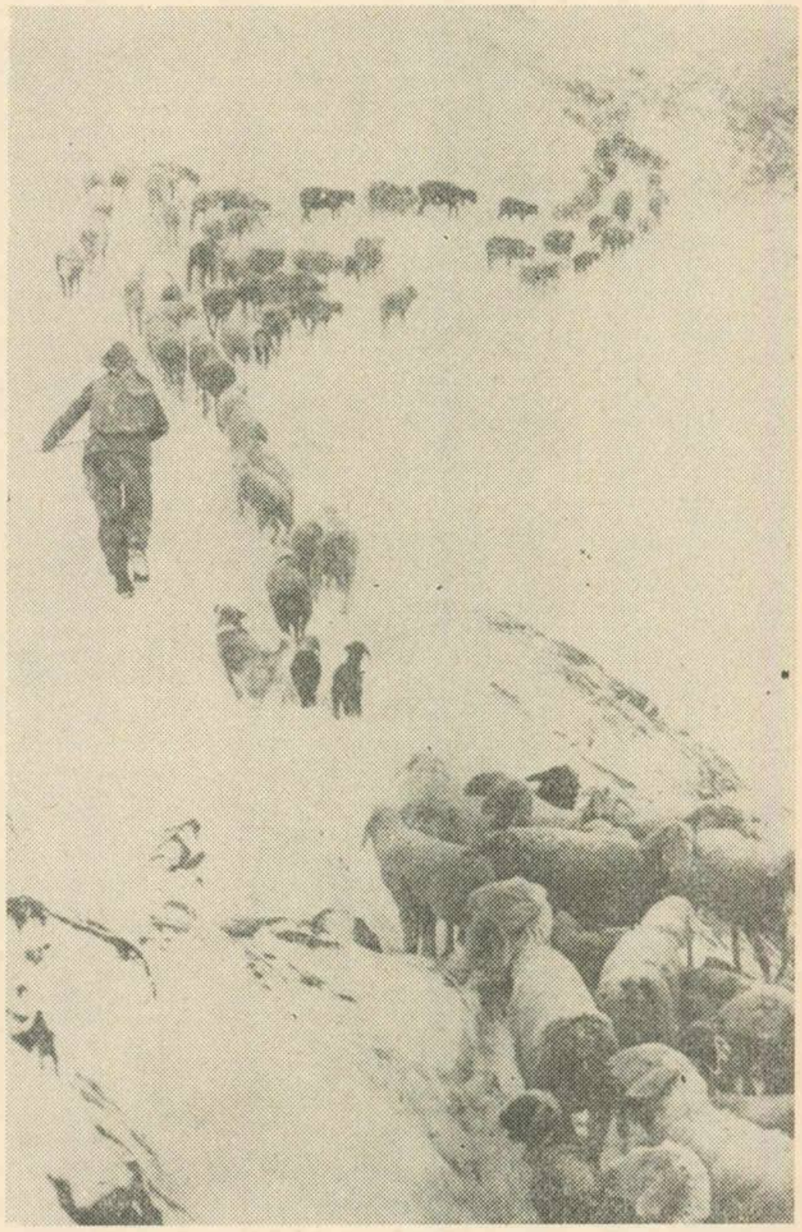
Mereu in urma vremii, deşi pornesc cu dinsa
Aşa mă ştiu in anii ce-i simt şi ce mă-ntrec
Şi plasa mea de versuri doar umbra faptei strins-a
Cind peste chipul țării nesățios m-aplec.

Dar nu mai las să-mi scape vărateca viltoare
Mă-nfig in alba-i coamă, pun vremea sub oblinc
Şi-apoi smulgindu-i faptei lăuntrul ei de soare
Voi creşte dintr-odată, cu țara, din adînc.

O aniversare

Revista ECHINOX împlinește cinci ani de existență. Aniversarea, ca orice aniversare, are un aer victorios și nostalgic, ea ne face să rememorăm o neobișnuită listă de succese și ne aduce aminte că și cei mai tineri dintre noi încep să aibă o istorie. Revista studenților clujeni este mai mult decît o revistă studențească, este o revistă de cultură și este mai mult decît o revistă de cultură, este o atmosferă și un cadru sufletesc. În afara celor cîteva zeci de numere de revistă apărute, la acest bilanț grupul Echinox înscrie cîteva nume ale literaturii tinere impuse definitiv în peisajul literar contemporan. Cu greu s-ar putea separa poezia ultimilor ani de nume ca Dinu Flămînd, Ion Mircea, Adrian Popescu și ar fi imposibil să separi aceste nume de numele revistei în jurul căreia au crescut și pe care au crescut-o. La ei se adaugă poeți mai tineri ca Mariana O. Bojan, Aurel Șorobetea, Radu Ulmeanu, Gavril Moldovan, Dan Damaschin, Vasile Sav, Ștefan Damian, Nicolae Diaconu, Valentin Radu, Alexandru Cristelecan, prozatori ca Marcel Constantin Runcanu, Eugen Uricaru, Constantin Zărnescu, Adrian Grănescu, Ioan Radin. Critici de prestigiu ca Marian Papahagi. Ion Vartic, Petru Poantă, Ion Marcoș Livian, Constantin Hârlav, Nicolae Oprea. Ceea ce este impresionant în scurta istorie echinoxistă este felul în care ea se stratifică în generații, fiecare serie studențească avînd grijă să-și creeze urmașii direcți, încît pe măsură ce unii părăseau rîndurile studențimii alții le luau locul, firesc, unor poeți le urmează alți poeți, unor cronicari alți cronicari, unui redactor șef altul. Primul ciclu — cum ar spune George Călinescu — al revistei Echinox se încheie, încărcat de semnificații și realizări. Cei cinci ani au reușit să creeze nu numai o revistă ci și o tradiție, nu numai o literatură, ci și un climat. Salutăm în cei cinci ani ai revistei Echinox reușita curajului asociat unor ani de adevărată cultură studențească, de intelectualitate limpede și neabătută.

REDACȚIA



OLTEA BUZESCU

Pămînt de baladă

Acolo unde caii
visează nepămînturi
visează lună plină
cu nările în soare ;

Acolo unde caii
își deapănă avînturi
cu firul de lumină
al dorului de zare ;

Pe unde mîngîie castanii
o amintire de zăpezi
și unde mîna înfioară
cîntările de pîine nouă ;

Acolo de prea mult albastru
cîmpiile răsar mai verzi
acolo, prietene-i o țară
cu fete bînd din palme rouă,
Cu brazi neîntinați de spaime.

Colindători prin munți cu ciute
crestează doina-n miez de inimi
în țara zorilor-de-zi ;
Acolo, prietene, minunea
e drum pieptiș pe căi bătute
de toți acei ce — dar luminii —
s-au implîntat adînc în glii.

Prietene, acolo-i țara
în care veșnic sîntem soare ;
și cîte basme-s adunate
în palma moților bătrîni,

Aievea, prietene, sînt toate
acolo unde dor de zare
și sfîntă dragoste de frate
ivește apa din fîntîni.

POEȚI ȘI STUDENȚI AI LUMII

LESTER KOTHMANN

LESTER KOTHMANN este student al facultății de filosofie de la Universitatea din Texas (Austin, Texas, S.U.A.). El ne-a vizitat pentru prima dată țara în vara anului trecut cînd, ca reprezentant al corului de studenți al Universității din Texas („The Longhorn Singers"), a fost primit, împreună cu alți 160 de studenți și elevi texani de Secretarul general al Partidului Comunist Român, tovarășul Nicolae Ceaușescu, la reședința sa de vară de la Mangalia. Cu această ocazie studentul-poet a înmînat tovarășului Nicolae Ceaușescu un dar simbolic din partea studenților ce-i reprezenta.

Tot anul trecut, la 5 iulie, Lester Kothmann a făcut parte din delegația de reprezentanți ai Universității din Texas care au semnat tratatul ce declară Universitatea din București și Universitatea din Texas drept „Universități surori". În cadrul unui interviu acordat ulterior acestui eveniment, fiind întrebat, printre altele, ce-și dorește mai mult, Lester Kothmann a spus: „Dorința mea cea mai fierbinte este să revin în România pe care o iubesc nespus".

Imn

(fragment)

În noaptea asta fiecare sunet și miros pare străin
Risipind bucuria întoarcerii cînd
Întunericul ne cuprinde, doar pe cîțiva cruțîndu-i
Vestind tuturor că ziua ce vine e o zi nouă.
Zilele mele nu mai sînt noi, astăzi pe ieri îl repetă
Cu un chin ce-mi zguduie ființa, strigînd descătușarea
De sub o misterioasă chemare ce-mi fură pacea.
Ah, acea pace care usucă pielea, făcînd-o tare și aspră,
Netezește totuși calea noului născut cu gingășie de artist
Pentru că aceasta nu poate izvorî decît din mîini de adevărat creator.
Da, eu am vorbit cu ei, iar ei mi-au vorbit mie,
Eu i-am ajutat să cunoască viața, ei m-au ajutat să văd.
Deși adesea clipele au fost grele, elementele aspre și nemiloase,
Aş fi nebun să spun că o astfel de viață a fost în zadar.

Călătoria

(fragment)

Călătoria aceasta va trebui să continue spre țărmuri pe care
Doar eu le cunosc.
Deși nu le cunoști, ai întotdeauna încredere-n mine.
Nemulțumirile te vor bîntui, vei striga disperat
Și te vei întoarce în gînd la iubirile tale dintîi.
Nu-ți vei înțelege greșelile uneori
Și te va uimi cînd va triumfa bucuria.
Chemarea morții ?
Deși te conduc înspre ea, nu ți se va întîmpla niciodată nimic,
Doar ceilalți care au auzit-o, și care sînt plini de spaime
Au mare nevoie de tine și de ceea ce le-ai putea oferi.
Sînt oare daruri ce ți-au furat liniștea
Aceste cuvinte pe care le-ai aflat ? Sau te simți dintr-odată eliberat ?
Cred că ar trebui să cînți aceste cuvinte și să le semeni
Pe cîmpiile atît de ostile în fața altor semințe.
A ta va fi pacea și a celor care-ți vor împărtăși
Iubirea. Nu-ți uita niciodată iubirea, nici chiar pe aceea cruțată de timp.
Eu le cunosc prea bine pe toate.
Să ai doar încredere și să accepți ceea ce-ți spun.
Amintește-ți că drumul tău abia-ncepe
Cu lumina de partea ta, cu soarele.

Traducere de DIANA ZOTESCU PĂUNESCU

Cartier de vile. Case vechi. Arătoase. Prinse în funii de iederă. În jurul teilor bătrîni asfaltul e ondulat. Rădăcinile lor se întind pe sub trotuar spre case. Cînd se sapă peluzele, fire subţiri de lemn sînt dezgolite şi retezate. Rămîn acolo, ca nişte ochi albi, printre bulgării de pămînt, apoi totul se acoperă, se seamănă gazon şi nimeni nu mai ştie, pînă la primăvară, unde au ajuns rădăcinile teilor. Cît de aproape.
Zugravii au descărcat materialele şi scara şi pompa de zugrăvit şi un colac de furtun. Duc în casă găleţi puse una-ntr-alta. Cel bătrîn vorbeşte cu şoferul, camioneta pleacă.
Pe poarta de fier forjat, cutia de scrisori : Dr. Liviu Desnea. Treptele albe sînt de marmură. Uşa din lemn masiv de stejar, cu clanţă rece, se deschide uşor. În vestibul oglinda imensă nu face ape. Bătrînului îi place oglinda.
Primindu-i, doamna Desnea a aflat că ei sînt cei pe care i-a chemat pentru o lucrare atît de urgentă, că sînt cei mai buni meseriaşi pe care putea să-i aibă pentru camera de la etaj, numai dumneavoastră doi, a întrebat şi Papa i-a răspuns măsurîndu-i din ochi lungimea părului şi înălţimea frunţii :
— Dacă credeţi că mai e nevoie de cineva, o să lucrăm fără să vorbim.
Bătrînul se duce şi el sus. La fiecare pereche de paşi mîna i se sprijină apoi alunecă pe balustrada scării. Îi place să simtă sub palmă lemnul rotunjit şi lustruit.
Del stă între găleţi şi trece prin sită laptele de var. Bătrînul s-a sprijinit de pervazul ferestrei. Se uită în curtea din spatele casei. O alee din dale pătrate se vede sub boscheţii de pin, duce spre un pavilion oblonit şi spre bazinul gol.
Se întoarse. Priveşte tavanul pătat, o parte din tencuială căzuse. Pipăie locul, este uscat dar cînd îl atinge încep să curgă fire subţiri de pulbere. Coborî de pe scară. Scoase dintr-un pachet o foaie de material plastic şi-o întinse cu Del pe toată suprafaţa parchetului fixînd-o pe margini cu baghete metalice. Luă un şpaclu, Del aşeză sub colţul de tavan o altă foaie de material plastic, îi ţinu scara, bătrînul îşi puse nişte ochelari ca de sudor şi începu să cureţe locul.
Tencuiala cădea în valuri, un abur ieşea afară, fiecare bucată căzută pe podea înălţa trîmbe de praf.
Del face tencuială proaspătă. Bătrînul lovi cu şpaclul marginile petei, nu mai curgea nimic, primi găleata cu mortar şi mistria, aruncă dintr-o singură mişcare masa vîscoasă pe tavan, nivelează şi aruncă iar cu o zvîcnire puternică a umărului şi-a încheieturii mîinii.
Doamna Desnea s-a oprit în pragul uşii, se uită, Del o priveşte scurt şi pe faţă i-se-mprăştie un zîmbet pe care şi-l întoarse spre fereastră.

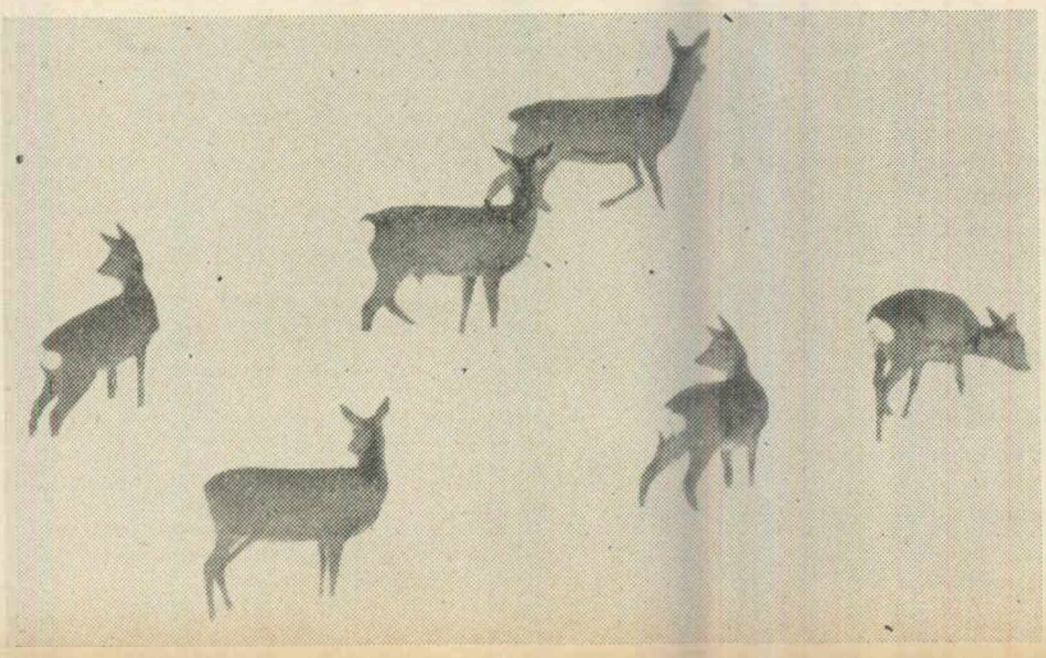
— O să vă rog, după ce terminaţi, să punem aici şi pianul, da ?
Bătrînul curăţă cu şpaclul placa de lemn cu care nivelase tencuiala.
— Sigur, doamnă !
Telefonul suna undeva jos.
— Papa, cînd terminăm azi ?
Bătrînul se uită la pereţi, îşi aprinde o ţigară.
— La trei. Cel mai tîrziu. E bine aşa ?
— Da, Papa, e bine.
Del umplu pompa, făcu presiune. Bătrînul deschise robinetul, lichidul pulverizat ţîşni prin capătul tijei.
Zugrăveala veche îşi schimba culoarea, se intuneca umezindu-se. Tavanul era acoperit peste tot, Del puse în pompă var şi mai galben, face presiune, Papa merge încet pe lîngă pereţi.
Închise robinetul.
— Cîte mîini dăm ?
— Încă una. E destul.
— Mîncăm ceva ?
— Sigur. Sendviciurile sînt la mine. Să ne şi spălăm pe mîini, nu ?
Bătrînul îşi şterse tălpile în faţa uşii, la capătul coridorului este baia. Intră.
În cadă stau strînse prosoape murdare, de sub ele ies nişte ciorapi de damă, pe policioara de deasupra lavaboului o mulţime de tuburi, cutii şi sticle. Un aparat de ras Philips şi-un pămătuf plin de săpun. Şi argintul oglinzii ciupit de oxizi.
Papa îşi deschise savoniera.
Cineva bătu la uşă. Lăsă prosopul pentru Del.
— Da.
O femeie plină, în vîrstă.
— Să fac puţin aranjament pe aici. Aţi terminat ?
— Numai cîteva clipe şi e liber.
Coridorul este îmbrăcat în lambriuri.
„Mahon, Papa ?“
„Mahon, Del.“
— Poţi să mergi, Del. E liber.
Femeia veni şi se uită la pereţi.
— Da. A !... aţi pus plastic pe jos să nu se murdărească. Ce bine, că altfel cine ştie cît aş fi tras de parchet !
Bătrînul luă un sendvici. O întrebă :
— Vreţi ?
— Nu, mulţumesc, am mîncat.
Del veni şi se-aşeză pe scară.
— E liberă baia. Nu vă supăraţi... ştiţi ce este doamna ?
— Cum adică... ce este ?
— Adică cu ce se ocupă, ce face ?
Femeia se uită prudentă la Del.
— Eu ştiu că este ingineră !
— Ah, da ?
— Da, dar de ce întrebaţi ?
— Am mai văzut-o undeva şi dacă este ingineră ştiu unde.

— Ei, sigur că e ! Poftă bună !
Bătrînul încuviinţează, femeia a ieşit.
— Ce-i asta, Del ?
— Papa, am văzut-o la televizor..
— Şi ?
— Teoretiza ceva despre metodologia cercetării din mers sau cam aşa ceva şi mi-au rămas în minte cîteva fraze pline de cuvinte frumoase...
— De pildă...
— De pildă... „astfel, inaderenţa sufletească dintre cercetător şi obiectul cercetării, maniera de studii reci şi stagnarea concepţiilor în limite statistice, transformă cercetarea într-un simulacru...“
— Frumos...
— Sau... „cercetarea nu trebuie să fie exclusiv un halat alb, ci o salopetă angrenată activ în fluxurile tehnologice...“ îţi place ?
— Vorbea liber ?
— Oarecum. Nu citea dar simţeam că ne arată cum se poate lipsi de hîrtii.
— Cît timp a vorbit aşa ?
— Zece minute, un sfert de oră poate... nu, mai puţin.
— Ar fi continuat tot aşa dacă era nevoie ?
— Nu cred, s-ar fi stins în cîteva minute.
— Dă-mi te rog paharul.
Del turnă apă minerală, apoi s-au aşezat în faţa ferestrei, ieşise soarele, fumau. Pe marginea bazinului un cîine cu botul prelung şi picioare arcuite ridică capul spre ei.

DAN MITRICI

Sonata

— Ce cîine e ?
— Un lèvrier.
— Eşti sigur, Del ?
— Sigur. E un lèvrier.
— Eh, da. Pompa noastră cum se numeşte ?
— Saint-Bernard, Papa !
— Aşa. S-o facem atunci folositoare oamenilor, da ?
Al doilea strat de zugrăveală se-aşează repede, lumina este bună, cînd termină pereţii par pufoşi.
Strîng. Desfac baghetele metalice, parchetul este neatins, doar pe cercevele şi pe uşă sînt urme de var. Bătrînul încolăceşte furtunul, îl pune între lucrurile adunate în mijlocul încăperii, Del ieşi pe coridor.
Ridică capacul pianului. Pe lacul negru litere aurii. Steinway. Un Steinway.
Atinge clapele. Pe unele dintre ele, anume. Cu mîna stîngă. Sunetele se repetă, aceleaşi, înşirîndu-se în creştere. Un cerc lipit într-un loc. Învîrtindu-se. Un cerc lipit anume să se simtă asta. Atunci cînd se roteşte. Apoi mîna dreaptă. Totul, un cerc alunecat el însuşi de-a lungul unui cerc şi mai mare, din ce în ce mai larg. Sonata Lunii.
Doamna Desnea urcă scările.
Bătrînul s-a spijinit de tocul uşii şi se uită la Del, care nu întoarce capul. Se uită la doamna Desnea.
Urcase repede. Chiar prea repede.
— Domnule... hei, tinere !
Del stă în picioare la pian, aude, degetele i se mişcă stîrnind un clipocit de sunete, usa de la baie s-a deschis o clipă, apoi s-a închis. Nu de tot.
— Tinere, v-am rugat doar să puneţi pianul în cameră, nu v-am rugat nimic altceva !
— Da. doamnă, iertaţi-mă.
— Nu e vorba de iertat sau de neiertat ! Acesta este un pian şi un pian nu-şi alege niciodată... interpreţii...



Del ascultă. Cuvîntul „interpreţii" sună a „proştii". Se poate însă să-şi închipuie mai mult decît aude. Poate.

— ...Dar există cineva care face treaba asta pentru el. Şi acel cineva nu v-a investit cu rolul alesului ! Sper că e foarte clar !

Doamna Desnea a pus palma pe pian. Papa fumează rezemat de tocul uşii. Del spune :

— Totuşi, doamnă, aceasta este un Steinway şi pentru un astfel de instrument există puţină lume care să ştie într-adevăr să-i aleagă interpreţii.

Cuvîntul „interpreţii" rostit cu acelaşi ton. Doamna Desnea a simţit. Îi arată cît de tare.

— Tinere, uite ce e, decît să ne pierdem vremea cu răstălmăciri...

Lui Del îi strălucesc ochii.

— ...Să ne cîntaţi dumneavoastră ceva ! Vă rog, să ne interpretaţi ceva ! Fie şi Sonata ! Uşa de la baie s-a întredeschis mult. Papa scutură scrumul în căuşul palmei.

— Dar cum îţi închipui aşa ceva ?

— Doamnă, dar vă rog !

— Încetează ! Vreau să puneţi pianul în cameră. Acum. Atît şi nimic altceva !

— Spune-ţi-mi, doamnă, pianul poate fi obiectul unei cercetării din mers ? În limite muzicale, sigur...

Doamna Desnea se uită la Papa

— Domnule, ce e asta ? Vă aflaţi aici pen-

lunii

tru altceva ! Ce faceţi acum e-o necuviinţă ! Papa surîde cu bunăvoinţă.

— De ce doamnă ? Poate am comis vreo impietate asupra gusturilor muzicale ale casei ! Del şi-a cerut scuze reverenţios. Poate o mînă profană a atins... Del şi-a cerut scuze destul de elocvent şi pentru asta. În fine, pianul dumneavoastră în primejdie de-a deveni un simulacru din pricina inaderenţei sufleteşti dintre interpret şi motivul interpretării... oare pianul nu devine astfel un instrument activ de cunoaştere a lumii cît de cît muzicale ?

Femeia a ieşit din baie. Ţine în mînă o cîrpă din care alunecă pe mozaic picături de apă. Pe mozaic.

„Veneţian, Papa."

„Veneţian, Del."

Doamna Desnea se sprijină de pian. Îşi roteşte pe deget verigheta. Înainte şi-napoi.

— Sînteţi caraghioşi. Amîndoi. Şi foarte politicoşi. Tot amîndoi. Şi vorbiţi de parcă aţi fi zugravii mei personali. Şi mama dumitale a fost doica mea. Şi cînd am plecat de pe domenii v-am lăsat în grijă toată biblioteca. Hazardul, nu ?! Hazardul, aşa i se spune, face să ne întîlnim acum şi eu să nu vă recunosc... Mea culpa ! Ştiţi ce e asta, nu? Fiţi atît de buni şi să terminăm toată povestea aici. Dacă nu intră în deviz renunţ la deplasarea pianului şi sînteţi liberi.

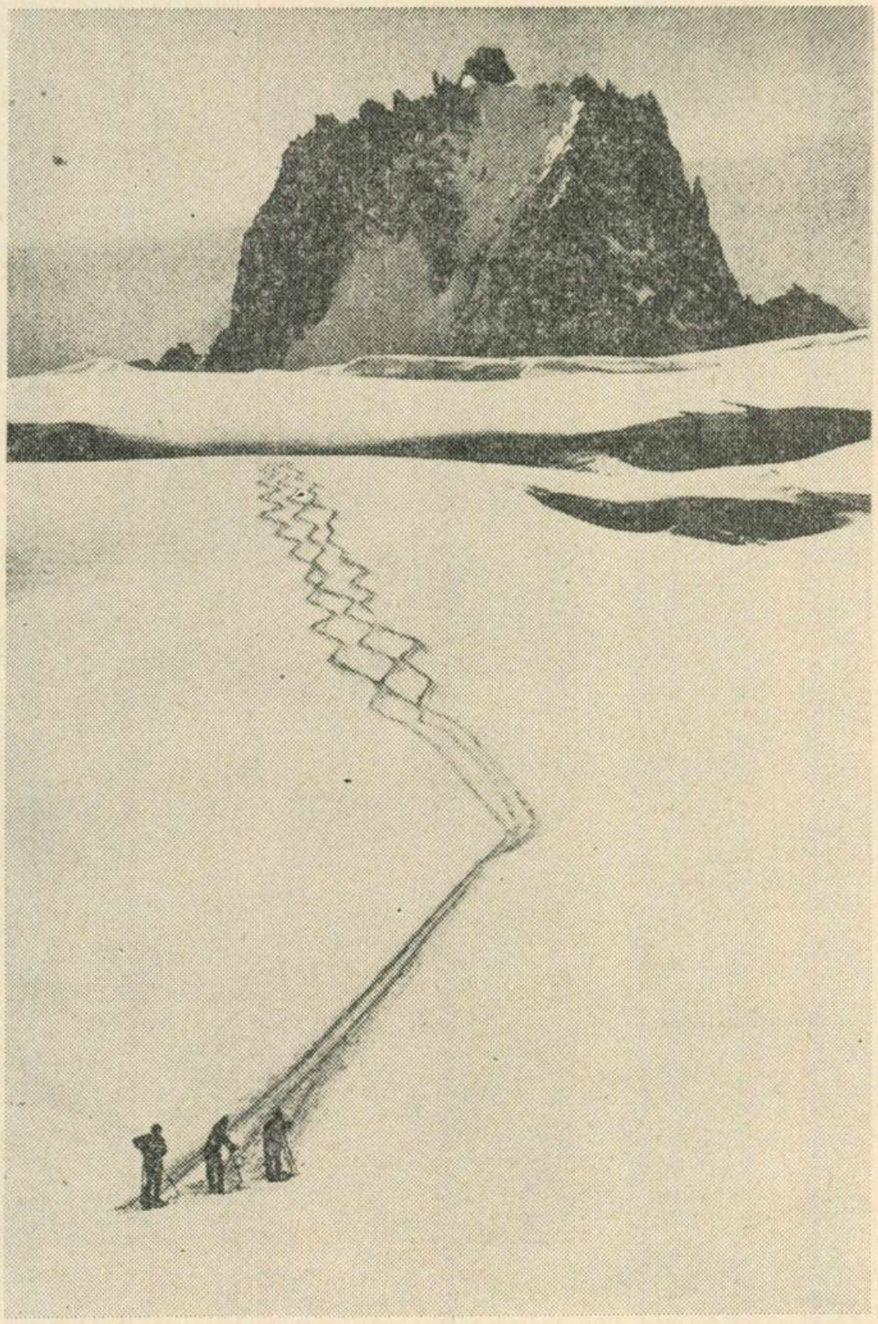
Bătrînul îi făcu semn lui Del, se mişcă domol spre cameră, între perete şi pian lăsară un spaţiu.

— Peste cîteva ceasuri o să-l puteţi lipi complet fiindcă atunci peretele va fi uscat. Este un Steinway şi trebuie protejat.

Doamna Desnea văzu uşa de la baie închizîndu-se, în cameră mirosea a zugrăveală şi parchetul era curat.

Papa spuse :

— Cînd aţi plecat de pe domenii totul s-a pustiit dintr-o dată... Intram în bibliotecă cu ochii înceţoşaţi de lacrimi şi-mi spuneam cu glasul sugrumat uitîndu-mă în jurul



meu : „Cărţile domnişoarei !" Apoi vedeam biroul şi suspinam : „Biroul domnişoarei !" iar cînd mîinile-mi nepricepute atingeau partiturile lăsate în neorînduială nu mă mai puteam stăpîni : „Partiturile domnişoarei !" şi atunci, să-mi stăvilesc durerea, răsfoiam cu degetele mele îngălbenite de tutun volumul cel mare cu „Lumea animalelor" după Brehm...

Doamna Desnea îl priveşte cu atenţie pe bătrîn. Îşi bate joc de ea cum n-a făcut-o nimeni.Cu vorbele astea ciudate. E totuşi un zugrav. Un zugrav care îi vorbeşte aşa. Oricum... or să plece. Să plece.

— E o carte instructivă cartea aceasta cu „Lumea animalelor"... probabil că o mai aveţi şi acum acasă şi de-abia aşteptaţi să vă aplecaţi asupra ei cu aceeaşi pasiune pe care o bănuiesc neîntreruptă. Mă bucur că pot să vă spun că aceasta este clipa din care nimic nu vă mai ţine să ajungeţi foarte, foarte repede lîngă ea. Cît puteţi de repede.

— E perfect doamnă, o atît de generoasă cumpănire a cuvintelor dumneavoastră mă obligă. Sînteţi neschimbată.

Papa îşi ridică geanta.

Del şterge cu o bucată de pluş lemnul pianului.

Doamna Desnea nu înţelege de ce.

— Tinere... nu e nevoie...

— Am terminat doamnă. N-aţi excelat în a fi foarte binevoitoare cu slujbaşii întru luminat lăuntrul caselor dar atîta timp cît n-o să regretaţi lucrul acesta o să fie bine. Vedeţi doamnă... o să rămîneţi deseară acasă... veţi rîndui o cină rafinată pentru prieteni intimi... deci nici nu ne vom zări la Ateneu... apoi, soţul dumneavoastră îl va aduce pe domnul Klaus Decke îndată după ora zece şi-l veţi putea alege cu uşurinţă ca interpret... este aşa ceva. Noi nu vom asculta Nocturnele dar dumneavoastră le veţi putea pătrunde inefabilul chiar aici. Dacă toate acestea nu sînt decît simple supoziţii vă rog să mă iertaţi. Doamnă....

Coborîră scara, doamna Desnea veni după ei să închidă uşa, camioneta se afla în faţa porţii, sub tei. Îşi duseră lucrurile la ea, Del zîmbi blajin, Papa spuse Bună ziua doamnă, se urcară şi maşina întoarse chiar în faţa casei.

Uşa de stejar se închise, oglinzile nu făceau ape, doamna Desnea ridică receptorul, formă un număr apoi închise. Îşi roti pe deget verigheta înainte şi-napoi, stînd în fotoliu vedea la înălţimea ochilor suprafaţa orizontală a comodei pe care se aşezase praful. Trebuia... ar fi trebuit şters din nou... cu o bucată de pluş...

Sus, rezemată de balustradă, femeia se adresă doamnei Desnea :

— Doamnă, da' cînd vin oamenii să sape peluza ?

NICOLAE PETRU

In catedralele luminii

Mingîiați-mi auzul
dulci foșniri ale pîrgului !

O, sete a polenurilor
îngîndurează-mi
bătăile inimii !

Privire-exil
ademenește-mi pasul
hotar de cascade-n
tăcerile-nalte !

Prin arhipelagul de aur
al holdelor
cutreier
și Patria
o aud
asa precum ninsoarea
albului
în catedralele luminii
dăruindu-i-se.

În acest delir mlădios

Da !
În acest delir mlădios
exist
ca o grădină suspendată
ca o dimineață în suflet
cu tot ce știu
despre mine și Patrie.

Înaltul Ei
e o rugă de marmură-albastră.

Adîncul Ei
harfe de muzici
rănindu-mi buzele
cu graiurile-alese ale dragostei.

Da !
În acest delir mlădios
exist !

Pentru lumină
răspund cu lumină !



IOLANDA ȘOKNER

Ce har ai moștenit

E gura ta făcută să rostească
Înalta patimă ce zace-n lut
Și cărnii să-i trezească înflorirea
De care puritatea s-a temut

Ce har ai moștenit de la părinți
Să tulburi apele in zodii calme
Să-mi lași privirile descoperite
Cînd îmi strecori obrajii printre
palme

Ce iarbă ți-a vegheat în taină
somnul
Ce viscol ți-a adulmecat făptura
Să-mi fie teamă să-mi apropii
vorba
De vorba care-ți sîngerează gura

Copil al florilor

In stele mari răcoarea te ascunde
Inchis e ochiul tău ca un sfîrșit
Copil al florilor uitat pe pajiști
Mult înainte de-a te fi trezit

Eu am trecut în zori pe lîngă tine
Cu frică să nu-ți tulbur înstelarea
Cînd gurii tale arse de sărut
I-am bănuit suavă intrebarea

Și n-am întors auzul să pricep
Miezul de frig al vorbelor din vis
Eu neprimită sînt în marea carte
În care adevărul tău stă scris.

GRIGORE IONAS

Ca un trandafir se poate aștepta

Inlănțuiți frumos între izvoare
se poate să auzim rostogoliri
din frunze
se poate un cerb să ceară tăcut
iertarea necontenită a înserării
o nemărginire să se-ntoarcă
alb cal al trădătoarelor ninsori
se poate un fluture să treacă
palma plecată să învăluie
se poate face rouă
din lacrimă se poate cere iertare
o mîngîiere ca un trandafir
se poate aștepta.

Poem pentru patrie

Așa mereu,
rotunjind drumurile,
pentru tine netulburînd apele,
din fiecare călătorie
aducînd o tinerețe
care să te tulbure,
să-ți primenească trupul,
așa mereu,
și încă o dată
să treci prin înfrigurare
și eu mereu,
pentru tine
rotunjind drumurile.

GABRIEL STĂNESCU

Clar de ziuă

Ea poate merge după stele
toamna —
Lumina clarului de ziuă

Ea poate merge
După o vreme anume
Urmînd calea cea bună a stelelor

Adînc inrourată în inel de aur
Se ascunde
Lumina clarului de ziuă

Lumina strălucirea își pierde

Iubito lumina încet strălucirea își
pierde
Glasul tău însuți se stinge
Într-un fel neînțeles
Ferigi de argint și flăcări leneșe
Susură roșie ambră...

Atingeri cuvinte
Încetează într-un fel înțeles

Dungi străvezii

Volute sub ramuri odihnesc
Ca floarea albă
A zăpezii absentă

Cuvînt cu margini de rouă
Înroșești inima frunzei
Oprind adierea
Pe buze a străinului

Turn fraged
Nenumărate dungi străvezii
Împărțind lumina
Sub ramuri —

Imensă volută soarele.

Cu somnul

Trîmbițe de-argint sună în noapte
Stingerea, în sus, departe
Spre constelația Casiopeei.
Îndelungă clipă care vine
Semănînd cu somnul
Apoi frumoasele cărți adormite
Pe rafturi, cu greieri...
Noaptea pe-aici, pe unde
Venim e liniște,
Ne caută vîntul
Și el lăsat liber în zbor
spre Casiopeea.

Cartea a șasea

Dacă spui că vii de cu seară
Aș crede că o umbră
Coboară din alta peste sat
În chip de ofrandă
Și amurgul aprinde săgeți
În căpițe cu fîn.
Or să te-ntîlnească melancoliile
De altădată,
Mirosul proaspăt al pămîntului
După ploaie...
Prietene, dacă vii
Îți trimit cuvintele acestea
Vechi de cînd lumea.

GEO GALETARU

Poem

Să plîngă palida lumină pe coline,
Să urce-n maci un duh fără tîrziu,
Tu lasă-ţi geana-nrourată către mine
Şi vindecă-mă cu-acest semn adînc şi viu

Sînt iarăşi clipa care se răsfaţă
Pe marginea fîntînii şi-şi priveşte chipul,
O, cîtă pierdere-n această clară faţă
Sub care, negreşit, se cerne fin nisipul

Şi cîtă ningere de păsări călătoare
În alt tărîm, din care nu mai poţi veni.
Tu lasă-ţi geana-ncenuşată să coboare
Pe pieptul meu, asemenea unei făclii.

VIOREL VARGA

Acasă

O, numai aici ne spălăm trupul în spumă
de crini, niciodată ninşi cu-ntuneric
numai aici ne primim prietenii
cu pîine şi sare schimbîndu-le numele
după numele copiilor noştri.

mai aproape cei dăruiţi ofrandă
purtînd în lungile nopţi vîndute vegherii
numai acestui tărîm se închină
şi-acestor izvoare şi-acestor zboruri
rotunde ca numele ţării

între buze strivind flacăra ultimă
numai aici cîteva ploi şi cîteva anotimpuri
cunoaşte-vor înmugurirea mea de-a doua oară
şi imnele de dragoste arzînd pe buzele
mulţimilor precum un rod timpuriu.

Numai într-o zi

Într-o bună zi vîntul va înceta să bată
şi din mîinile tale vor creşte păsări
pentru trupul meu, pentru ochii mei
pentru cîntecul meu desigur numai
într-o zi
şi cît de ciudat va sosi adevăratul
sfîrşit al vîntului şi al mîinilor
şi al cîntecului
alte mîini vor urma alte păsări
pentru alt trup născut
în prima zi de lumină.

Cîtă patrie!

Am adunat frunzele
în lunga teamă de aripi
păsări aşteptînd
în cîntecul flautelor

am învăţat cum trebuie
să iubesc mîinile celor
cu adevărat dragi — în genunchi
sufletul meu pe-o căldură de pîine
trece spre rodul pămîntului

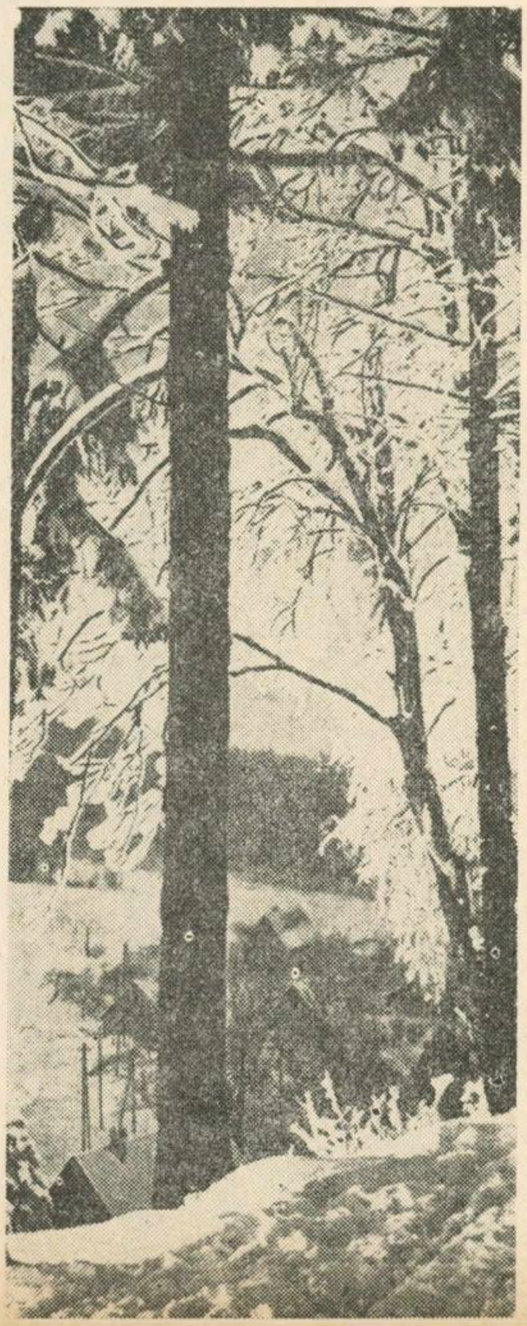
rănile ochilor se vindecă
în ierburi ca vinul în strugure —
cîtă patrie dragostea mea,
cîtă patrie !

MIHAELA MINULESCU

Om comunist

Suntem aici şi departe-n viitor
din trecut ne doare o rană.

Bucuria de a fi ţară, bucuria de a fi strămoş,
bucuria de a fi piatră în zidirea unui suflet
Bucuria de a fi doină şi baladă
de a fi o nou venită lume de dreptate
de a fi comunist.
Şi iarăşi bucuria cîntecului cu fiinţa acestui
pămînt.
Sunt iarbă şi soare şi belşug şi zăpadă,
una cu raza şi una cu steaua
parte din respiraţia celui ce gîndeşte
celui ce ară
celui ce iubeşte
ce-i hrană copilului
ce luptă.
Tot una suntem.
În plinul evului construim lumină, zidim lumină
şi pace şi încredere şi cinste şi faptă de
dreptate.
Suntem atîta de tineri
şi bătrîni cu secole suntem.



DANIELA CAUREA

Tăciune de-argint

Cu gîndul descoperit tot ce atingi,
Cum regele Midas în aur torid
Deşirind mereu un fir din interminabile mingi
Care pe dinăuntru o lume ca a noastră închid.

În arhitectura acestui foc tăcut
Crenele se complică, focul însuşi devine solid.
Încerc să aflu de unde-a început
Cancerul acesta cu albastre celule care
neîncetat se divid.

Şi tăcerea în care nici frunza nu poate să
cadă,
Nici pasărea să mai zboare,
Nici urma nu s-ar mai adînci în zăpadă,
Nici dealurile să se îngroape-n culoare.

Tăciune de-argint care arde de-a dreptul
în minte...
Trupul meu o ia pe dinainte
Ca un felinar pe-un drum uscat de ţară.
Te privesc gîndind şi mă întunec de vară.

CARMEN FOCŞA

Aşteptare

În carnea solstiţiului mă-nchin ca-ntr-un
meninge
Să aud cum se coace un strugure amar,
Fără să ştiu care sceptru mă atinge
Şi mă-ndeamnă-n retina ta albă să apar.

...Fluturi profetici se-ntîlnesc în gene...
Cerul trimite săgeţi de parcă un zeu
Imploră ploi tîrzii subpămîntene...

...Pe fruntea cui să punem peceţi ca pe o mare
Desprinsă deopotrivă de ţărmuri şi de cer
Cînd mîna întregeşte nisipul efemer
În ceasuri nesfîrşite cu limbi tentaculare ?

Aventură

În somnul meu — sferă şovăitoare
De patimi plămădite în răşină
Nimeni, nicicînd nu s-a decis să
vină
Să sfîşie aşternutul vechi de sare.

Abia dacă-ncepusem să topesc
În umbra mea o altă umbră, cînd
M-am destrămat blajin în mierea
care
Curgea în porii zilei fumegînd.

Şi nici n-am ştiut că desprindeam
din os
Sămînţa înainte de-ncolţire...
...Din spaime inflorind o stea
subţire
Cădeam încet — zăpadă de prisos.

LETIŢIA VLADISLAV-STILLA

Noapte

E ceasul cînd păsările dorm
greu,
suspinînd ca după o mare de
dor...
trupul meu — port
zărilor albastre —
veghează fiecare pasăre
pe rînd
şi curat,
cum numai lacrima
omului
poate fi mai curată,
îmi urmează numele
precum marinarii
chemarea pescăruşilor...

atenţiune!

30 DECEMBRIE 1947. ÎNTRE ORELE 17.00—24.00

Şi oamenii coboară pe rînd, prin staţii de tramvai, în lumina obosită de iarnă, cu mîinile în buzunarele paltoanelor şi pardesielor uzate, cu pălării şi căciuli trase pe ochi. Se poartă haine de celofibră şi bocanci cu talpă de carton presat. Maistrul ţesător Gh. P. ajunge acasă tîrziu, cînd întunericul e compact. Deschide aparatul de radio cîştigat la loteria de stat din 1938 şi în timp ce se spală pînă la brîu ascultă o muzică greu de identificat. Operatorul de trafic feroviar I.P. s-a întins în pat şi a adormit cu ziarul „Adevărul" pe faţă, uitînd deschis aparatul de radio Orion cumpărat în rate de la un prieten. Soţia sa coase la maşină o rochie pentru mireasa de sîmbătă seara din casa vecină. M.P., inspector de bancă, îşi soarbe cafeaua liniştit. E în halat şi în papuci. Îşi aprinde o havană şi se lasă adînc în jilţul de piele, sub veioza cu imagini japoneze. Va răsuci butonul aparatului radio Phillips mai tîrziu, ca să prindă ştirile de la Monte Carlo. În salon, soţia cu prietenele sale joacă rômy şi din cînd în cînd izbucnesc în rîs sau comentează ultimele cancanuri mondene.

Pe străzi se redeschid porţile magazinelor. Rulourile se ridică zgomotos şi dincolo de vitrine începe forfota cumpărăturilor de revelion. În faţa magazinului Delta de pe strada Kretzulescu nr. 1 a apărut o reclamă uriaşă: „Strîngeţi bani albi pentru icre negre". Saloanele de coafură sînt pur şi simplu asediate. Femeile se pregătesc pentru spectacolele de seară şi pentru noaptea albă de an nou. Coafeza S.P. nu-şi mai simte degetele, potrivind mereu şi mereu aceleaşi bucle şi aceiaşi zulufi, într-un vacarm de glasuri care bîrfesc protipendada muribundă a oraşului. Manichiurista greşeşte şi rabdă cu stoicism invectivele clientelor. La frizeria de alături, de pe Academiei, domnul Gică anunţă din sursă sigură că peste cîteva zile are loc o mare gală de box: reintră Titu Sărbătoare, challenger oficial al lui Petre Brătescu. Titu Sărbătoare? Mai boxează? Da. Deocamdată cu proaspătul profesionist Mihail Voinea, o speranţă la categoria semimijlocie. Mănîncă bătaie Voinea! Nu se ştie. E o partidă foarte echilibrată. Fiindcă Voinea a făcut joc egal cu Grigore Jelesneac care l-a bătut pe Sărbătoare acum cîteva luni... Cît se joacă? 10 reprize a trei minute... evident.

La intersecţia de pe Calea Victoriei sergentul de stradă dirijează circulaţia cu gesturi elegante. Foarte multe maşini în seara asta! Se deschide sezonul de schi la Predeal. Ce-o fi acum pe şosea numai Dumnezeu ştie!? Limuzinele alunecă spre Atheneu. Concert. Dirijează George Georgescu. La pian Monique de la Bruchollerie, „Monique de la Musique" cum îi spun melomanii. Şi sergentul de stradă fluieră intens. Maşinile demarează gata, gata să se ciocnească, prin parbrizuri se disting domni eleganţi şi doamne în blănuri de astrahan cu mănuşi albe.

Oamenii trec pe stradă, se salută, îşi strîng mîinile, se invită în restaurante... Vin fert. Ţuică fiartă. Tot felul de misiţi te opresc şi-ţi înmînează cărţi de vizită: „Pivniţele York din strada Constantin Nacu nr. 3 urează clientelei sale — Sărbători fericite".

„Atenţiune, atenţiune! Peste cîteva minute vom da o ştire extrem de importantă".

Gh. P. rămîne încremenit cu prosopul în mînă; se grăbeşte în cameră. A mai auzit de cîteva ori în viaţă vocea aceasta gravă, de crainic care încearcă să-şi stăpînească emoţia... A mai ascultat cîteva ştiri anunţate la fel de sobru, uneori cu repercusiuni grave pentru propria sa existenţă... Soţia lui I. P. a întrerupt pedalarea mecanică la maşina de cusut, şi-a strigat soţul de cîteva ori pînă cînd acesta, aproape sufocat, s-a ridicat din pat lăsînd să-i cadă ziarul sub masă... Pe uşa salonului izbucneşte fiul cel mai mic al inspectorului de bancă M. P. anunţînd că trebuie deschis aparatul de radio; se transmite un comunicat important. Ziaristul M. A., intrînd în frizerie şi încercînd să-şi salute cunoştinţele, exuberant ca de obicei, a fost oprit cu gesturi, cu exclamaţii stridente şi obligat să rămînă în picioare, lîngă primul scaun unde se află un bărbat cu faţa plină de clăbuci de săpun.

Telefoanele trezesc brusc din amorţeală interioare calme de familie din oraş. „Deschideţi aparatele de radio! E ceva important". Domnul A. V. a străbătut camerele în goană şi s-a repezit asupra radioului, lăsînd telefonul să spînzure de-a lungul noptierei. E îmbrăcat în smoking; soţia sa, în rochie albă de seară, cu briliante şi cercei perlaţi a scăpat pămătuful pudrierei din mînă. Se pregătesc de o serată dansantă în familia G.V., oameni cu fostă moşie în Dolj, proaspăt reveniţi de la Paris unde şi-au făcut voiajul de nuntă... Întreg Bucureştiul este la ora aceasta (17,02) prins în convorbiri telefonice urgente ca într-o plasă de păianjen. Dar rămîn încă foarte mulţi oameni care nu au aparat de radio, care nu-şi pot da seama ce se întîmplă, care nici măcar nu întrevăd posibilitatea unui eveniment în stare să le întrerupă gesturile fireşti, casnice, de fiecare seară...

Jucătorii de biliard au rămas cu tacurile în mîini şi bilele risipite pe masa verde, pregătite pentru o mare lovitură. Telefonistele nu mai răspund la apel. Cei care completează telegramele şi scrisorile de felicitare de anul nou în holul Poştei Centrale ridică privirile şi pun tocurile alături...

„Atenţiune. Atenţiune. Regele Mihai I a abdicat. România a devenit Republică".

Gh. P. deschide uşa casei şi, pe jumătate gol, cu prosopul în mînă, iese prin aerul murdar în stradă. Se deschid alte uşi, alte ferestre. Oamenii se salută, zîmbesc, îşi fac semn cu pumnul ridicat în semn de solidaritate. Uraaa! Gh. P. îşi îmbrăţişează vecinii. Cineva îi aruncă pe umeri o haină. I. P. îşi priveşte soţia care nu înţelege deocamdată nimic. „Extraordinar, auzi femeie? A căzut regele". Se îmbracă grăbit să se întoarcă la serviciu şi să comenteze evenimentul cu cei din tura de după-amiază. M. P. a scuturat scrumul pe jos şi în tăcerea care s-a lăsat în apartament, printre femeile uimite de la masa de rômy, dă din cap cu resemnare: „Mda... Nemaipomenit. S-a dus vodă...". „Dar ce înseamnă asta dragă?" se miră soţia sa. Băiatul, student la medicină, dă din mînă în semn de nemulţumire pentru întrebarea femeii care n-a ştiut toată viaţa altceva decît să comande servitoare şi spălătorese, să facă dulceaţă, să meargă la filme şi să joace rômy. „Înseamnă că am intrat şi noi în rîndul ţărilor civilizate"

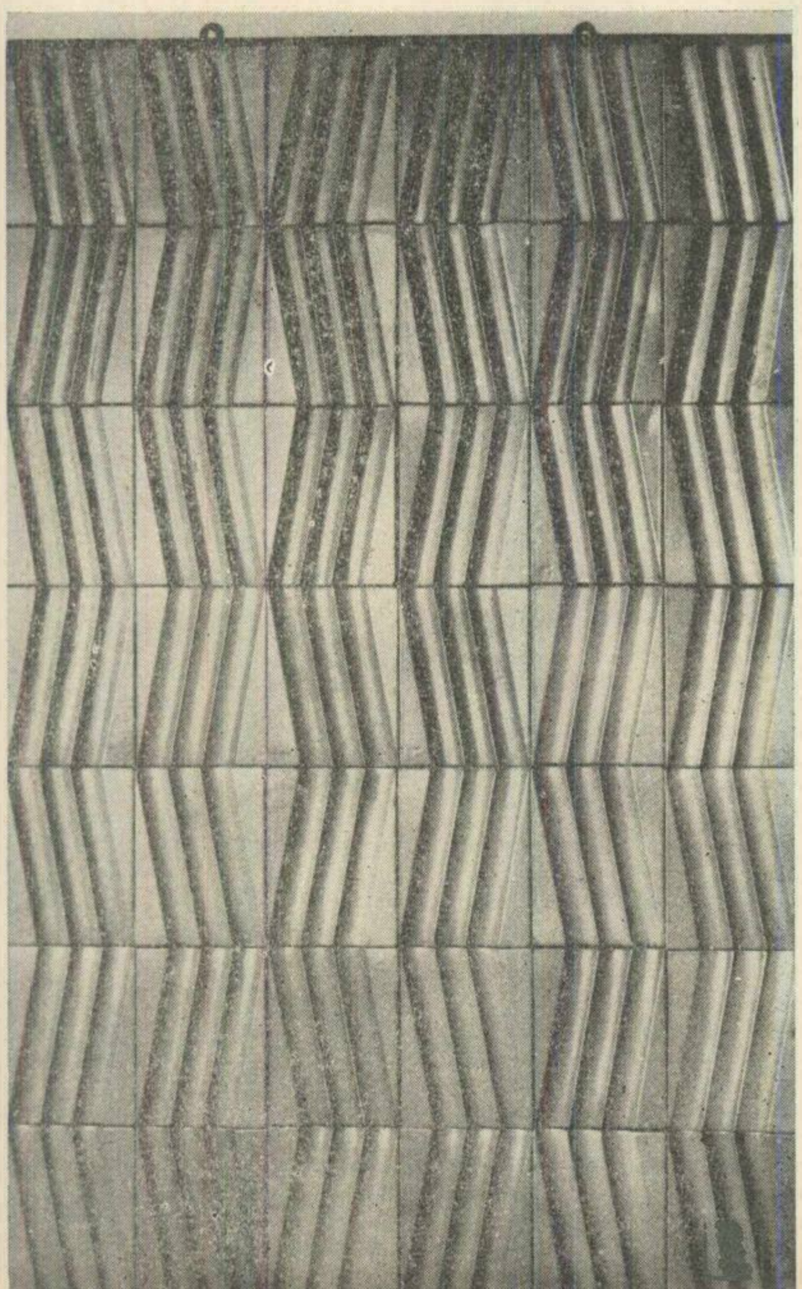
Fata care face curat în salonul de coafură lasă telefonul din mînă şi o strigă cu voce tare pe patroană: „Coniţă, a telefonat Conu Alexe şi a zis că s-a făcut republică". „E nebună!" exclamă cineva. „Ce republică, mă?" „Adică Republică. Zice că vodă a primit un picior în fund". Şi, evident, în vacarmul de nelămuriri nimeni nu mai are chef de coafură în seara asta şi de toaletele de revelion.

Nea Gică de la Frizerie zice: „Păcat, era un băiat de treabă. Odată a venit la mine în frizerie şi l-am ras". „Ce ras, domnule, ăla n-avea barbă. Era spîn". „Rade-mă, domnule, că vreau să mă duc la Palat să văd ce-i pe-acolo! exclamă bărbatul cu faţa plină de săpun.

M.A., ziaristul, îi îmbrăţişează pe toţi sărind într-un picior şi iese pe stradă, aşa, netuns şi neras. In timp ce nea Gică scoate din perete portretul lui Mihai şi-l aruncă în sertar.

A.V. şi soţia sa strîng în grabă casetele cu bijuterii, se îmbracă pripit şi coboară în stradă. Femeia îşi pierde pantoful pe scară. Bărbatul o trage după el aproape desculţă. Intră în maşină şi porneşte motorul. „Încotro". „La aeroport! Poate că mai prindem un avion. S-a terminat totul. Sa sfîrşit..."

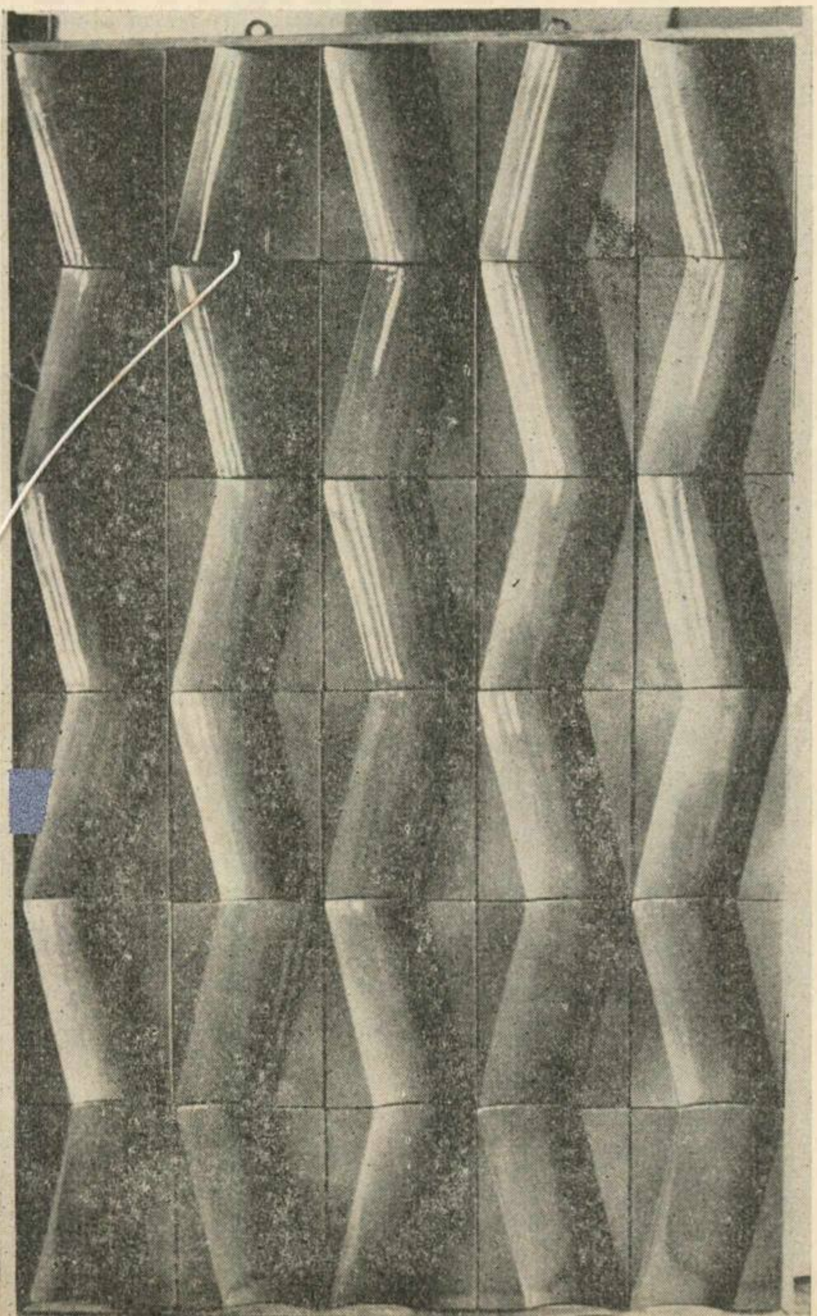
Dar străzile sînt pline de oameni. O frenezie îi cuprinde pe toţi. Femei, bărbaţi, copii, aleargă unii spre alţii, se îmbrăţişează, se strigă pe nume: **cetăţene!** Cuvîntul sună încă ciudat, neverosimil dar se aude din ce în ce mai des. „Trăiască Republica!" Mulţi, desigur, nu ştiu ce înseamnă asta dar sînt convinşi că s-a întîmplat ceva cu totul extraordinar, cum ar fi descoperirea unui nou pămînt, a unei lumi noi, fără seamăn.



Eugenia Pasima „Compoziţie" (ceramică)

o știre extrem de importantă

Ediții speciale ale ziarelor, anunțînd cu titluri mari evenimentul, se smulg din mîini și se citesc în grupuri. Sînt oameni care caută înnebuniți un ziar dar toate exemplarele au fost înghițite de mulțimile care se revarsă pe străzi ca din stadioane. E o frenezie acum să fii deținătorul unei știri atît de importante și pe care alții s-ar putea să nu o fi aflat. Foarte mulți oameni se salută cu pumnul ridicat. Fotoreporterii îi surprind în plin surîs, în plină euforie. Sînt chipuri obosite, însemnate de suferință pe care se tipărește speranța. Se prind în hore femei și bărbați în Piața Palatului, în Piața Gării de Nord, la „Malaxa" și la „Grivița", la Bariera Vergului, în Piața Unirii și în piața 7 Noiembrie. Se cîntă Internaționala. Se strigă lozinci : „Muncitori, țărani, soldați / Republica s-apărați !", „Să trăiască, să-nflorească / Republica Românească", „Să muncim și să luptăm / Republica s-apărăm", „Muncitori, soldați, țărani / Toți sîntem republicani"... S-au confecționat ad-hoc pancarte care țîșnesc deasupra mulțimii ca niște ecrane de cinematograf : „Trăiască Republica Populară Română". Unii trecători, absorbiți de preocupările lor, absenți din cotidian, privesc stupefiați și nu înțeleg ce se întîmplă. Se topesc imediat în marea de trupuri frămîntate și bîntuite de entuziasm. Undeva se aude o fanfară... O țigancă vinde ghiocei... O studentă scoate din palton o eșarfă roșie.



Eugenia Pasima „Compoziție" (ceramică)

Orele 19,10. In clădirea Parlamentului de pe dealul Mitropoliei, Dr. Petru Groza citește deputaților actul de abdicare a regelui Membrii guvernului, deputații, publicul din balcoane se ridică în picioare și ovaționează minute în șir după fragmentul proclamației care cuprinde : „Poporul român a dobîndit libertatea de a-și clădi o nouă formă de stat — Republica Populară".
E o seară caldă, o seară în care oamenii așteaptă parcă să se dezlănțuie fragilă și tremurătoare, ninsoarea albă a copilăriei. Mobilizat de evenimentele zilei, Zaharia Stancu scrie : **„Acum se poate spune totul, absolut totul ! Inlăturarea monarhiei înseamnă înlăturarea acelui cerc care mărginea, fereca dezvoltarea artei".**

In rotonda Atheneului se înalță ultimele acorduri ale Concertului nr. 1 pentru pian și orchestră de Ceaicovski. George Georgescu cheamă orchestra la un ultim și sublim efort. Brațele pianistei Monique de la Bruchollerie plutesc în aer fracțiuni de secundă după care cad asemenea unor păsări mici și delicate deasupra claviaturii. Pînă cînd orchestra eșuează în tăcere ca pe fundul unui ocean și solista ridică brusc capul în semn de extaz și eliberare. Izbucnesc aplauzele. Monique de la Bruchollerie revine de cîteva ori în fața publicului. La un moment dat, cineva, un bărbat mic de statură dar viguros, energic se urcă pe estradă și cere liniște... E poetul Marcel Breslașu. Anunță că s-a proclamat republica și dă citire într-un entuziasm general primelor versuri închinate evenimentului. Atunci, în locul obișnuitelor bis-uri, Monique de la Bruchollerie și George Georgescu oferă o nouă versiune a părții I a concertului nr. 1 pentru pian și orchestră de Ceaicovski, mult mai avîntată, mai patetică, mai solemnă, mai grandioasă decît înainte, cucerind definitiv sensibilitatea publicului, primul public republican al unui concert simfonic românesc.
Părăsind Atheneul, melomanii din seara zilei de 30 decembrie 1947 pătrund în plin concert de iarnă cu lapoviță și ninsoare fragilă. Străbat Calea Victoriei, traversează piața pustie din fața palatului regal, plini de curiozitate, să surprindă ultimele gesturi, ultimele lumini aprinse ale monarhiei. Palatul e scufundat în întuneric. Cel puțin ferestrele dinspre Calea Victoriei sînt negre. Santinela s-a retras în gheretă.

Ziaristul M. A., entuziastul ziarist M. A., fixează momentul în carnetul de reporter, ca într-o peliculă cinematografică :
„Undeva sînt probabil aprinse luminile. Fantomele acelea cu fireturi, cucoanele care se împiedică în scrobeala taftalelor, majordomii care au înghițit bastoane colorate cu funde roșii și verzi la capete, spionii aciuiți după malacovurile principeselor își fac pe undeva bagajele și vorbesc în șoaptă numărînd, numărînd, numărînd... Ingrămădind în cufere jetoane, cupoane, titluri, alămuri, pinteni, cămăși cu plastron".
Undeva în noapte, în zvonul valțurilor tipografice, paginatorul numărului 1000 al Scînteii legale, F. B., culege de mînă, pe șapte coloane, sus, în prima pagină : „Trăiască Republica Populară Română". Se pregătește o „ediție specială" ! Dă apoi o perie pe pagină și o păstrează ca să o pună în ramă, acasă.

Orele 24. Agențiile de presă transmit sumarul știrilor din ziua de 30 Decembrie 1947 : ● **Scriitorul Knut Hamsun (fost laureat al premiului Nobel) a fost judecat și condamnat la o amendă de 425 mii de coroane suedeze pentru delictul de trădare în timpul războiului, ca membru al partidului nazist. ● Forțele populare chineze au străpuns perimetrul exterior al apărărilor orașului Mukden și se îndreaptă împotriva capitalei Manciuriei din trei direcții diferite. ● Un milion de muncitori au declarat astăzi grevă la Bombay în semn de protest contra politicii sociale a guvernului ● Domnul Henry Wallace și-a anunțat oficial candidatura la președenția S.U.A. în alegerile din 1848: „Eu combat doctrina Truman și planul Marshal deoarece împarte lumea în două tabere..."** ● România s-a debarasat de regele său. Republica România nu s-a născut în sînge (...) și este cu atît mai bine pentru România !

Aplecat deasupra șpaltului, la lumina de plumb a tipografiei, George Călinescu își corectează editorialul de an nou din ziarul Națiunea : **„Avem nevoie de fabrici, de statui, de tablouri, de piese de teatru, de romane, de poeme. Trebuie să dovedim lumii că există un popor român. Asta nu se face cu pușca. Nici Homer, nici Horațiu, nici Dante, nici Shakespeare n-au tras cu arcul sau cu musqueta. Opera unui Da Vinci sau a lui Verochio sînt rodul păcii. Cîte n-avem de făcut ? O, tu, an 1948, înfrînge egoismul acelor care se îngrijesc numai de avutul lor personal, fă să învingă dorința de civilizație și de cultură a poporului. Fă să răsară prin munca noastră colectivă șosele și poduri, amfiteatre și catedrale, colonade și statui. Pune idealuri în minți și putere în brațe".**

ADRIAN DOHOTARU

Fragmentele publicate mai sus fac parte dintr-un amplu reportaj închinat zilei de 30 Decembrie 1947 și realizat consultînd presa vremii, precum și prin dialoguri directe cu martorii evenimentului. Autorul nu a inventat nimic.

ION IRIMESCU

EXPOZIȚIA RETROSPECTIVĂ

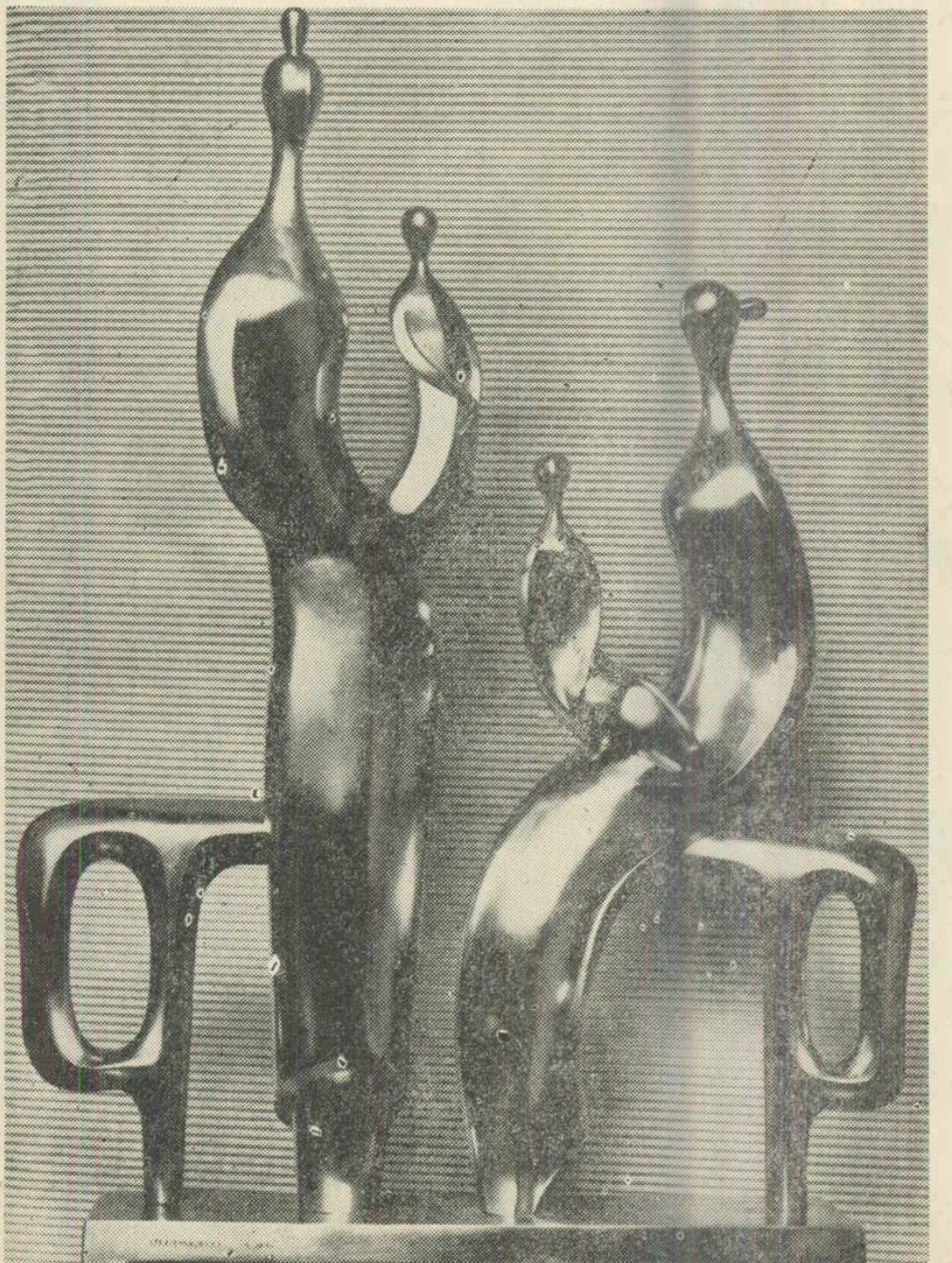
Patru decenii de creație exigentă cu sine se adună în operele, pentru prima oară reunite într-o amplă retrospectivă, ale sculptorului Ion Irimescu, alcătuind un univers bogat și personal, a cărui specifică închegare o putem urmări în fazele unui proces evolutiv de o admirabilă continuitate, dar și cu surprizătoare salturi în tipologia volumetrică a lucrărilor. Puțin numeroasele teme predilecte sînt dezvoltate, nuanțate și mereu reluate, pe un drum ce merge de la o plastică a acuității perceptive, picturală și impresionistă, către căutarea desăvîrșirii intru rotunjime și echilibru de tip clasic și apoi, de la o sculptură monumentală și esențializată către o tot mai mare descătușare a unei anume ritmicități și melodicități a formelor cursive, exprimînd o eternă, îmbătătoare legănare armonică.

Iată întîi o galerie de portrete, modelate nervos dar controlat, cu o complexă redare a planurilor accidentate, vibrînd și palpitînd în jocul plinului cu lumina și umbra. Încercînd să ne apropiem de bronzuri reprezentînd pe Agârbiceanu, sau Jalea, sau Ghiață, privirea ne este atrasă într-un parcurs complicat, cu nesfîrșite opriri, reveniri, ramificări și salturi care ne trimit de la o trăsătură la alta, de la o lumină crudă la un reflex și de la acesta la o adîncitură umbrită, repetînd parcă, în contemplare, parcursul agil și delicat al miinilor artistului, pe cînd configurau lutul. Palpitarea impresionistă în lumină, integrarea atmosferică și anvelopa muzicală a articulațiilor volumului sînt depășite într-un portret ca acela al lui Arghezi unde o liniștire și esențializare a planurilor și o mai mare densitate a prezenței tridimensionale creează o expresie decisă, eternizată în gravitatea ei pătrunzătoare.

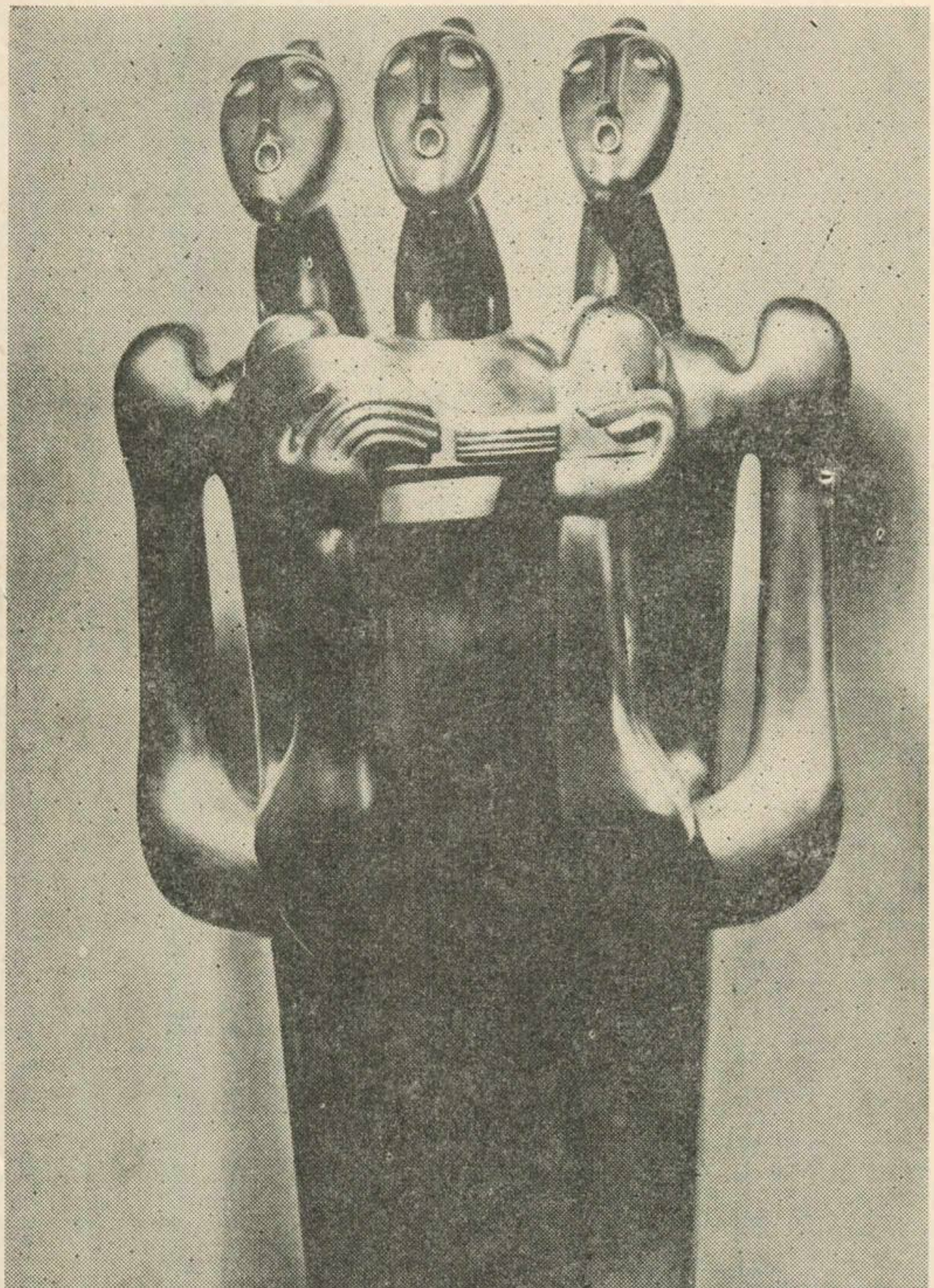
Sînt apoi capetele de copii, unde fluența planurilor nu mai e accidentată de un modeleu pronunțat, „Capul de fată în stil florentin", de o extraordinară subtilitate a pasajelor în unitatea rotundă, clasică, a masei primordiale, sau „Tors de fată", cu o cumpănită raportare a volumelor pline, tensionate, înscriindu-se în spațiu autoritar și concret. Dezvoltînd această robustă plinătate corporală către constructiv, sculptorul a realizat acele lucrări monumentale ale fazei pe care am putea-o numi „de tranziție": „Lupeni 29", „Muncitor oțelar", „Sudoriță", „Cap de țărancă" și altele — tot atîtea portrete tipologice, categoriale, care exclud ambiguitățile de expresie în favoarea celei mai pregnante limpezimi. Căutarea simplității progresează apoi în sensul simetriei compoziționale hieratice, compunînd volume nete, geometrizate, animate doar prin calitatea finisării bronzului (picturalitatea modelajului agitat a fost înlocuită de o picturalitate colorată).

Rigoarea constructivă și echilibrarea statică n-au stăruit însă mult în creația maestrului. Reducerea la esențial și căutarea celei mai înalte purități în înscrierea spațială a formelor s-au canalizat în acești ultimi ani (cei mai roditori și mai împliniți) spre o expresie din ce în ce mai liberă a ritmurilor vital-emoționale, spre o sculptură a ductilității tensionate. Revelatoare în acest sens este cercetarea graficii expuse: o suită de variațiuni pe tema muzicii și a maternității, dezvoltînd o modalitate de expresie prevalent liniar-dinamică. Arcuirile trupurilor zvelte, zvîcnirile, gîtuirile și nodurile energetice ale formelor sînt transpuse în formula cursivității. O nespusă plăcere a trasării se ascunde în aceste ritmice serpentinări care decupează cîmpul paginii în zone echilibrate de plin și gol. Este acel tip de traseu în mișcare liberă, plimbîndu-se pe foaie în voia impulsului interior, trecînd alternativ prin momente de tensiune și relaxare: traseul ca o brazdă lăsată de un gest, ca o conductă prin care se scurge și se descarcă energia.

Tot astfel și în sculptură, masivitatea corporală a dispărut, volumele s-au redus la structură, la schelet sau la un fel de alcătuire ce amintește arcaturile traveelor gotice, prin care împingerile și ponderile se descarcă și se transmit solului susținător. Zveltețea și gracilitatea de lujer a acestor forme nu lasă impresia că ele ar fi suferit agresiunea spațiului gol. Relația între volum și spațiu este mai degrabă fraternă și echitabilă: plinul se concentrează într-un fel de nucleu energetic, impunînd spațiul (în proeminențele ritmic repetate ale capului, umerilor, șoldurilor), apoi se detensionează și permite golului să-l subțieze, să-l arcuiască dulce ca pe o tulpină. Opere ca „Sapho", „Icar", „Mame și copiii lor", „La fereastră" cheamă privirea și participarea noastră la un cu totul alt tip de parcurs decît cel pe care l-am descris mai înainte. Ochiul meu (și dacă prelungesc contemplarea, întreaga mea ființă împreună cu el) nu mai șovăie pentru a discerne accidentele expresive ale volumului, ci se lasă antrenat într-o orchestrare de parcursuri rapide: ascendent (zvîcnire, zbor) sau descendent (arcuire moale, abandon); încordare iute



Ion Irimescu „Mame și copii" (bronz)



Ion Irimescu „Trio" (bronz)

sau plutire ușoară, balans... Toate aceste trasee sînt supuse unei compoziții „muzicale" : motivele se reiau și se dezvoltă într-o armonie ; fiecare arcuire își are complementul ei, o replică sau un ecou, ca vocile unei fugi. Ritmurile sînt cele ale vieții, de creștere a plantei sau a fructului, de propagare a undelor. Membrele s-au efilat, extremitățile s-au ascuțit aerodinamic, piepturile s-au umflat, semeț tensionate ca niște carene de pasăre ; trupul copilului și al mamei se continuă și se pătrund, ca și trupul harpei și al cîntăreței. Aceste femei floral-zburătoare sînt într-un fel niște himere, dar nu plăsmuiri răsărite neliniștitor din zone obscure, ci himere luminoase, solare.

Complement al acestor fluidități și unduiri orfice, apar și cîteva lucrări de excepție, mai legate de anterioarele preocupări pentru corporalitate, fără a pierde din delicatețea muzicală : „Nudul" și „Fata cu cozi" — ambele în lemn — și bronzul înfățișînd o „Centaureasă cîntînd din nai" solicită privirea la un parcurs mai puțin grăbit, mai puțin coregrafic : mișcarea este aici simțită ca stăpînind întregul volum și nu doar ca o compunere de trasee.

În totalitate, retrospectiva Irimescu apare ca un tărîm al echilibrului interior, o zonă de liniște care, dacă te lași furat de ea, devine muzică.

THEODOR REDLOW

Malițioase ironii la adresa Kitsch-ului

Lucrările ceramice ale lui **RADU TĂNĂSESCU**, expuse într-o primă expoziție personală la sala **Galateea**, sînt poate prea elaborate și încărcate pentru interioarele noastre mici, care cer simplitate, aerație, liniște — și numai liniște nu degajă aceste complicate forme, care impun agitația în locul echilibrului și angoasa posibilei apariții de noi excrescențe după ce ni le vom instala în casă... Este o ceramică pentru ambiental, dominată de un prolix **horror vacui**. Dorește să obțină valențe sculpturale dar îi lipsește monumentalitatea. Propensiunea pentru exacerbarea zgirciosului baroc este evidentă, la fel ca și încercarea de a o contracara cu durități, totul într-o confuzie de regnuri, o împletire de litic și organic, bazată pe **emergențe** („Vestitor", „Om cu păsări", „Sfere"). Cele trei lucrări „Fără titlu (I, II, III)" sînt purtătoarele unei malițioase ironii la adresa kitsch-ului — Radu Tănăsescu estropiază, după criterii teratologice personale, niște elefanți care în mod normal, sînt bibelouri cu atita căutare la gheretele cu suveniruri din piețe. Salutară ironia sa ! Interesant este „Relieful cosmic", unde aprehensiunea dată de culoarea întunecată și rugozitatea glazurii, de bizarele excrescențe formale, devine benignă odată cu nevoia introducerii realului printr-o șuviță ondulată, de oglindă, în care apare figura privitorului — ca un explorator al spațiilor extraterestre.

Sculpturi ale zborurilor și victoriilor

Ambianței create de tapiseriile **CELEI GRIGORAȘ NEAMȚU**, rememorîndu-ne parcă hamacul și relaxarea sa, dar cu o tramă decorativă și o gîndire coloristică severe („Corabie" ; „Compoziție albă" ; „Zmeu" ; „Zbor") — îi e contiguă sculptura monumentală a lui **PAVEL BUCUR**, care aduce galeriilor **„Simeza"** necesarul tridimensional, fără de care, cu toată vibrația și trăirea ce o dețin lucrările textile amintite, pericolul de anostitate era iminent. Lucrările lui, cu o solidă arhitectură interioară, sînt dominate de **constructivism**, de geometrizare. „Înaripata" — un adevărat exemplu de chintesență formală — devine parcă primul moment al înălțării spre mult doritul fluid (căreia îi urmează căderea tristă din „Icar", tapiseria Celei Grigoraș Neamțu, aflată în aceeași sală). Pavel Bucur conferă operelor sale elansarea spre celest, vizibilă și în „Povară" — acel impresionant Atlas de beton, apăsat dar necopleșit de greutate, cu grumazul plecat dar neînvins, gata și el parcă să-și ia zborul. Alungirile corpului poartă o vagă amintire giacometiană, fără însă a avea acea descărnare cadaverică, ci dimpotrivă, o vigoare ce răzbate din interior, din țelurile înalte pe care le poartă sculpturile sale. Sculpturi ale zborurilor și victoriilor, ele se interferează în chip fericit cu aerația, liniștea dar și vigoarea tapiseriilor Celei Grigoraș Neamțu, rezultantă fiind o expoziție echilibrată.

ADRIAN SILVAN-IONESCU

CULTURĂ ȘI CIVILIZAȚIE

„Vreme, cînd vrei să iei drumul cel mai scurt, pe unde apuci ?"
L. BLAGA

CE ȘTIȚI DESPRE CALENDARE ?

Calendarul, în accepția sa cotidiană este un sistem de măsurare a timpului fizic. La origine el semnifică introducerea unei ordini în seriile temporale, gruparea timpului în unități diferențiatoare și integratoare, care prin repetabilitatea lor permit stabilirea succesivității și datarea fenomenelor. Constituirea lui marchează o victorie a spiritului uman asupra lumii, este un moment fundamental în procesul de comprehensiune a universului. Necesitatea economico-socială care a dictat omului această invenție nu mai trebuie afirmată. Etimologia cuvîntului calendar nu merge mai departe de limba latină. Kalende era prima zi a lunii la Romani. Cuvîntul ar fi la origine legat de obiceiul de a convoca poporul la începutul lunii pentru a i se anunța zilele de sărbătoare. Calare — a chema — este înrudit cu grecescul Kalein. Calendarul latin era o carte de „socoteli", un registru al „dobinzilor" care se plăteau la începutul fiecărei luni. (Deci semnul etimologic imediat duce la ideea că o consultare a calendarului se face pentru a se stabili cînd se achită salariul lunar !). Cuvîntul „almanah" avea aceeași semnificație la origine. El este compus prin adăugarea articolului al — la rădăcina ebraică — manah (a socoti), care conține particula man — denumire generică în limbile Orientului Mijlociu a Lunii. Deși solidar cu calendarul, almanahul nu se suprapune cu acesta, fiind, în primul rînd, în epocile postmedievale, o culegere de sfaturi practice, de indicații asupra caracterelor faste sau ne-faste ale faptelor umane în concordanță cu diverse fenomene astronomice sub semnul cărora s-ar desfășura. Expresia „ad calendas grecas" semnifică un timp nedeterminat (la „Sfîntul Așteaptă" etc.), căci grecii nu sărbătoreau calendele.

Nici o civilizație dintre cele cunoscute nu s-a dezvoltat fără calendar, fapt care arată că acest instrument este indispensabil omului, pe orice meridian ar trăi. Civilizația precolumbiană Maya, care a ajuns la o înflorire extraordinară fără să cunoască unele instrumente indispensabile unei culturi înaintate (roata, plugul etc.), avea însă cel mai perfect calendar din lume.

HAMMURABI : „Acest an care vine are o lună suplimentară ; luna ce vine se va numi ULULU al doilea"

Nu este lipsită de interes cercetarea unor modele antice de calendare. Originalitatea culturală a unui popor se poate vedea și în tipul și structura calendarului pe care l-a avut.

Calendarul babilonian era lunar și se baza pe împărțirea zilelor, lunilor, anilor după principiul sexagesimal (preluat ulterior de assyrieni și evrei, apoi de greci și romani). Babilonienii împărțeau ziua în 6 părți egale care se numeau străji (3 de noapte și 3 de zi), apoi în 12 ore duble, care erau mai departe împărțite în 30 de minute, astfel că ziua avea 360 de unități. Anul avea 354 de zile, subîmpărțite în 12 luni (6 de 29 zile și 6 de 30 zile). Datorită neconcordanței dintre anul lunar și cel solar ei introduceau la trei ani o lună în plus în calendar. Acest lucru era reglementat printr-un decret regal, așa cum se poate deduce din tăblițele de lut ars descoperite în vechea Mesopotamie. Una din aceste tăblițe conține următorul decret al lui Hammurabi (sec. XVIII î.e.n.) : „Acest an are o lună suplimentară ! Luna ce vine se va numi Ululu al doilea". Babilonienii aveau niște cataloage de argilă, numite „efemeride" în care erau notate pozițiile Soarelui în zodiac la fiecare început de lună. Cu ajutorul lor puteau calcula eclipsele de lună.

Anul Nou era sărbătorit după un obicei religios, în jurul echinocțiului de toamnă. Ulterior, într-o perioadă mai apropiată, această sărbătoare a fost fixată la echinocțiul de primăvară. Lunile anului nu se numeau la fel în toate cetățile. Se pare că cel care a încercat o unificare a calendarelor și a propus o nomenclatură comună a fost tot Hammurabi sub domnia căruia civilizația babiloniană atinge apogeul ei. Egiptenii au cunoscut calendarul din mileniul al III-lea sau al IV-lea. Importanța enormă pe care a avut-o Nilul pentru existența acestui popor nu putea să nu se răsfrîngă și asupra calendarului pe care îl foloseau. Calendarul lor se baza pe răsăritul heliacal (apariția unei stele cu puțin înainte de răsăritul Soarelui) al stelei Sirius, fenomen care coincidea cu revărsarea Nilului. Anul era împărțit în 12 luni de cîte 30 de zile fiecare, iar la sfîrșitul anului se adăugau 5 zile suplimentare, numite epagomene. Diferența de un sfert de zi între acest an calendaristic și anul astronomic nu era de neglijat. Se presupune că egiptenii n-ar fi luat în considerare multă vreme această diferență, dar după perioade mari de timp această neconcordanță devenise prea vizibilă. Astfel că după 120 de ani de la introducerea acestui tip de calendar, diferența era de o lună, iar după 1456 de ani calendarul egiptean rămînea în urmă cu un an. Din această cauză, anul egiptean se mai numea an „vag" sau rătăcitor. Reforma pe care o cerea calendarul egiptean îi aparține lui Ptolomeu al III-lea (238 î.e.n.) care a introdus încă o zi din 4 în 4 ani, la anul de 365 de zile, zi de sărbătoare pentru evergenți (titlu onorific), de la grecescul euergetes = binefăcător.

Fiecare edificiu Maya era un calendar pietrificat !

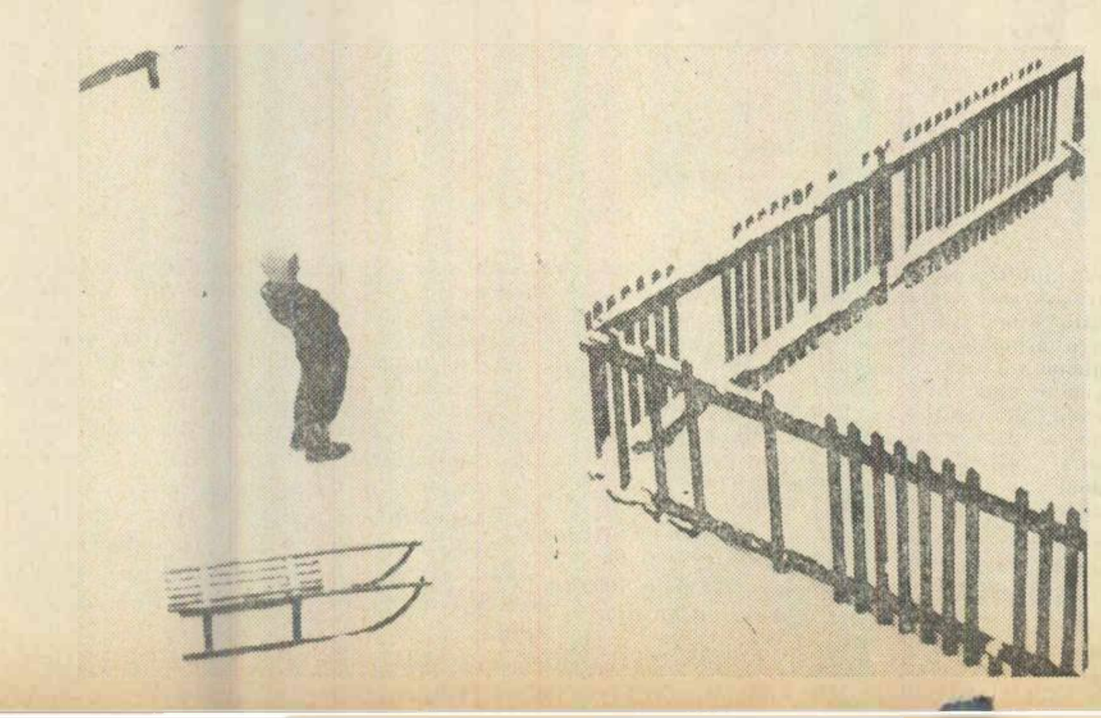
Civilizația Maya ne uimește prin perfecțiunea calendarului pe care l-a construit. Anul „solar" din acest calendar era socotit la 365,2420 zile, față de anul astronomic real cunoscut azi cu o valoare medie de 365,2422 zile (calendarul nostru, gregorian, este mai puțin exact : 365,2425 zile !). Mayașii posedau două calendare diferite ; unul solar și unul bazat pe mișcarea de revoluție a planetei Venus. Ultimul neîntîlnit la nici un popor antic. Primul calendar avea anul de 365 de zile împărțit în 18 luni, fiecare dintre acestea cuprinzînd 20 de zile. La aceste 360 de zile se adăugau 4 sau 5 zile la sfîrșitul fiecărui an. Al doilea calendar avea anul de 260 de zile, numit an tzolkin. Încă n-au fost elucidate toate enigmele acestui calendar, dar se pare că pe lîngă funcția sa religioasă, el servea la corectarea primului. Toate manifestările acestui popor erau subordonate acestui calendar sacralizat. Toate amănuntele, și detaliile, structura și arhitectonica templelor maya — întruchipări, simboluri ale fenomenelor cerești — erau calculate în funcție de cifre calendaristice. „Fiecare edificiu maya era un calendar pietrificat ! Nici o îmbinare nu era intîmplătoare, estetica era subordonată matematicii. Nu există pe lume alte exemple de o arhitectură și de o artă total aservite calendarului... Poporul Maya, care concepuse cel mai bun calendar din lume, a fost în același timp sclavul acestui calendar" (C. W. Ceram, Zei, morminte, cărturari, Ed. Științifică 1968, p. 286—287).

Cercetările recente au dus la convingerea că poporul dac avea un calendar cu totul original. Acest calendar care prezintă foarte puține analogii cu alte calendare antice, se poate „descifra" din structura și compoziția sanctuarului sacru de la Sarmisegetuza. Semnificația acestui straniu monument nu a fost încă definitiv limpezită. După unele interpretări, anul dacic cuprindea 360 de zile, subîmpărțite în 12 luni, iar acestea în cîte 5 săptămîni fiecare. Săptămîna avea 6 zile. (Pentru interpretările calendarului dacic vezi : H. Daicoviciu, Dacia de la Burebista la cucerirea romană, Ed. Dacia 1972, p. 232 — 266).

Grecii au folosit multă vreme un calendar lunar pe care l-au perfecționat prin cîteva reforme succesive. Prima îi aparține lui Solon. El introduce un „ciclu" de 8 ani de cîte 365 de zile fiecare. „Diferențele" pe care le scăpa acest calendar erau minime, dar acumulate ele erau de o lună după 180 de ani, față de timpul real. Celebrul astronom Meton propune un ciclu de 19 ani (după care anul solar și cel lunar coincid din nou). Kalippos (330 î.e.n.) propune scăderea unei zile la fiecare 4 cicluri de 19 ani.

Calendarul Gregorian : o eroare de 3 zile la 10 000 de ani

Romanii, pînă la Cezar, au avut un calendar foarte neregulat, Romulus se spune că ar fi introdus anul de 300 de zile, 10 luni de cîte 30 de zile fiecare. Acest calendar total nesatisfăcător a fost perfecționat de Numa, prin introducerea a două luni suplimentare. Prima reformă fundamentală îi aparține lui Iuliu Cezar și s-a adoptat în anul 46 î.e.n. Prin această reformă, Cezar la sugestia astronomului Sosigene din Alexandria, a stabilit structura aproximativă care se păstrează și astăzi în calendarul nostru. Specific acestei reforme este introducerea unei zile suplimentare din 4 în 4 ani (ani bisecți). Ziua adăugată se numea : „Bis sextus dies ante calendas Marti". Calendarul iulian stabilea anul la 365,25 zile. „Diferențele" pe care le neglija calendarul acesta se acumulau devenind vizibile, astfel că după 1628 de ani de la introducerea acestui calendar aceste diferențe erau aproximativ de 10 zile. Calendarul iulian a fost preluat de biserica creștină cu unele modificări infime care vizau



DE CÎND SĂRBĂTORIM ANUL NOU?

stabilirea sărbătorilor religioase. El a fost reformat de către papa Grigore al III-lea în anul 1582 e. n. De la data de 4 octombrie s-a trecut la 14 octombrie. Reforma gregoriană mai adaugă un element; se introduc 3 zile la fiecare 400 de ani, suprimind anii bisecţi de la sfîrşitul fiecărui secol nedivizibil cu patru. Deci rămîneau bisecţi anii seculari care sînt multipli ai lui 400. Calendarul gregorian pe care îl avem şi în zilele noastre a fost introdus treptat în ţările catolice (1582 în Franţa, 1586 în Ungaria, 1587 în Germania, 1752 în Anglia). În ţările ortodoxe opoziţia faţă de acest calendar a fost mai mare. El s-a introdus în 1916 în Bulgaria, în 1918 în U.R.S.S., iar în România la 1 oct. 1924, cînd această dată a fost considerată 14 oct. O încercare de a introduce acest calendar în ţara noastră îi aparţine lui Al. I. Cuza, dar opoziţia bisericiii l-a împiedicat să o realizeze. Trebuie să menţionăm că în ciuda tuturor perfecţionărilor la care a fost supus, calendarul gregorian menţine o eroare faţă de anul astronomic care este evaluată la 3 zile în 10 000 de ani.

Coincidenţe deloc întîmplătoare

Odată constituit, orice calendar devine solidar cu Istoria, scopul lui fiind în primul rînd ordonarea şi stabilirea succesiunii fenomenelor şi evenimentelor societăţii. Alegerea originii de la care se începe numărarea anilor are o maximă importanţă pentru colectivitatea respectivă. După punctul de origine de la care încep numărarea, calendarele sînt de o mare diversitate deoarece această dată ţine de istoria intimă a fiecărui popor, de concepţiile sale cosmologice şi religioase. Ideea unui început al anului, „Anul-Nou", este legată la popoarele antice de anumite „repere", fie astronomice (echinocţiul de primăvară sau de toamnă, revenirea unor constelaţii în aceeaşi poziţie etc.), fie economic-utilitare (revărsarea Nilului, începutul semănatului, recoltarea, schimbarea anotimpului etc.). Evident, la toate popoarele această dată avea o semnificaţie religioasă. Acest început trebuia să coincidă de obicei cu o anumită fază a Lunii. Pînă la reforma lui Cezar, anul roman debuta la 1 Martie, dar calendarul pe care l-a introdus muta această dată la 1 Ianuarie. Această dată a fost multă vreme neacceptată de Biserica Catolică, deoarece cădea în luna care purta numele lui Janus, divinitate păgînă. În Franţa, această dată a fost stabilită printr-un edict al lui Carol al IX-lea în anul 1567 şi ea s-a generalizat treptat la toate popoarele occidentale.

Stabilirea erelor (de la aera = subst. fem. latin, însemnînd număr, calcul de ani) s-a făcut luîndu-se ca reper un eveniment neobişnuit, care avea o importanţă unică pentru istoria poporului respectiv (catastrofe terestre sau cosmice, „potopul", întemeierea unor oraşe, dinastii etc.). Orice calendar stabileşte şi astfel de macroperioade inaugurate de un eveniment neobişnuit. Noi putem cunoaşte mărimea acestor perioade din scrierile anticilor, dar nu cunoaştem totdeauna evenimentul de la care pornea cronologia. Compararea diferitelor cronologii dezvăluie faptul că multe dintre acestea încep numărătoarea anilor aproximativ de la acelaşi ipotetic eveniment. Astfel, cronologia egipteană se opreşte după calculele lui Manethon la data de 32 000 de ani î.e.n. (din care 24 000 de ani ar fi fost acoperiţi de domnia dinastiilor divine, iar 5 264 de dinastiile umane de la Mener pînă la Artaxerxes). Dacă la anul 712 î.e.n., punct de reper în calendarul asirian, adăugăm 6 cicluri lunare (care erau de 1 805 ani) obţinem data de 11 542 î.e.n., exact cifra care este dedusă prin adăugarea a 7 cicluri sothiace egiptene la data de 1 322 e.n. (din cifra 1 460, ciclul sothiac scădem 139 e.n., cînd s-a determinat că ar începe un astfel de ciclu). Aceste stranii corespondenţe pot continua, cifre apropiate se pot deduce şi din calendarul Maya precum şi din cel indian. Asemănările nu pot fi cu totul întîmplătoare. Calendarul vedic împărţea perioadele astronomice după exigenţe religioase. Aceste perioade reprezentau ciclurile vieţii cosmice în veşnică revenire. Brahma era luat ca unitate de măsură divină iar elementele motrice ale Vedelor corespundeau momentelor din existenţa lui. Ciclul cosmic cuprindea 1 800 de momente, iar Rig-Veda cuprinde 10 800 de unităţi metrice de cîte 40 de silabe fiecare, deci cifra totală a silabelor era de 432 000. Heraclit, precum şi astronomul babilonian Berossos, vorbesc de un An Mare şi respectiv de o perioadă cosmică de 432 000 de ani.

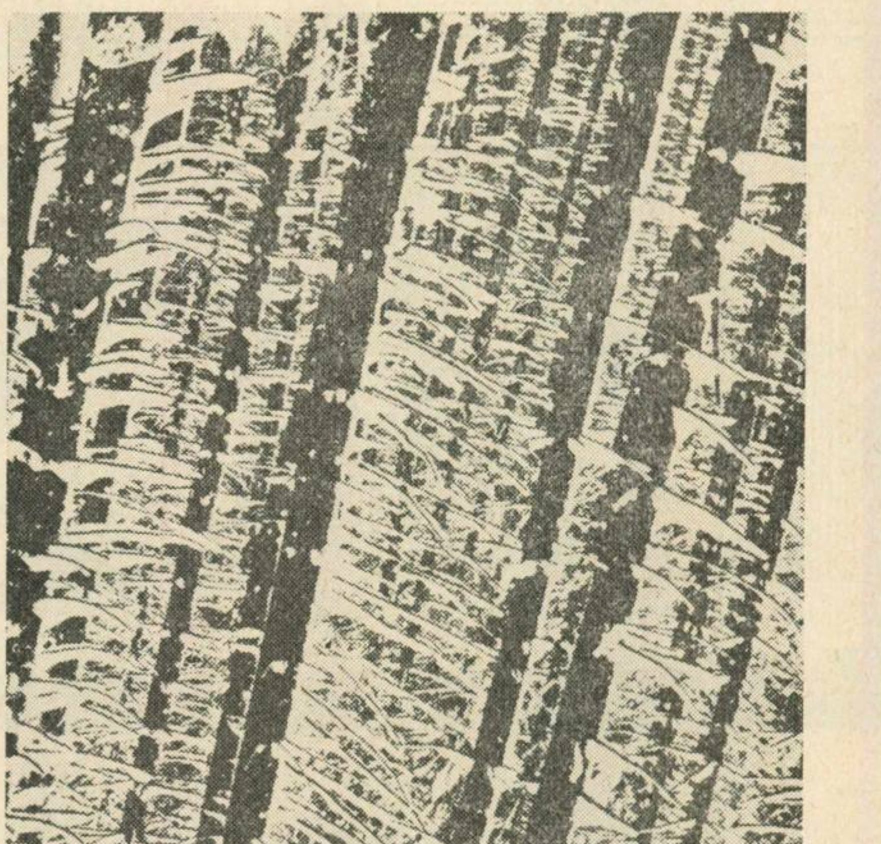
„Prima zi a anului întîi al libertăţii"

În Grecia, unificarea cronologiei s-a făcut după apariţia Olimpiadelor (776 î.e.n.) care aveau loc o dată la 4 ani. Acest sistem s-a menţinut pînă în 313 e. n. cînd împăratul roman Teodosie l-a interzis pe motivul că aceste sărbători erau străine creştinismului.

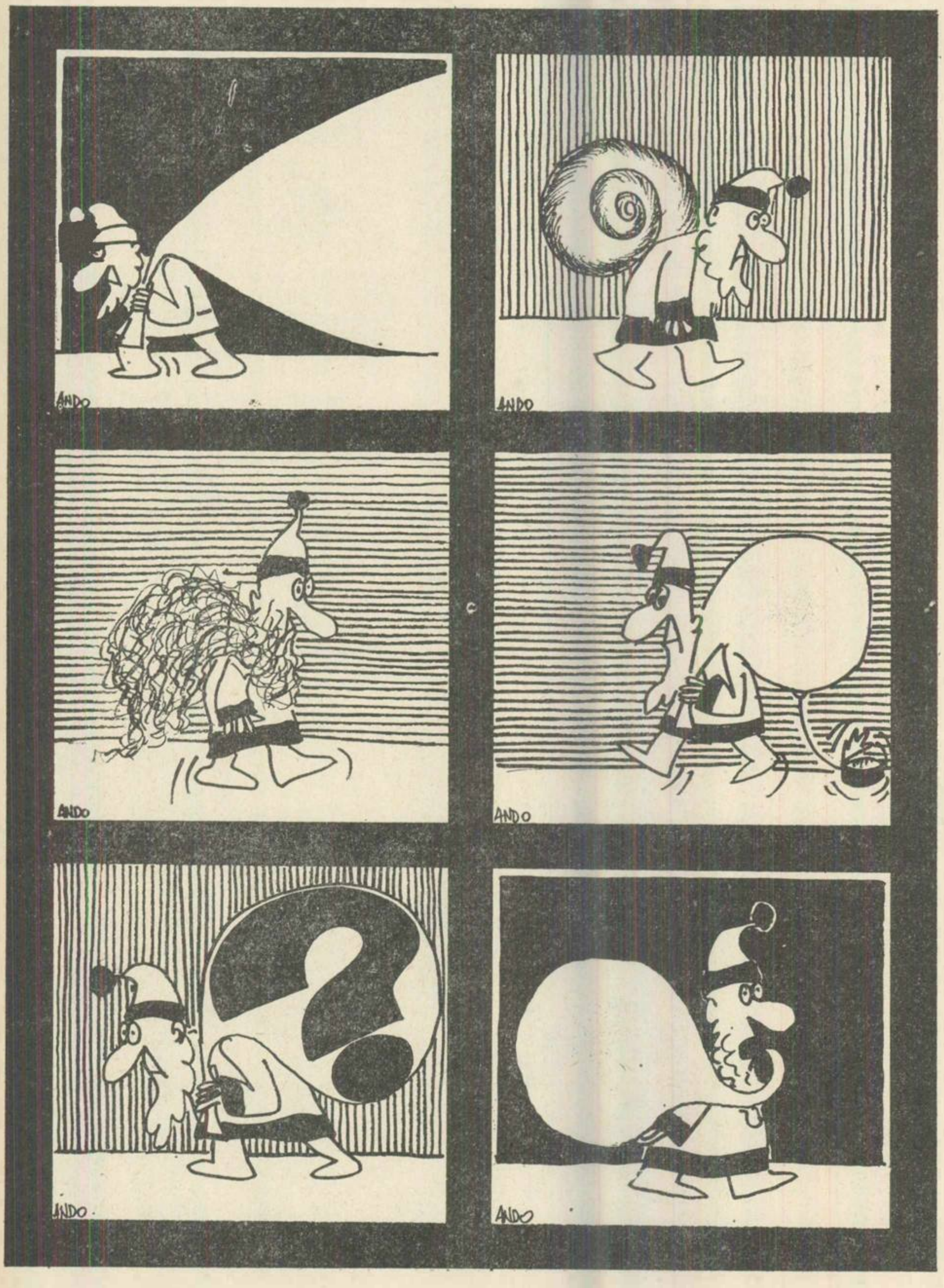
Romanii au stabilit multă vreme cronologia ab urbe condita, adică de la întemeierea Romei (753 î.e.n.). O altă cronologie pe care au folosit-o era aceea care începea de la anul 31 î.e.n. cînd Augustus l-a înfrînt pe Antoniu la Actium. Prin secolul al VI-lea, Dionisie cel Mic originar, din Scyţia, a ajuns la concluzia că anul în care se afla trebuie considerat anul 531 de la naşterea lui Cristos. Calculele sale se bazau pe datele Evangheliei, dar indiferent de eroarea pe care ar fi făcut-o faţă de un eveniment şi aşa imaginar, ştim că data pe care o propunea Dionisie pentru naşterea lui Cristos corespunde anului 753 de la fundarea Romei. Această cronologie n-a fost adoptată decît tîrziu de către popoarele occidentale. După opinia istoricului italian, Ambrogio Donini, „la Roma noua cronologie nu a început să fie întrebuinţată în mod oficial decît cu cîteva decenii înainte de anul o mie". În Franţa carolingiană această „eră" a fost introdusă în anul 876, în Rusia abia sub domnia lui Petru cel Mare, la 29 dec. 1699. În Ţările Române introducerea acestei cronologii datează de la sfîrşitul secolului al XVIII-lea. Această eră a intrat în uzajul istoricilor care raportează acum toate evenimentele mai îndepărtate la ea. Schimbarea ei, pe motivul că ar avea o semnificaţie religioasă, ar cere o muncă uriaşă din partea istoricilor pentru a stabili corespondenţa tuturor datelor în noua cronologie care s-ar adopta.

Republica Franceză de la 1792 a încercat să se dispenseze de calendarul gregorian. Ea a propus un calendar nou care începe de la data de 22 septembrie 1792: „prima zi a anului întîi a Libertăţii". Este semnificativ faptul că Napoleon, fiul acestei Revoluţii, a suprimat acest calendar, dar revoluţionarii Comunei din Paris au încercat să-l reintroducă.

GRIGORE GEORGIU



RIDENDO CASTIGAT MORES

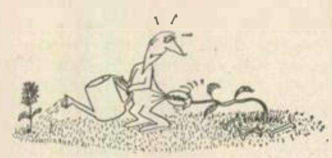


Plugușorul

Aho, aho, copii și frați,
stați puțin și nu mînați
și cuvîntu-mi ascultați
c-am tras strămoșescul plug
și-am pus șase boi în jug
șase boi și încă unul
pentru plugul vechi, străbunul,
să arăm cu el ogorul
să urăm la tot poporul
să urăm de sărbători
să urăm la muncitori
pentru cei care muncesc
și o fac așa, firesc,
cum dă iarba să răsară
cînd se-așterne-a primăvară
ia mai mînați măi, flăcăi,
și sunați din zurgălăi !...

C-am pornit de dimineață
cînd lumina se dezgheață
să tragem brazdă cu spor
pe la poarta tuturor
și să tragem brazdă nouă
cum ai rupe pîinea-n două
brazdă nouă, ne-ncepută,
prin zăpada așternută
brazdă lungă, printre văi,
ia pocniți din bici, flăcăi !

Și să aruncăm sub plug
semne bune de belșug
doar sămînța cît aluna
cînd se împlinește luna
să ajungă la tulpină
cît o rază de lumină
cît un foșnet de albină



iar cu frunza să ajungă
pînă la cer să-l străpungă
să adune nori de ploaie
și de la soare văpaie
rădăcinile să-i sape
sub păduri și pe sub ape
pîn-la malul unde-n piatră,
e belșug de grîne-n vatră,
ia mai mînați măi, flăcăi,
să se-audă peste văi !...

Iar cînd s-o-mplini și anul
să se unduiască lanul
ca o apă pînă-n zare
grîne multe în hambare
și pîini mari cît roata morii
cum urează urătorii
și vin nou și vechi, și miere,
munți înalți de nuci și mere
bucuria să-ncolțească
rodul să se înmulțească,
veselia strînsă clăi
ia pocniți din bice, măi !...

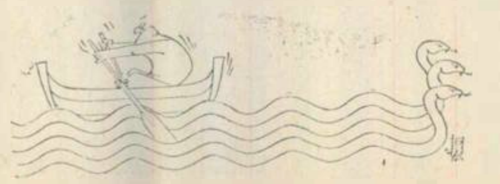
De urat am mai ura
dar ne e c-om însera
și mai avem de umblat
la alții de colindat
viață bună de urat
pentru an și viață bună
zurgălăii noștri sună
pentru soare nou pe cer
cîntice cu „Ierui-ler"
pentru zi cu brațe albe
cîntec cu „florile dalbe"
pentru ani și oameni noi
plugușor cu șapte boi
șapte boi și șapte cai
ia mai trageți din buhai
ia pocniți din bici flăcăi
și mînați din zurgălăi !
la anul și la mulți ani !...

DANIEL ANDREESCU

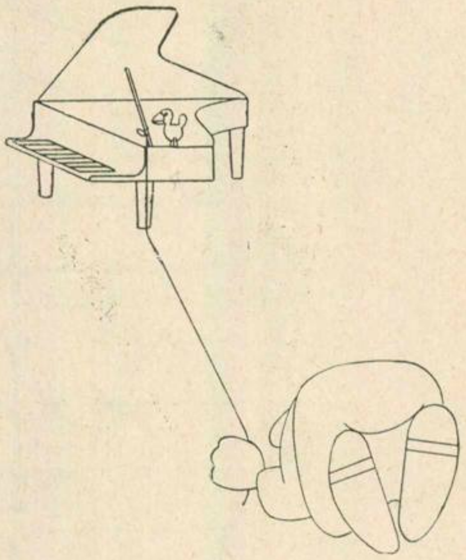
Antologie „Amfiteatru" Din goana Pegasului

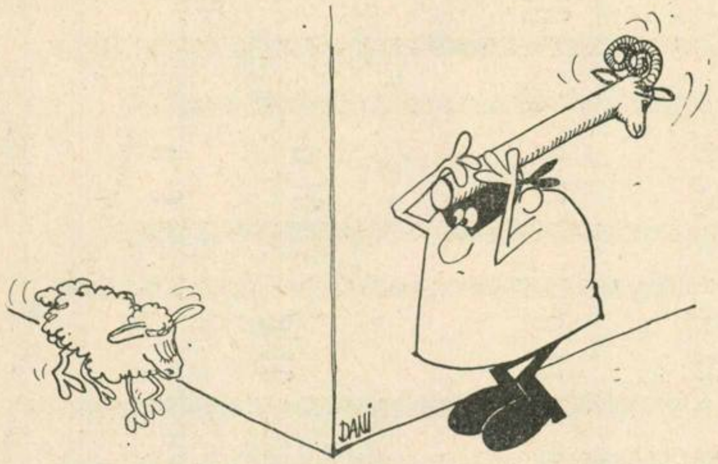
- *În literatură focul se aprinde și se stinge tot cu hîrtie.*
- *Revistă bilunară: care apare de două ori pe lună și e trimisă apoi și cititorilor de pe Pămînt.*
- *Pepenele: băiat bun dar cu sîmburi !*
- *Gloria : o povară curioasă : îndreaptă umerii celui ce o poartă.*
- *Letriștii? Mda, seamănă oarecum cu noi, numai că ei vorbesc altă literă.*
- *Cunosc pe unul care, pentru că n-avea Muză, își lăsa, precum cucul, gîndurile în capul vecinului.*
- *Maeștrii sînt foarte binevoitori. Te bat pe umăr pînă-ți cade mîna cu care scrii.*
- *Geniu: Țara se piaptănă și baba arde.*
- *Tovarășe redactor șef,*
  In numărul trecut al revistei, în care prin bunăvoința dumneavoastră urma să apar, s-a strecurat o greșeală: articolul nu apare sub semnătura mea, iar textul nu-mi aparține. Rog a se evita pe viitor atari confuzii.
  Un colaborator
- *Un cititor ne întreabă dacă „onoare" e defectiv de plural. Nu, domnule ! O onoare, două onorarii.*

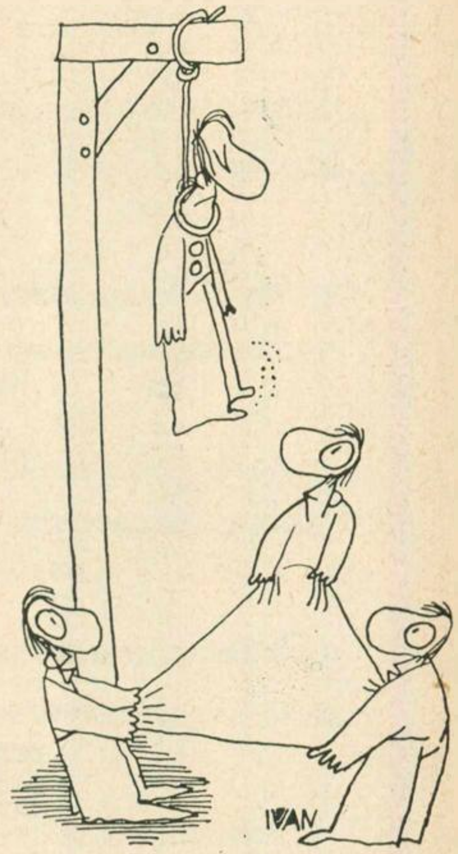
TUDOR VASILIU



RIDENDO CASTIGAT MORES

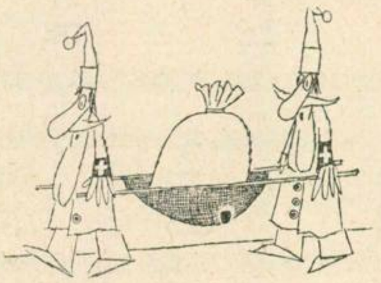












Imposibila iubire

Între oameni, orice dragoste este posibilă, pentru că ei au deopotrivă sentimente, rațiune, fantezie și limbaj articulat. În lumea animalelor, s-au citat situații nefericite, lipsite de împlinirea acestui complex inegalabil de sentimente unice în prospețime și intensitate. Un caz straniu, dar extrem de instructiv, m-a frapat pe cînd străbăteam o poieniță de pe coasta Păltinișului. Ca să nu fiu bănuit că mint, precizez că totul s-a petrecut cu mulți ani în urmă, pe vremea cînd acolo mai existau încă lupi. Deci, într-o poieniță însorită de iunie, pășteau cuminți mai multe oi. Una dintre ele se îndepărtase puțin de grup, dar nu era vinovată (cred că nici nu băgase de seamă). Un lup de toată frumusețea, gras și sătul, își găsise ceva de lucru pe lîngă ea. Nu părea deloc agresiv și acest fapt m-a făcut extrem de curios. La un moment dat, cum stătea speriat, cu coada între picioare, am crezut chiar că este un ciine bolnav de căpială. S-a lăsat pe burtă și înainta gingaș spre oaie, behăind încet și păscînd grațios cîte un fir mai înalt din iarba locului, căreia îi mergea înfloritor. În clipa aceea, în mintea mea s-a făcut lumină ; lupul era îndrăgostit de oiță și-i făcea curte într-un mod rudimentar : ca să-i intre în voie, o imita. Ajuns lîngă ea, fantele încercă să-și facă blana creață și, spre surprinderea mea, pe ici pe colo, reuși. Mioara, la început, se prefăcu, cochetă, că nu observă. Mai apoi, îi zîmbi galeș, clipi des, ca și cînd ar fi fost mișcată pînă la rușinare. Lupul făcu o tumbă, niscaiva giumbușlucuri, mai behăi puțin, îndrăzni o gură de iarbă și ochii oiței se luminară de bucurie. Vă asigur că spectacolul merita văzut. Deodată, mioara își dădu frîu liber sentimentelor. Și, într-un elan de uitare de sine, se sbîrli toată, mîrîi feroce, arătîndu-și colții înspăimîntători și cît ai zice „pește", din bietul lup nu mai rămăsese decît o pereche de cornițe și cele patru mici copite. Cînd și-a dat seama de ceea ce făcuse, era prea tîrziu. Începu să plîngă, zdrobită sufletește și, credeți-mă, și acum văd aievea totul și sînt înduioșat de suferința ei autentică, încît ochelarii mi se aburesc și chiar dacă i-aș scoate, n-aș mai putea continua... Nu rîdeți, există — e drept, doar în lumea celor care nu cuvîntă — iubiri imposibile.

MIHAI NEAGU BASARAB

Edisoniada

Aho, aho și ehe hei
Dați cîțiva lei și luați idei,
Idei șocante și crocante,
Rotunde, antipoluante.

Vrei premiul Nobel și nu-l ai ?
Reinventează niște cai
Sau cataiful fără frișcă
Sau chiar motorul ce nu mișcă.
Ești guralivă ? Ia-ți dinam
Să nu mai turui de haram :
Cu un puhoi de fraze curbe
Îți luminezi natala urbe.
Ești nu știu cum ? Ai nu știu ce ?
Procură-ți noul O.Z.N.
Și învîrtește-l, împreună
Cu două-trei ridichi de lună.

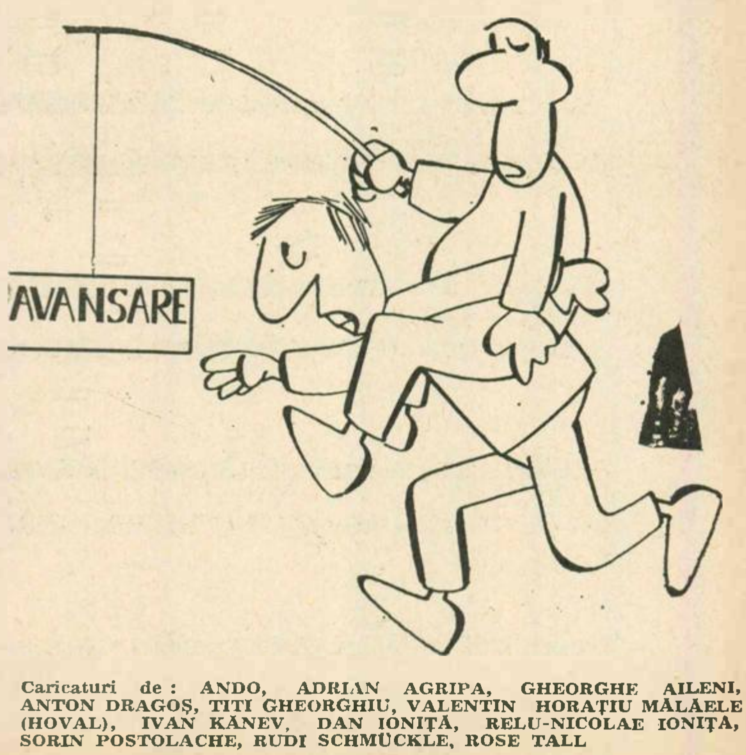
O altă serie permite
Noi relansări pe vechi orbite.
Se zice „fac pe dracu-n patru" —
De ce nu și pe șapteșpatru ? !
Divide-l, dom'le, poți s-o faci
Că nu ți-o fi milă de draci !

Presară fulgi de zahăr tos
Pe nasul unui vanitos,
Lipește iuți gasteropode
Pe geamul caselor de mode,
Anunță-ți propriul deces
Din cînd în cînd sau chiar mai des,
Ascultă-ți invers horoscopul,
Scuză-ți mijloacele, nu stopul,
Schimbă-ți țigara preferată
Pe-o dungă-n plus la o cravată,
Du-te la bal sîmbătă seara,
Învață O, Guadalajara,
Dezlănțuie pe larg dar scurt
Op-art din tuș și din iaurt,
Din văduve și din mirese —
Amestecă — și vezi ce-ți iese...

Dacă te supără ficatul
Citește-i un poem de Catul
Și, împăcîndu-l tu pre el,
Alintă-l, spune-i „fii cățel".
Asemenea, de ți se-ntîmplă
Un rid inoportun pe tîmplă,
Lipește-i țeava de pistol
Și nu te da de gol că-i gol.
Dacă plezneşti de sănătate
Atuncea fără doar și poate
Va trebui să iei măsuri
Sărace în hidrocarburi.

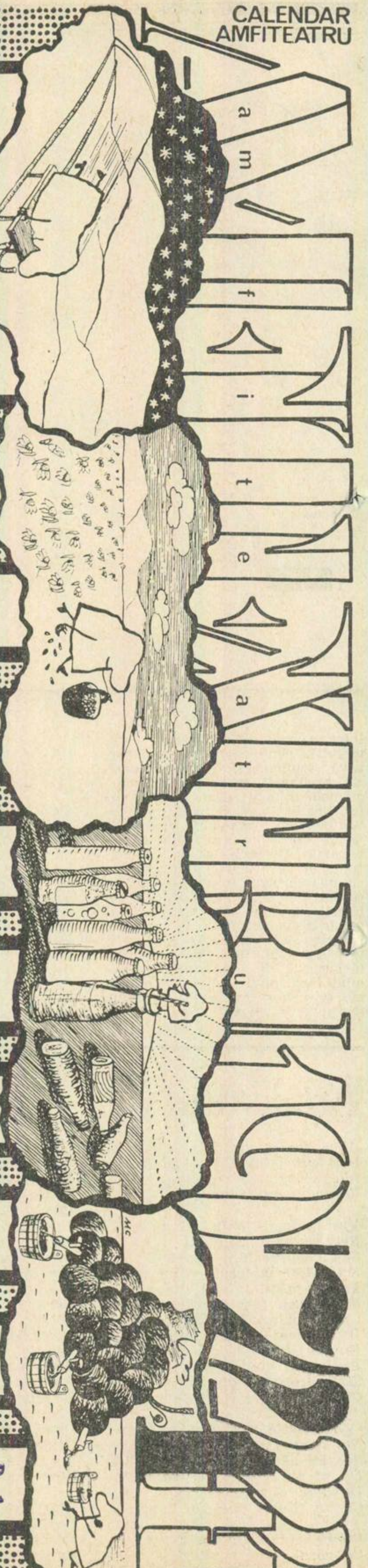
Alte idei de ce să-nșir ?
De kiki sau de chilipir,
De ce-am avut și ce-am pierdut,
De geniu, vai, necunoscut...

DAN RAREȘ



Caricaturi de : ANDO, ADRIAN AGRIPA, GHEORGHE AILENI, ANTON DRAGOȘ, TITI GHEORGHIU, VALENTIN HORAȚIU MĂLĂELE (HOVAL), IVAN KANEV, DAN IONIȚĂ, RELU-NICOLAE IONIȚĂ, SORIN POSTOLACHE, RUDI SCHMÜCKLE, ROSE TALL

CALENDAR AMFITEATRU



IANUARIE
D.6 D.13 D.20 D.27

FEBRUARIE
D.3 D.10 D.17 D.24 D.36

MARTIE
D.3 D.10 D.17 D.24 D.31

APRILIE
D.7 D.14 D.21 D.28

MAI
D.5 D.12 D.19 D.26

IUNIE
D.2 D.9 D.16 D.23 D.30

IULIE
D.7 D.14 D.21 D.28

AUGUST
D.4 D.11 D.18 D.25

SEPTEMBRIE
D.1 D.8 D.15 D.22 D.29

OCTOMBRIE
D.6 D.13 D.20 D.27

NOIEMBRIE
D.3 D.10 D.17 D.24

DECEMBRIE
D.1 D.8 D.15 D.22 D.29

desen de CONSTANTIN MARINESCU

ACEST CALENDAR POATE FI DETAȘAT DIN REVISTĂ DE ORICE PERSOANĂ CARE POSEDĂ FORȚA FIZICĂ NECESARĂ

RIDENDO CASTIGAT MORES

ANTIHOROSCOP

BERBEC



Celor născuţi în această zodie li se recomandă să nu doarmă pe partea stîngă, pentru a nu-şi strivi inima în somn. (S-au văzut inimi sub formă de...gol de aer!). Cei mai mulţi au vise colorate. Ochii verzi. Fără semne particulare. Buni strategi şi ornitologi. (Sînt, de obicei, asasinaţi de femeile născute în luna octombrie!). Persoanele pe care le vor întîlni între orele 19—21, le vor aduce numai nenorociri. (După fiecare strîngere de mînă li se recomandă o cură de dezintoxicare). Dacă sînt căsătoriţi, să nu traverseze strada singuri. Dacă nu sînt căsătoriţi, să se ferească de telefoanele albe, de maşinile cu femei la volan şi de Don Quijotte de la Mancha!

TAUR



Sînteţi prea emotiv pentru propria dumneavoastră zodie. Nu vă temeţi, n-o să rămîneţi *celibatar* dacă sînteţi bărbat şi *fată bătrînă* dacă sînteţi femeie. Persoanele pe care le veţi cunoaşte în noaptea de Anul Nou vă vor fi fatale în acest sens. Nu vă aplecaţi în afară, peste fereastră şi nu trageţi semnalul de alarmă cînd sînteţi cu o doamnă. Feriţi-vă de conjunctivită. Nu călcaţi pe iarbă! Nu abuzaţi de sănătatea dumneavoastră şi de fericirea celorlalţi. Sînteţi făcut pentru meseria de cosmonaut. Aveţi grijă să nu abuzaţi prea repede! Sînteţi sănătos *tun*. Altfel, ştim, sînteţi un antimilitarist convins.
Încercaţi, totuşi, să nu mîncaţi de sărbători salată de *boeuf*.

GEMENI



Fiţi liniştit, nu semănaţi cu nimeni atît de mult, încît să fiţi confundat. Nu vă urmăreşte nimeni. Nu vă invidiază nimeni. Nu vă priviţi un timp în oglindă ca să nu aveţi revelaţia propriei dumneavoastră inconsecvenţe. Sînteţi apt pentru meseria de diplomat şi profesor doctor docent în ştiinţe oculte. În dragoste sînteţi un om norocos. Vă iubiţi pe dumneavoastră prea mult, ca să mai suferiţi de complexe. Nu luaţi în seamă micile dureri de cap. Le moşteniţi de pe vremea cînd încercaţi să vă trageţi din maimuţă.

CANCER



Pentru dumneavoastră, care sînteţi un ipohondru convins, anunţăm descoperirea tratamentului zodiei în care v-aţi născut: petrolul lampant.
Insistaţi pe lîngă prietena dumneavoastră, s-ar putea să o cuceriţi la sfîrşitul acestei săptămîni. Sînteţi făcut pentru meseria de *rudenie* şi de *relaţie importantă* cu cineva *sus pus*. Concediul vi-l veţi petrece pe Coasta de Azur... Dacă nu, înseamnă că cineva doreşte cu orice preţ să vă păstreze în preajma lui. Cariera dumneavoastră se va întrerupe brusc dacă nu continuaţi săpăturile... să le zicem, arheologice. Ştim, aţi văzut un OZN. Dar nu spuneţi la nimeni!

LEU



Favorizaţi de soartă, sub zodia regelui animalelor şi a studiourilor Metro-Goldwin-Mayer, cei născuţi în acest răstimp sînt puternici, sănătoşi, tonici, molipsitori, generoşi, invulnerabili, sentimentali, fumători, afemeiaţi, ambiţioşi, autoritari, avizi de onoruri, nebărbieriţi, predispuşi la pleurezie, palpitaţii şi anomalii magnetice! Să nu treacă *ecuatorul* într-o zi de *marţi* şi să nu mănînce măsline pe stomacul gol. Se recomandă, pentru funeralii, un sicriu în formă circulară, în care prietenii să pună pe la colţuri cîte o cafea cu zahăr separat. Nu încercaţi între timp dresura de lei. Ar semăna cu o autoflagelare.
P.S. Treceţi pe la casieria Fondului Literar, vi s-a aprobat cererea de împrumut cu dobîndă cu tot.

FECIOARA



Nu roşiţi. Nu vă subestimaţi. Aveţi toate calităţile să deveniţi actriţă de film, secretară particulară, sau studentă la limba italiană. (Prietenul dumneavoastră Antonio are însă un accent prea puternic napolitan!). Nu folosiţi autostopul, ocoliţi intersecţiile aglomerate, oglinzile retrovizoare şi rujul de buze roz-bonbon. Sînteţi ameninţată de un accident de circulaţie sau de indiscreţie. Nu consumaţi banane sau becuri de 60 V. Într-o altă existenţă, aţi fi fost, desigur, doamnă de onoare la curtea regelui Ludovic al XIV-lea. Astăzi... Bărbaţilor din această zodie le recomandăm insula Paştelui. Feriţi-vă de infidelităţi conjugale, de concerte de muzică pop, de pisici negre şi de înălţime. În încheiere, vă recomandăm mai puţină pudoare. Nu vă mai ascundeţi după degete: Ce dracu, parcă noi nu ştim care e adevărul. Dar dumneavoastră nu vreţi să deschideţi gura decît la dentist.

BALANŢA



Echilibrul dumneavoastră e totuşi fragil. Ulciorul nu merge de prea multe ori la apă. Ştim, aveţi înclinaţii artistice, dar nu tot ce zboară se mănîncă. Dacă puteţi trage o linie dreaptă, nu înseamnă că sînteţi consecvent cu dumneavoastră înşivă. Nu repetaţi experienţele dansatorilor pe sîrmă. Nu lăsaţi *pămîntul* de sub picioare. *Cerul* nu e chiar acelaşi lucru. S-ar putea chiar să lipsească. Să vă lipsească dumneavoastră personal. La urma urmei, cerul e o trăsătură de caracter! Legaţi la ochi şi cu balanţa în mînă, aveţi într-adevăr şanse să vedeţi mai departe şi în profunzime. Fiţi însă atenţi să nu ne călcaţi în picioare.
Vă trădează instabilitatea sentimentală şi mai ales pasiunea pentru trigonometrie. Nu avem nevoie de logaritmi! Abia ne descurcăm cu dicţionarul nostru de sinonime.
Şi pentru că sînteţi un fumător perseverent, vă dăm un ultim sfat: „Nu uitaţi, înainte de a vă aprinde ţigara, daţi foc chibritului!

SCORPION



Pentru binele dumneavoastră, controlaţi atent gazele înainte de a vă culca. Nu vă lăsaţi ademeniţi de vînzătorii de balene şi de verighete. Nu înaintaţi divorţul într-o zi de vineri. Fericirea dumneavoastră se află undeva la etajul opt. Deschideţi cartea de telefon la pagina 702 şi veţi da peste cel care vă poate repara unghiul al patrulea la suflet. Dacă nu, aşteptaţi noua carte de telefon. Sînteţi făcut pentru meseria de ziarist sau de farmacist. Cumpăraţi-vă un cal. Planeta Saturn a intrat în declin faţă de ziua dumneavoastră de naştere. Ceea ce denotă că vi se va desface contractul de muncă, în curînd, pentru incompetenţă. La urma urmei, nu e chiar atît de grav. De-a lungul istoriei au existat incompetenţi celebri!
În ziua de 35 ale lunii, veţi suferi un atac de cord, o embolie sau un asteroid.

SĂGETĂTOR



Lăsaţi lucrurile să meargă de la sine. Nu forţaţi uşa de la safe. Nu furaţi în următoarele zile din avutul obştesc. Dacă intraţi la apă, cumpăraţi-vă un periscop. În cea de-a cincea zi vor veni la dumneavoastră, în genunchi, toţi duşmanii ca să vă ceară iertare. Nu tuşiţi în adunările publice; sînt unii care caută subînţelesuri şi acolo unde nu există. Nu mergeţi cu tramvaiul, cu autobuzul, cu troleibuzul şi cu orice mijloc de transport în comun; folosiţi romanele ştiinţifico-fantastice. Dacă sînteţi femeie, evitaţi parfumurile Femme, Cotty, Helenne Rubinstein, Madame Rochas etc. Încercaţi cu detergenţi.
Nu neglijaţi micile animale de casă: cîini, pisici, şoareci albi şi televizoare. De revelion se anunţă un program cu frişcă şi cu parmezan. Şi cu toate acestea, ştim, vă place mişcarea în aer liber. N-aveţi decît!

CAPRICORN



O zodie a inefabililor. Oameni care se sublimează uşor. Atît de uşor, încît lăsaţi prea mult singuri, se evaporă cînd ai mai mare nevoie de ei. Se recomandă sub formă de frisoane şi gumă de mestecat. Sînt predispuşi la reumatism şi încărunţire temporară. Suferă de insomnii şi de paralelipipede. În prezenţa lor, nu se înroşeşte nici măcar hîrtia de turnesol. Folosesc pasta de dinţi Kalodont. Poartă numărul 45 la picior! Unii dintre ei lucrează chiar şi în cadrul serviciului de salubritate şi prestidigitaţie.
Li se recomandă ceaiul de mentă, cura de almanahuri de anul nou şi 15 zile de concediu pe Hymalaia. Plus Gerovital H. 3.!
Ştim, aţi vrea să trăiţi 1000 de ani. Păcat că nu funcţionează congelatorul Institutului de Endocrinologie.

VĂRSĂTOR



Zodie pentru bărbaţi care trec prin zid şi femei predispuse la melancolie. Amatori de artă şi de călătorii pe bicicletă în jurul lumii. Buni pentru piese de schimb. (Majoritatea donatorilor de inimă s-au născut în Vărsător!). Nu călcaţi cu stîngul! Folosiţi numai piciorul drept. Chiar dacă aveţi platfus. Sau meningită. Nu vă potriviţi ceasul după meridianul de la Greenwich. Feriţi-vă de orele exacte. Nu împliniţi ora douăsprezece ziua sau noaptea împreună cu cineva. Se cunosc substituiri de persoane! Nu rîdeţi decît cu folos. Sînt hohote de rîs care fac să meargă morile de vînt! Dacă scăpaţi de primul accident de circulaţie, într-o zi de miercuri depuneţi economii la C.E.C. şi, eventual, asiguraţi-vă pe viaţă la ADAS.
Pentru orice eventualitate, revedeţi principiul lui Arhimede!

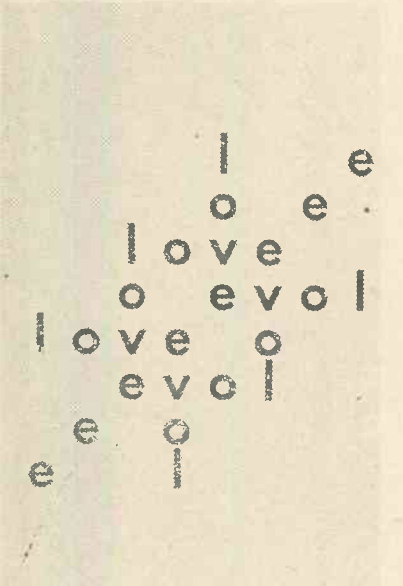
PEŞTII

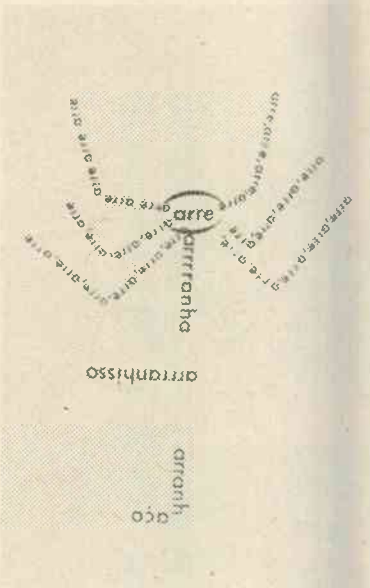


Rămîneţi mai mult timp lîngă persoana pe care o iubiţi. Fiţi tandri şi plini de imaginaţie. Se pare că i-a căzut cu tronc altcineva. Dăruiţi oamenilor pe care-i iubiţi portocale şi verighete. Înainte de a le dărui verighetele, verificaţi-le aurul la paratrăznetul casei dumneavoastră. În felul acesta, veţi întemeia căsnicii ferite de descărcări electrice. Dacă v-a muşcat în ultimul timp un prieten, prezentaţi-vă la Institutul antirabic! Sînteţi predestinat să descoperiţi o nouă unitate de măsurat timpul: somnul. Nu urcaţi singur în lift. Nu mai opreşte la ultimul etaj. Dacă sînteţi extraterestru, prezentaţi-vă la primul centru de donare a sîngelui. Avem nevoie de praf cosmic! Dacă nu — nu uitaţi!: aerul se împuţinează pe zi ce trece. Va trebui să trecem la economii privind respiraţia. Dumneavoastră, care sînteţi înzestrat cu bronhii, veţi fi transferaţi în mări şi oceane. Aveţi toate şansele să deveniţi buni înotători, buni cetăţeni! Pentru orice eventualitate, însă, cumpăraţi-vă din timp acvarii!

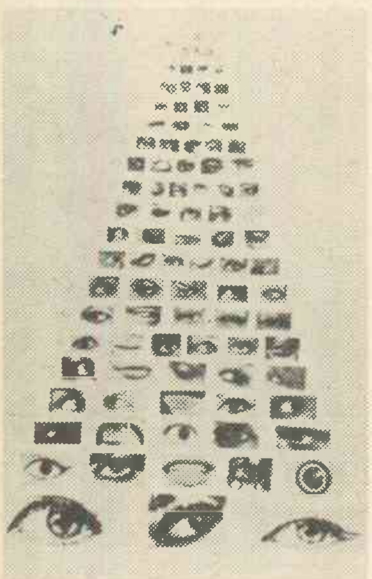
RIDENDO CASTIGAT MORES

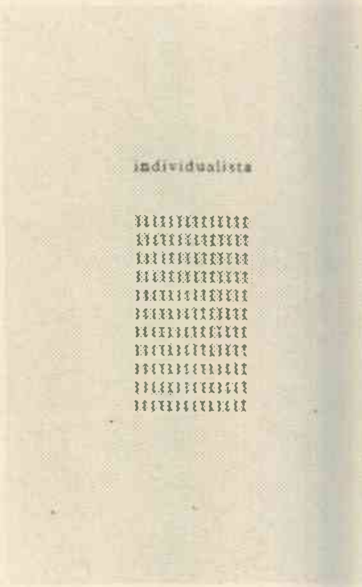
Poezie concretă





Propunem mai jos patru modele de răvaşe la îndemîna gurmanzilor, pentru a fi introduse în plăcinta de Revelion, printre măsline şi stafide. Sînt versuri „autentice" publicate în „Concrete poetry a world view" şi cunoscute îndeobşte sub numele de *poezie concretă*.





EPIGRAME

Unui scriitor

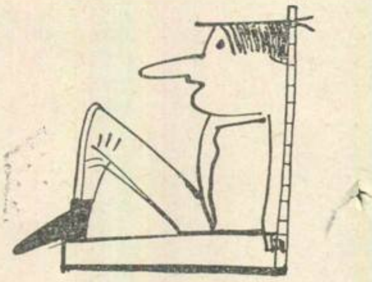
Rezistenţa cărţii tale
Nu-i în cerere şi-ofertă,
Nici în textul dinăuntru...
Ea rezistă prin copertă !

Unui pictor

Ţi-am văzut ieri galeria
Şi m-a impresionat...
Unul care m-a-ntrebat :
„Ramele... de un'le-a luat ?"

ION PREDESCU





Revelionisme

— Pentru Revelion, am pus toate economiile la frigider.
— De ce ?
— Vreau să am bani... gheaţă.

— Cum îmi stă, aşa, mascată ?
— Eşti mai fotogenică decît înainte.

— Unde ai petrecut Revelionul ?
— La „Babele".
— Şi eu la fel, tot la bunici !

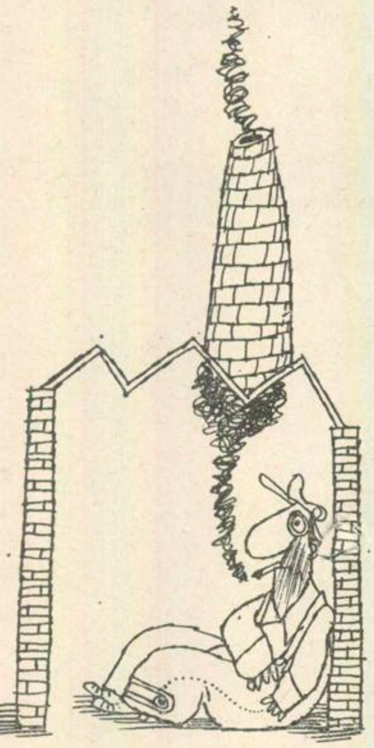


— Unde ai fost de Anul Nou '73 ?
— Acasă.
— Şi anul ăsta ?
— Tot acasă.
— Dar cum, tu ai două case ?

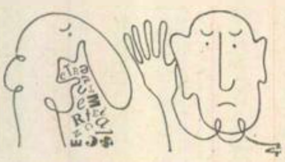
— De ce nu tragi buhaiul ?
— Nu-mi place să stau la... coadă !

— Unde petreci Anul Nou '74 ?
— Acasă.
— Dar în... 2186 ?
— În deplasare !

TITI GHEORGHIU



Capitol de istorie literară



I. VIAŢA

Scriitorul Vasille s-a născut într-o marţi, a murit imediat după aceea. Tatăl său era hoţ de cai dar se ocupa şi cu pictura, avînd importante realizări în acest domeniu. Mamă, scriitorul Vasille, n-a avut. El a fost un copil din flori artificiale. La moartea sa s-a găsit o aluniţă pe obrazu-i drept şi o scrisoare către I.R.S.P.O. prin care scriitorul adeverea că „nu".

II. CONCEPŢIA DESPRE LITERATURĂ

Vasille era un adept neînfricat al concepţiei scrierii de la stînga la dreapta şi de la capăt. Poemele sale încep toate cu litera „a" şi se termină în acordurile maiestuoase ale „Perinitei". În proză, Vasille s-a arătat un vajnic susţinător al realismului gastronomic papistaş şi al simbolismului bazat pe noroc. A fost totuşi influenţat de maică-sa, care-i tot spunea în zilele răcoroase de vară, cînd Vasille pleca la şcoală să-şi formeze o bogată cultură generală : — Cască ochii, boule, şi nu-ţi mai rupe nădragii ! De imaginea dragă a mamei Vasille îşi va aduce de multe ori aminte peste ani şi va scrie opere de o mare lipsă de valoare. Tot în legătură cu concepţia estetică vasilliană, putem spune că Vasille era un artist total, care credea în cartof, în plenitudinea sa bulbiformă. Sîmbăta se spăla pe picioare, iar duminica stabilea contacte rodnice cu masele. De aceea e explicabilă credinţa sa nestrămutată în victoria pisicii asupra şoarecelui şi invers.
Scritorii preţuiţi de Vasille erau cei care nu scriseseră nimic. Fiind prea mulţi, Vasille renunţase la scriitori preţuiţi, admirîndu-i numai pe cei nepreţuiţi pe care — dac-ar fi să dăm crezare taxatorilor care l-au cunoscut şi iubit — nu dădea doi bani.

III. OPERA

1. POEZIILE

Poeziile lui Vasille sînt foarte frumoase. Ele denotă un spirit veşnic preocupat de luciul lună al pantofilor.
Prima poezie pe care a scris-o Vasille s-a pierdut. În schimb, s-a găsit a doua care era o copie nereuşită a primei. După ce a fost găsită, s-a pierdut şi a doua, astfel că opera lui Vasille începe de la poezia a patra (deoarece pe a treia maestrul uitase s-o scrie). Ultima poezie a lui Vasille este postumă. Penultima este postrestantă, iar antepenultima este spiraloidă şi epileptică.

2. PROZA

Proza lui Vasille este altfel. Vasille n-a scris proză. Toată proza pe care nu a scris-o Vasille este foarte bună. Restul e aşa şi aşa. În proza sa Vasille pune o sumedenie de probleme şi uită unde le-a pus. Personajele sale sînt veridice şi flămînde. În ceea ce priveşte stilul se poate spune că e cumsecade, deşi pe alocuri scriitorul confundă metafora cu metabolismul.

3. CRITICA

În timpul liber scriitorul Vasille aşternea minunate rînduri de critică. Această critică Vasille o scria pe hîrtie albastră şi pe urmă învelea cu ea caietele sale de socoteli financiare şi firarsăfie. Pentru Vasille scriitorii care nu purtau ciorapi nici nu existau, iar pe ceilalţi nu-i putea suferi din principiu.
Preferinţele lui Vasille se îndreptau tiptil-tiptil spre clasicii literaturii universale şi galactice

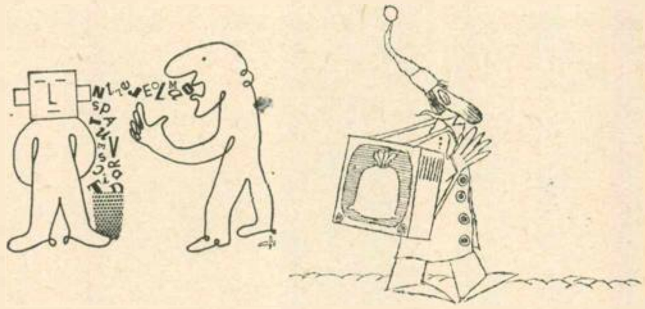
GEORGE PRUTEANU

Antologie „Amfiteatru"

RIDENDO CASTIGAT MORES

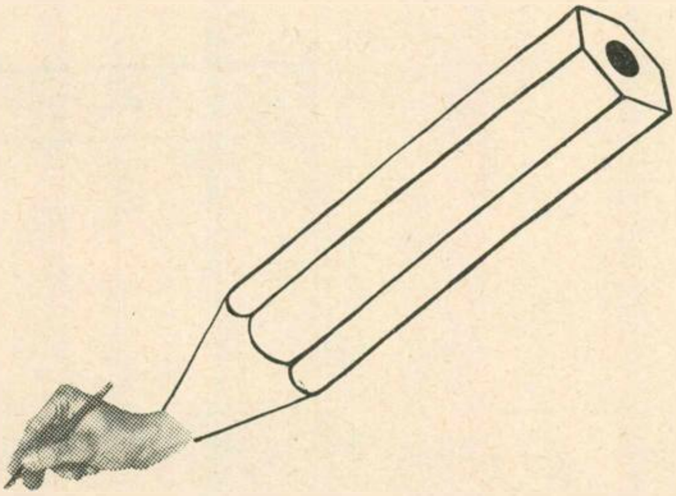
COMAN ȘOVA

Parodii după cronicile sportive ale lui FĂNUȘ NEAGU



13

13
Drumul spre stadioane
Miroase a ceartă în familie
În buzunar găsesc un cal
Înghesuit între stănoagele
a două țigări scuturate
13
Îl mîngîi între urechi
Și el mă intreabă de Rapid
13
Îi spun că iedul norocului
Mi-a mîncat perdeaua de la geam
Și ne-am cocoțat pe locul
13
13 nu este o potîrniche grasă
Nu ?
E frumos pe locul
13
Poți striga în gura mare
De pe craca aceasta că
Dumnezeu e nedrept
13
Iar cine aruncă omizi pe frunze
Să umble de-a bușilea prin cupele
europene
13.



Avantaj Năstase

Cu Ilie nu se poate dansa tango
A nins cu stelele din Carpați la Boston
Degeaba Newcombe i-a dat racheta lui Tom
În toate orele zilei, pe parcurs de un an
S-a auzit in microfoanele lumii :
Avantaj Năstase

În drum spre zăpezile de-acasă
Învingătorul s-a oprit între portocali



Visul adolescenței noastre
Îl trăiește învingătorul
Avantaj Năstase

O pasăre de izmă e Jamaica
Printre fluturii albaștri pe care-i ridică oceanul
Sînt marinari care au supt spirtul din busole
Și fete sculptate cu dalta de abanos
Acolo,
În Jamaica,
Avantaj Năstase

Cîntec pentru copiii de mingi

Eu nu mă îmbăt cu vin kaki
[illegible] nu merg cu cirdul la Foto Puișor

Nu-mi înfloresc piersicii în pomeții obrajilor
Evident,
Am implorat tremurînd golul al nouălea
Dar nu pot să uit bălăriile cît cedrii
Dintr-o ogradă pe care o știu
O cofă de albine rele de miere
Ne-ar spune că am galopat
Pe un drum cu șira spinării scrîntită
Nu, n-am să lustruiesc pantofii adevărului
Dîndu-l după colț
Mielul din stînă nu paște pe covoare de iută
Nouă boabe le marcau pînă și copiii de mingi
Numai buba de peste pod,
Stă pe lacul lebedelor negre, of !

Iarna

Adio, toamnă cu lămîi cît nucul
A venit sîmbăta, îndată după-amiază
Și, vai, o să țină mult
În Giulești e iarnă
N-am nimic împotrivă
Să luăm bătaie de la cei mai buni...
O suveică de gheață
Mă trece prin buza Dunării
Cînd unul Tache fluieră din patru dește
În Giulești e o iarnă lungă...

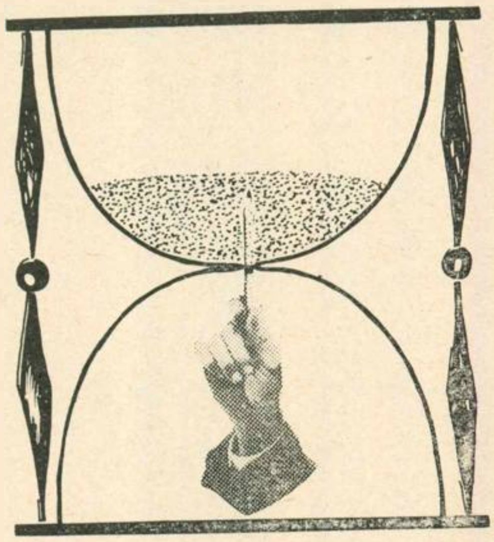
Tăcerea trompeților

Se mușcă de nas băieții de peste pod
Ca să-și lepede solzii
Și beau coniacul cu șapca
Pe sub ghețuri aproape de scoicile moarte
Lîngă pulpa garizilor otrăviți
Se întîmplă războiul caracudelor
S-a întins rapid rugina
De sus și pînă jos
Rapid s-a-ntins rugina, o !
Și-o sabie de cafea băloasă
Într-un lighean bolnav s-a-nfipt !
Mi-am ingropat sufletul in cărbune
Ca s-o văd aevea,... n-aș mai fi văzut-o
(De ce nu mă număr printre
Sinucigașii de profesie ?)
Mă simt ca o mănăstire bătută
Peste gură cu țurțuri de gheață
Pentru că nimeni dintre cei încovoiați
N-au știut să bată în ușile receptive
Dar iată că peste pod au tăcut trompeții...

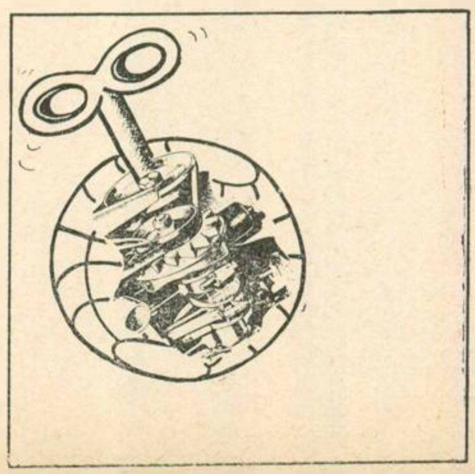
PILULE

Da, zise bătrînul pescar, am căzut din barcă și numaidecît a venit un rechin și m-a apucat de picior.
— Și atunci ce-ai făcut ?
— Păi, i l-am lăsat... Nu te poți tocmi cu rechinii.

— Era așa de frig acolo, zise exploratorul arctic, încît a înghețat luminarea și n-am putut-o stinge.
— Asta nu-i nimic, zise altul. Unde am fost noi, din cauza frigului, cuvintele, cum ieșeau din gură, se prefăceau în cuburi de gheață și trebuia să le punem la topit, ca să vedem despre ce vorbeam.







RIDENDO CASTIGAT MORES

azil pentru problemele fantoma

Din revista ATENEU

„Să spăl rufele curate în apele verzi, în apele reci, mocirloase, ..., să spăl rufele curate, în apele mocirloase".
C. IONESCU-BALȘ (ianuarie 1972)

„Salturi mortale, nervi înfiletați în mare"
MADALINA CANURĂ (iulie 1973)

„Tam-nesam e duminică prin odăi."
„Stau cu urechea ciulită la mine".
CLEMENTINA VOINESCU (iulie 1973)

„Ideile literare respiră parcă singure — hegelian, în actul creator sau în fenomenologia literară, indiferent dacă au fost sau nu „descoperite", nominalizate, conceptualizate, glosate".
CRISTIAN LIVESCU (iulie 1973)

„O veșnică trecere în cupeuri de cristal a întunecării romantice se naste cu singurătatea și lumina palidă, de luminare".
DAN FILIPESCU (octombrie 1973)

„Nefiind pregătit pentru o asemenea întîlnire cu mingea, zdravănul apărător central a căzut la pămînt".
„Cine vrea să împletească dantelă să se reprofileze".
VICTOR ENĂȘOAE (rubrica sport — octombrie 1973)

Din revista EX PONTO (a Institutului pedagogic Constanța)

„Sună de stingere în coasta mea fină, orarul nu poate dormi în venin, cînd viermele timpului îmi cade a cină și cînt pentru sînge cu domnul Destin".
IULIAN IONESCU (noiembrie 1972)

Din revista AMFITEATRU

„Acest poem ar fi putut fi cețos bolnav de nori și de ploi".
VIOREL VARGA (februarie 1973)

„Inima miroase a nisip și mor cu nisip, cu pietre".
ADINA POPESCU (februarie 1973)

„Si mi-a fost teamă că nu vor cădea păsările și nu mă vor urma fluvii. Dar mai mult m-am temut de trădarea simbolului meu".
DOINA STELEA (martie 1973)

„Sînt eu, cel care și-a rupt ițarii sărind gardul după puii de cioară".
AURELIAN HAHUI (martie 1973)

„Cîte cuie în mădularele mele stelare ?"
OANA CHELARU (mai 1973)

„Să-mi simt crescînd pădurile din trup ca dintr-un putred înveliș de mire, pe dinăuntru-nsinguratul lup adulmecă o nouă-nchipuire !..."
CONSTANTIN VOICULESCU (septembrie 1973)

Din revista TRANSILVANIA

„Pendulînd în concava lumină un gol se naște în mine răzvrătit".
„Fîntînile mă cuprind în curba lor mișcare".
CORINA LIȚESCU (martie 1973)

„Să-mi cos vinul în oase sorbind ceasuri de-otravă iubind călcîiul ei dulce".
„Coapsele-n fier să le mîngîi".
TEO A. TUDOR (martie 1973)

Din revista ARGEȘ

„Intri în conacul meu mirositor a pești".
„Peștele mort e hrana mea".
ELISABETA NOVAC (februarie 1973)

„De ce mi-aș ascunde aceste urechi și ochi".
GEORGE BUZINOVSKI (iulie-august 1973)

„Iar gîndul ruginit mă va aștepta pînă cînd lacrima talpei tale bînd-o te va face iubito, departe".
VIRGIL DIACONU (iulie-august 1973, 40 pag., 6 lei).

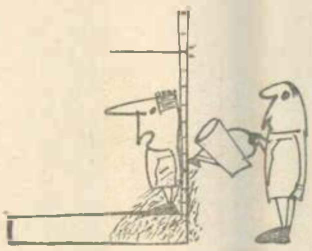
„Sîrma aceea plină de rugină e o balanță de aur".
„Clovnul nu poate gîndi decît la încheietura piciorului".
EUGEN PELIN (octombrie 1973)

„Noi, tinerii ceferiști, noi tinerii petetiști, mîna astăzi iar ne-am dat. Hei, hei, veseli și optimiști pe scenă ca artiști muzica ne-a adunat azi cu muzica ușoară. Tinerețea-i pe afiș zboară glas de primăvară ; Păltiniș, Păltiniș".

„Ea era nehotărîtă, el era teribil de timid și ciudat. Ce băiat ! Ea avea un vis acuma. El nu se vedea căsătorit niciodat'. Celibat".

(Din textele de muzică ușoară difuzate la posturile noastre de radio).

GRIGORE IONAS

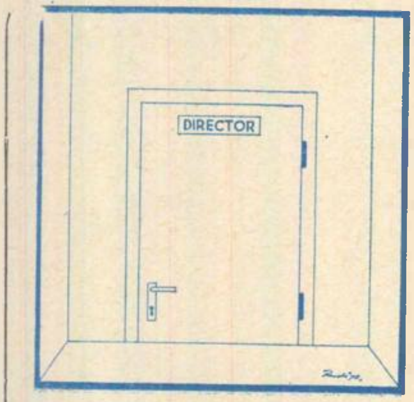


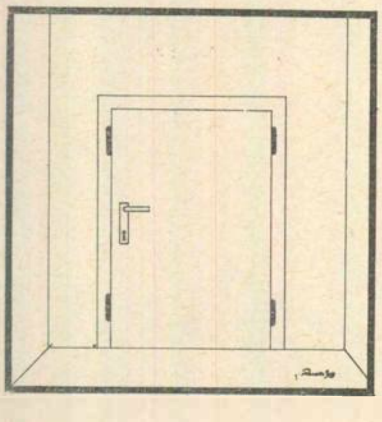
Alfabet „poetic" invers

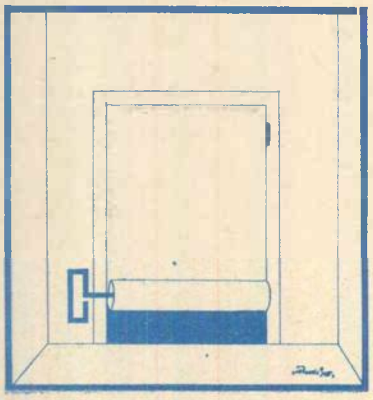
Zornăiesc zorzoane. Zoresc zorii zurbei
Văd venind viața, val, vis, veselii
Umedă, ușoară unge ușa urbei
Toaca tace tare. Tu tunzi teorii.
Seva sus se saltă. Sîsîie sifoane,
Rumbe răvășite, raze răpitoare.
Palide păcate ponegrind persoane
Osîndesc obscure oaze otrăvitoare.
Nucile năvalnic năpădesc neantul
Mîngîie mimoze, mese marmorate
Lasă lăturalnic, lan, lămîi, levantul
(n-am cu „K" nimic decît „kilometrate")
Jucai jocul jalnic. Jalnic jelui jocul
Iată, ironia, intră inumană
Hărțuindu-mi haina, hora, halta, hopul,
Goanga gugumană galeș gungurește.
Fugi ! Ferește fața ! Frînge fărîmarea
Ev enorm evită-l. Eul e emfatic
Dulce-i desfătarea ! Dulce dărîmarea !
Crezi casata caldă ? Crești colos carpatic ?
Balul bîlbîielii bolta balansează
Astrul rîde arctic. Amor arondează !

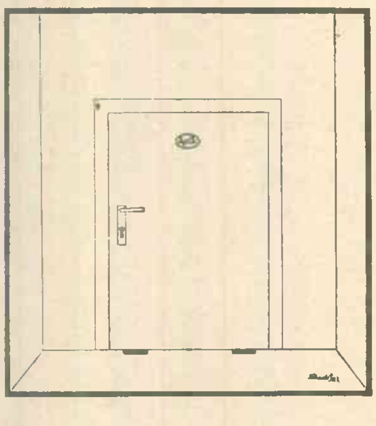
CONST. STOICHIȚESCU

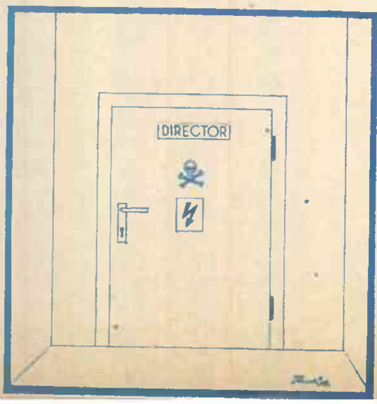
Antologie „Amfiteatru"











PILULE

— Nu știu ce să mă mai fac cu băiatul meu ; e tare schimbat — zise un părinte unui prieten.
— Fă-i rost de o slujbă la Institutul meteorologic — îi răspunse acesta.

Tînărul doctor Brown : De ce-ți întrebi mereu pacienții ce mănîncă la masă ?
Bătrînul doctor Smith : Potrivit meniurilor întocmesc nota de plată.

Profesorul : Spune-mi cîte ceva despre John Milton.
Studentul : Cînd s-a-nsurat a scris „Paradisul pierdut", iar cînd a devenit văduv „Paradisul regăsit".

Pacientul clătină din cap slăbit, recăpătîndu-și cu încetul cunoștința. „Doctore, murmură el spre chipul aplecat deasupra lui — a reușit operația ?"
„Regret, fiule, i se răspunse amabil — dar eu sînt Sf. Petru".

— Spui că-s primul model pe care-l săruți ?
— Da.
— Și cîte modele ai avut înaintea mea ?
— Patru. Un măr, două portocale și un vas cu flori !



— Ai desfăcut logodna cu Mary ?
— N-a vrut să mă mai ia.
— I-ai spus despre unchiul tău bogat ?
— Da, și acum îmi e mătușă.

— Candidat, ce este uraniul ?
— ...
— Nu știi ; atunci ce este heliul ?
— ....
— Nici asta nu știi. Iți mai ofer o ultimă șansă : spune-mi care este diferența dintre heliu și uraniu ?

— Știi tu, Tommy Smith, că George Washington la vîrsta ta era cel mai bun elev din clasă ? — spuse profesorul.
— Desigur — veni răspunsul prompt — dar la vîrsta dumneavoastră era de mult președintele Statelor Unite.

Un ziar englezesc anunța moartea unui episcop în felul următor : „Canonicul X a părăsit aseară lumea și s-a îndreptat spre cer". La care ziarul primi în cursul nopții următoarea telegramă : „Canonicul X nu a sosit nici acum. Sînt foarte îngrijorat. Sf. Petru".

Bill pierdea la cărți urmărit de un ghinion formidabil. Mișcată, o tînără care se afla în spatele său nu se putu abține să nu-l compătimească.
— Vă mulțumesc, dar vă rog să vă rezervați compasiunea pentru cei cărora le sînt dator.

Exemplu de anunț laconic : „John Dixon a aprins un chibrit să vadă dacă mai avea benzină în rezervor. Mai avea. Dumnezeu să-l ierte !"

— Sir, v-am înșeuat calul.
— Ajută-mă să încalec.
— Sir, v-ați urcat cu fața în partea cealaltă.
— Dar de unde știi tu, John, încotro vreau să merg ?

RIDENDO CASTIGAT MORES

UMOR INVOLUNTAR:

„Mica publicitate"

Strict autentice din rubricile de publicitate

CERERI DE SERVICIU

CAUT pensionară companie dimineţile pentru conversaţie, cartier Berceni. Căsuţa poştală 2006.

VÎNZĂRI

VÎND mături cu coadă şi mături mici, pe bază de comandă, judeţul Ilfov, CAP Pogoarele.
VÎND plantă Pedicuţa, contra băuturii şi fumatului. Trimit şi ramburs. Satul Morcăşei, judeţul Bacău

CUMPĂRĂRI

CUMPĂR apartament ocupat. Căsuţa agenţiei 4512.

SCHIMBURI DE LOCUINŢĂ

SCHIMB Baba Novac pentru Foişorul de Foc. Tel. 11.21.12.

INCHIRIERI

OFER găzduire şi întreţinere completă unei tinere din provincie pentru un uşor menaj la domn singur. Tel. 91.32.83.
OFERIM unei doamne integrare în mediul familiar. Strada Fîntînelor nr. 28 bis.
DOAMNĂ închiriază cameră mobilată, eventual îngrijire cu încălzire centrală. Căsuţa poştală 6521.
GĂZDUIESC tînără singură nefumătoare. Aleea Narciselor nr. 89.
GĂZDUIESC tineri cu intrare separată. Strada Albiniţa nr. 20.
C[illegible]TRAL, găzduiesc fată în-t[illegible] comună, asigur căldură lemne. Telefon 48.23.14

LECŢII-MEDITAŢII

STUDENTĂ specialistă în limbi romanice meditez engleză orice nivel. Telefon 28.13.11.

PIERDERI

PIERDUT carnet de marinar, emis de căpitănia portului Galaţi, pe numele Popescu Ion. Îl declar nul.
PIERDUT genţuţă maro, cu actul de deces. Aducătorului bună recompensă. Căsuţa poştală 3013.
PIERDUT parafă nouă pe numele dr. Simona Marinescu, pe care o declar nulă, eventual şi actele parafate.
PIERDUT iapă în etate de doi ani, la păr murgă, cu stea în frunte, la piciorul stîng dungă albă sub coroană. Adresaţi comuna Ciorăşti, judeţul Vaslui.
PIERDUT un carnet cu 25 bonuri cantităţi fixe de benzină auto, aparţinînd întreprinderii de industrie locală Păuşeşti-Argeş. Le declarăm nule.
PIERDUT fustă, tergal, dunguliţe albe şi albastre, între orele 14—14.30. Recompensă foarte bună, adresaţi tel. 58.16.12.

DIVERSE

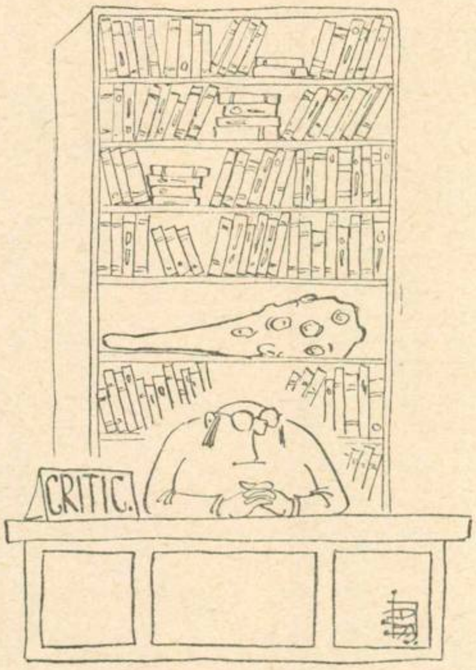
DORESC colaborator pentru dezvoltarea stupinei în vederea producţiei mărite, str. Pescarilor nr. 21.
JUDECĂTORIA sectorului 6 citează pe Ciorănescu Valeria, în prezent cu domiciliul necunoscut, pentru data de 10 mai, fiind chemată în judecată de soţul său, Ciorănescu Vasile, pentru divorţ.
AZI, Sorina împlineşte 18 ani. Moaţa-mămica şi tăticu îi urează spor la învăţătură

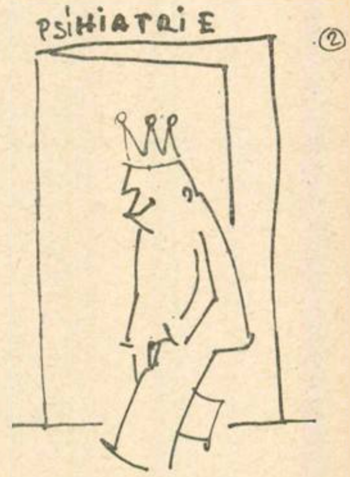
PIERDUT aseară căţelul de opt luni, gri cu alb, păr ondulat şi pe ochi. Răspunde la numele de Bic.

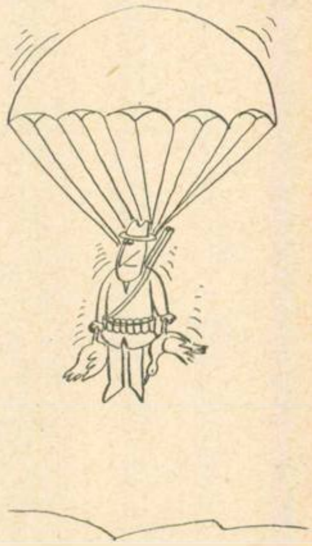
DECESE

FAMILIA Negroiu anunţă cu adîncă durere încetarea din viaţă, după o îndelungată şi grea suferinţă, a scumpului lor cumnat. Înmormîntarea are loc azi. Pentru informaţii suplimentare, tel. 87.42.40.

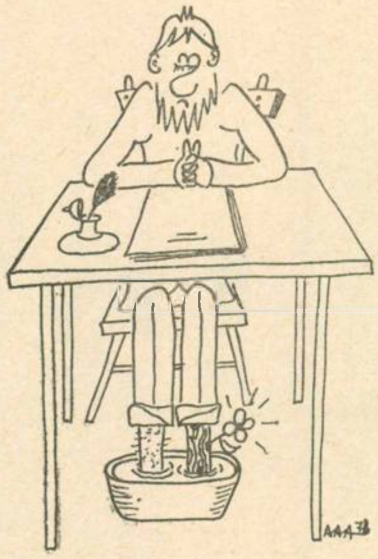
Montat de AL. RONAI

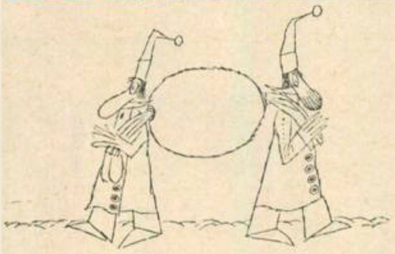




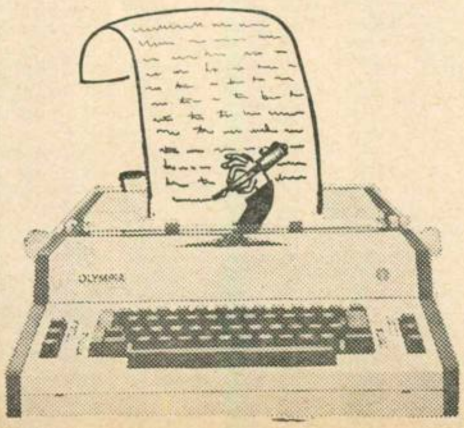


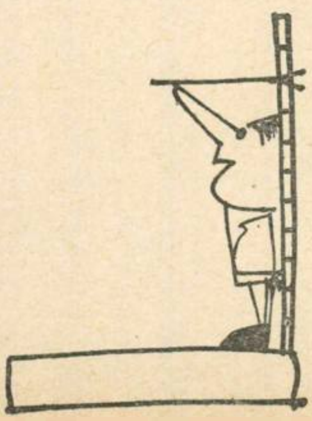


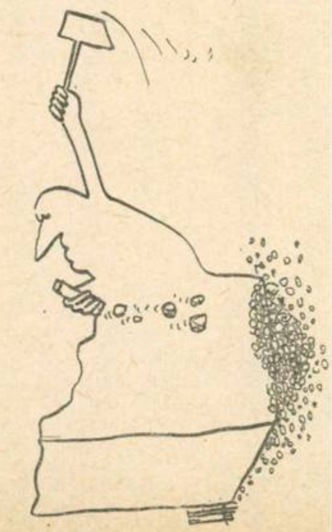












Balada preavestitului motan

Nevrednicii şi înţelepţii
in van şi-or pune mintea-n crug...
Nici ciorditorii, nici isteţii
răzbătuciţi şi arşi pe rug
ba nici măcar decapoliţii
(ce-i prăznuim noi an de an)
n'or să răspunză intrebării :
Dar unde e acel motan ?

Preagreu mi-ar fi din rugăciune
rupindu-mă, drept — credincios
Punte durind peste genune
(pre care s-o străbat pe gios)
Să mai intreb la prea-inalţii
— eu prea spurcat şi prea golan
in pungă n'ajungindu-mi sfanţii —
Dar unde e acel motan ?

Istoria ne povesteşte
cum că o rigă preavestită
cercind să afle (tilhăreşte)
cumplită taina cea oprită
agiuns fiind de'mpuţiciune
(căci morţii se dădea in van)
au decedat in rugăciune :
Deci, unde e acel motan ?

ÎNCHINARE

Eu unul nu-s samsar sau dascăl
să jinduiesc la măr oprit
(nici dimineaţa şi nici seara
nici la nămiezi, nici in zenit)
Dar nu-s calic ; o spun pe cinste :
Aş da un franc ş'un gologan
de mi s-ar desluşi'ntrebarea :
Deci, unde e acel motan ?

DEREPOPA

JEAN FOURASTIÉ

Timpul liber astăzi:

Unul din fenomenele cele mai ciudate din lumea actuală este poate distorsiunea între științele fizice și științele umane ; dacă cele dintîi au făcut în anii din urmă progrese fantastice, științele umane par a fi doar într-o etapă elementară. S-a reușit ca omul să pună piciorul pe lună, să parcurgă aproximativ 300 000 km în mai puțin de o săptămînă prin spațiu, dar în același timp a fost imposibil să fie oprite războaiele și au existat chiar „dificultăți insurmontabile" în alegerea locului negocierilor.

Totuși, științele umane, — științele sociale sînt cele mai importante pentru om, îndeosebi cele privind cunoașterea activităților lui și timpul său liber. Problema făcînd de multă vreme obiectul a diverse cercetări, nici vorbă nu poate fi ca, în cîteva pagini, să poți reflecta exhaustiv tot ce s-a scris în această privință ; noi ne vom strădui doar să descoperim, în trecut și în prezent, proiecte de viitor... pentru anul 1939.

Altădată, și fără îndoială timp de milenii, activitățile erau orientate numai către bunuri de subzistență. Munca pentru producerea hranei, în general insuficientă, absorbea totalitatea forțelor și timpului maselor de oameni ai muncii. Se muncea fără răgaz spre a-i smulge naturii o alimentație mai mult sau mai puțin îmbietoare și veșnic precară. Loisir pentru popor ? Nu exista : chiar în epoci mai apropiate de a noastră, nici vorbă nu e de așa ceva, decît doar pentru a te plînge...

Zilele nelucrate erau într-adevăr zile fără salariu, care veneau să mai diminueze încă slabele porții ale maselor. Un popor care duce lipsă de bunuri esențiale vieții, prost îmbrăcat și subalimentat, are tendința de a munci atît cît îi îngăduie condițiile fizice ; departe de a revendica zile nelucrate și zile de muncă scurte, el se ridica împotriva limitărilor muncii pe care le aduce, sau pare să le aducă (căci carența tehnică este de fapt primordială) puterea politică și religioasă.

Experiența arată că în ritmul tehnicilor vechi, omul, chiar insuficient hrănit cu cereale, nu cunoștea limită pentru efortul său decît în condițiile naturale de noapte și intemperie.

La Fontaine evocă tăietorul de lemne, cu brațele „înțepenite de oboseală", tîrîndu-se spre unicul său refugiu : moartea...

Asemenea lucruri sînt departe de noi, dar uneori, în această tristețe, exista o zi fără de griji, o zi de sărbătoare sau de nuntă cînd mîncai pînă te săturai, ba chiar te îndopai ; aproape toate sărbătorile sînt asociate cu mese întinse (nunți, logodne, înmormîntări...), și atunci se producea o petrecere pe care nu ne-o putem închipui, fiindcă lumea era încă în stadiul bucuriilor simple. Într-o lume unde gîndirea ocupa loc prea puțin, oamenii nu aveau neîncetatele noastre preocupări, informarea zgomotoasă și dezordonată care, obligîndu-ne să purtăm mai mult sau mai puțin povara nenorocirilor întregii lumi, nu ne mai permit o eliberare totală pentru a ne distra în întregime...

Puțini oameni fac astăzi la fel. Pot ei vreodată să se elibereze de orice grijă ? Dacă problemele lor pur alimentare sînt rezolvate, nu sînt ei mai mult sau mai puțin împovărați cu responsabilități de toate felurile ? Altădată, conform ritmului unei tradiții, ce se pierde în negura timpului, omul nu prea avea de lucru dar, prea fericit să-și afle o ocupație pentru brațe, o hrană pentru corp, nu lipsea de la lucru.

Ar trebui evocate, în privința aceasta, texte din literatura apropiată de noi în timp, dar atît de greu de crezut, încît par să aparțină altei lumi. Este vorba, de exemplu, în Zola (Pot-Bouille) despre o mică servitoare care tremură la gîndul că și-ar putea pierde slujba, atît de penibilă, totuși, la niște patroni pe cît de proști pe atît de răi ; într-un roman de Gyp, o femeie de serviciu concediată plînge „tîrîndu-și pe scară, galbenă ca ceara, cufărul". În altă parte, într-o carte a Contesei de Ségur, putem vedea, într-un loc un biet om (Diloy, le chemineau), incapabil să-și „stăpînească emoția, cu obrazul scăldat în lacrimi de recunoștință", pentru că i s-a oferit un loc de grădinar ; iar mai încolo, în alt loc, o tînără care „îmbrățișează genunchii unei doamne" spre a-i mulțumi că binevoiește a o angaja cameristă ! Acum înțelegem că nu prea era pe atunci timpul cererii de concedii sau impunerii orarului.

Loisir-urile adevărate, în sensul actual al cuvîntului, erau puțin numeroase. Care erau ele? Exista, mai întîi, „sărbătoarea" (fr. fête), fiesta, feria, hramul, care avea loc în sate, în ziua cînd era celebrat sfîntul care le patrona. Zi de seamă, prevăzută, așteptată de-a lungul unui an întreg, care are un rol totodată grav și serios, un rol de stabilizator, de eliberare din constrîngeri, din agresivitatea pe care o adună o ființă umană. Ziua respectivă trecea într-o petrecere colectivă ; exista momentul cînd erau lăsate la o parte obiceiurile zilnice. „Cînd e sărbătoare, scrie Roger Caillois, participanții fac totul pe dos, pentru a regăsi condițiile de existență dintr-un trecut mitic. Dar pentru ca să existe o defulare, era indispensabilă o frustrație". Civilizațiile trecute au cunoscut această nevoie de un moment de bucurie explozivă în perioadele cele mai austere. De la saturnaliile Romei, la sărbătorile lui Dionisos ale Greciei, de la zilele nebunilor din Evul Mediu la carnavalul din Renaștere, ele ofereau „bieților oameni", timp de una sau mai multe zile, posibilitatea de a-și amăgi visele...

Pretutindeni asiști la o dezlănțuire, în care totul este înecat într-un anonimat cald și binevoitor. Cel trist devine vesel, obidtul se eliberează, totul pare accesibil pentru toți. Este o zi fără calcule, fără rușine și mai ales fără țel logic ; fiecare se inserează în mod individual într-un ansamblu, făcînd spontan același lucru și venind să se integreze în eliberarea colectivă.

Sărbătoarea nu mai este sărbătoare cînd o raportăm la un scop logic. Un tînăr ce ia parte



la un bal în scopul conștient de a-și găsi soție, nu va putea simți — avînd în minte acest obiectiv — întregul farmec al balului și, în orice caz, nu va putea cu adevărat, avînd un proiect precis, să contribuie la divertismentul general.

Sărbătoarea din sat, cea dintr-un cartier, dintr-un oraș, nu era, la drept vorbind, unica distracție a anului... Existau, de asemenea, mai limitate prin numărul asistenților, botezurile, căsătoriile și înmormîntările. Pare uimitor să citezi laolaltă „ceremonii" atît de diverse; dar dacă toate acestea sînt de necomparat, ele sînt totuși ocazii de a fi laolaltă, de a te îmbrăca, de a reuni în același țel pe diferiții membri ai unei familii, de a întinde nesfîrșite mese. Uzajul dă acestor zile un relief deosebit, un fel de vrajă, de euforie, conform unor rituri neschimbate.

Mai trebuie să vorbim și de carnaval, moment de exaltare într-o lume austeră, unde ierarhia familială era atît de respectată încît copiii nu îndrăzneau să emită păreri, sau măcar să se exprime în fața părinților lor, sau a bunicilor, atunci cînd, întîmplător, această generație ajungea să supraviețuiască. Și atunci carnavalul, cu deghizările lui burlești, măștile rustice, permitea mii de fantezii, mii de glume proaste, rumegate timp de un an ; răzbunare între vecini, adesea, dar și ocazii de a te prezenta „incognito" în casa fetei pe care o iubeai..., căci în ziua aceea nici o ușă nu putea rămîne închisă, fără amenințare de represalii ; în viața cotidiană, fetele erau atît de modeste, atît de supravegheate, atît de temătoare, încît era greu să le întîlnești liber... Multe căsătorii se încheiau la carnaval sau încă, după luna mai, de sfîntul Ion, altă sărbătoare a tineretului în care, în jurul focului, sărind, dansînd, tinerii puteau „să-și vorbească". (...) În trecut, în afara rarelor momente de loisir, în sensul modern al cuvîntului, munca părea să fie însăși viața, dar ea nu implica o muncă de ocnaș. Din punctul nostru de vedere modern, am putea numi „distracție" multe din actele care erau atunci firesc integrate în contextul de „muncă grea".

De exemplu, cînd trezit în zori, în semi-obscuritate, omul își începea ziua, ce făcea ? Cel mai adesea, dădea de mîncare animalelor, iar în timp ce boii mestecau pe îndelete prima lor masă, în fața hambarului, țăranul aștepta, vorbind cu alții, care și ei făceau la fel : ocazii de a se intîlni, de a face schimburi de păreri, discuții uneori... apoi plecarea către locul de muncă... o jumătate de oră, o oră, uneori mai mult, în ritmul pasului animalelor. A pleca astfel, de dimineață, a te întoarce seara, în căruța plină cu fîn, de snopi de grîu sau de lemne, pe jumătate visînd, pe jumătate somnolent, nu este evident de comparat cu slujba din fluxurile tehnologice ale industriei mecanice. Viața tradițională nu este lipsită de exemple de acest gen ; am putea cita cîteva : bîlciurile, spălatul rufelor, șezătorile. Reluînd fiecare din aceste teme, studiul bîlciurilor, mai întîi, revelă încă o dată îmbucarea loisir-muncă. Desigur, trebuia să te duci la oraș ca să vinzi și să cumperi niște lucruri, dar deplasarea, cam departe, cam neobișnuită nu era oare interesantă și chiar amuzantă ? Cît privește bîlciul, descrierile pe care le putem avea sînt în general fascinante : în Flaubert, Guillaumin, Jean-Henri Fabre, Eugène Le Roy etc., bîlciul e prilej de veselie, ocazie firească de schimburi într-o ambianță propice, feerică (bîlci — fr. foire — vine de la feria — fr. fête = sărbătoare, solemnitate, tîrg, aceeași origine ca termenul francez férié, adică zi fără muncă la Roma, zi consacrată zeilor).

La spălatul de rufe din trecut, se regăsesc

ce facem cu el?

aceleaşi caractere. Femeile, deodată, fiindcă afară e frumos, se adunau între rude, prietene sau vecine şi se întîlneau la spălatul rufelor ; şi apoi, lîngă fîntînă, lîngă cazan, se muncea fără întrerupere dar se şi sporăvăia... Exista şi mai există încă în anumite regiuni, ceva din această ambianţă la spălătorie, la rîu, unde spălătoresele fac un zgomot nebun, vorbind şi cîntînd, în ritmul maiurilor.

În alte părţi, baia putea fi şi ea o ocazie de petrecere, conform diferitelor rituri, pe care ar lua prea mult timp să le descriu. Numai cu o jumătate de secol în urmă, în satele din sud, în zilele de vară, băieţii şi fetele, în grupuri strict separate, se duceau, pe înserate, la lac sau la rîu, să se scalde şi să se distreze ; era o întîlnire voioasă şi în acelaşi timp un act de curăţenie. Dacă în Franţa nu se mai pot vedea astăzi asemenea lucruri, am putut, călătorind prin Mexic, mai ales, dar şi prin alte ţări, să observ asemenea spectacole, foarte pudice, căci uzanţa vrea ca trupul să fie pus la adăpost de indiscreţii, prin portul unei cămăşi lungi albe. Acte motivate, în principiu, printr-o datorie şi nu printr-o plăcere, deci nu gratuite, totuşi voioase, dacă stai să judeci după rîsetele fetelor care-şi spală în rîu cosiţele desfăcute. Dar scenele în jurul fîntînii, puţului sau al oricărui alt izvor, cînd femeile, cu ulciorul pe cap, vin seara să ia apă pentru cină ? Pe lîngă faptul utilitar, există în aceasta o întreagă „celebrare". Mesaje, vorbărie, şuşoteli despre un secret, cu asta uiţi de ceas, de povara mizeriei şi de cea a ulciorului greu. În multe ţări, aceste puncte de apă sînt rezervate, la anumite ore, numai pentru femei... E uşor să spui într-adevăr că muncile cîmpului, poetice de contemplat, nu sînt prea grele, poate pentru cei care le-au practicat prea puţin ; tot aşa e şi dansul, care le lasă spectatorilor impresia de uşurinţă ! Dar este adevărat că pentru muncitorii ai căror muşchi sînt obişnuiţi, multe munci grele ale cîmpului sînt o sursă de fericire. Bunăoară cositul, strînsul recoltei, curăţatul spicelor de grăunţe, ziua cînd „se taie porcul", strînsul nucilor, castanelor, tutunului, hameiului, fragilor, muncile la „şezători" şi, bineînţeles, culesul viilor. Acest ultim cules este mai presus de toate o muncă necesară pentru subzistenţa omului, dar este şi sărbătoare. Familia, prietenii merg la culesul strugurilor ca la un fel de joacă. Efortul fizic este adeseori mare, dar ritmul nu este uniform : colo se face o întrecere între doi-trei culegători, care din ei umple cel mai repede coşul ; competiţia pare serioasă şi deodată, se întrerupe pentru fleacuri : o pasăre ce zboară deasupra viilor, un iepure care o tuleşte sau, pur şi simplu, o „pauză" pentru a te „restaura". Nimic ştiinţific nu există în aceste ritmuri pe care le ghidează doar mărimea viei şi un empirism al fanteziei. Copiii sînt murdăriţi cu struguri, fetele îi strigă pe băieţi, se glumeşte, se rîde, se discută fără vreo preocupare de orar. Există aici, după B. de Jouvenel, „un amestec de activităţi pe care civilizaţia industrială vine şi le separă". „Să ne închipuim, scrie el, un discipol al lui Taylor, care participă la culesul viei : el s-ar apuca să desprindă gesturile utile îndeplinirii sarcinii ; toate gesturile în plus constituind o dezordine şi o risipă, trebuie deci eliminate". Această eliminare va micşora atunci durata sarcinii încredinţate şi va acorda „timp liber pentru jocurile care, în acest exemplu, erau contopite cu munca" (Arcadia, Eseuri pentru a trăi mai bine).

În trecut, cînd cuvîntul „loisir" nu exista, existau deci, în afara rarelor zile de sărbătoare, răstimpuri fericite ; nu le putem cita aici pe toate. Trebuie totuşi să insistăm asupra obiceiurilor şezătorilor, care avea atîta importanţă în sate : muncă în jurul vetrei, cu lume cunoscută, într-o ambianţă familială unde, tocmai pentru că te cunoşteai bine cu ceilalţi, nu exista vreo dificultate de a te înţelege cu ei, cînd puteai să-i iei peste picior pe ceilalţi fără teamă, să faci cîteva glume mai „inviorătoare". Lîngă foc sau la masă, seara trecea în vorbărie, mîncînd castane, dar şi muncind : bărbaţii spărgeau nuci, femeile torceau şi ţeseau dantele, băieţii făceau mici lucruri de artizanat din lemn sau panere de răchită. Ca să precizăm bucuriile acestei întîlniri la gura sobei, trebuie să-l cităm pe G. Bachelard, cu Psihanaliza focului : „Focul închis în vatră a fost pentru om primul subiect de reverie, simbolul odihnei, invitaţia la repaos. Nu putem deloc concepe o filosofie a odihnei fără o reverie în faţa buturugilor arzînd în foc".

Am încercat să amintim cîteva din sărbătorile sau distracţiile populare ; nu trebuie totuşi să uităm că exista şi altceva, pentru privilegiaţii soartei, care aveau recreaţii într-ales : turniruri, şi mai ales vînatul cu gonaci. Aristocraţia nu-şi petrecea timpul numai în războaie, îi plăcea sărbătorile somptuoase şi îşi pierdea chiar mult timp în jocurile dragostei. Se ştie ce lux şi cîtă cheltuială însemna Versailles-ul sub Ludovic al XIV-lea şi sub Ludovic al XV-lea. Descrierile sînt destul de frecvente, aşa că nu mai e nevoie să mai insistăm. Enumerarea distracţiilor din trecut, pe care am făcut-o, este departe de a fi exhaustivă ; ar trebui totuşi să ne îngăduie să desprindem cîteva generalităţi. Se poate spune în esenţă că în lumea rurală de altădată existau puţine zile de sărbătoare (cîteodată una singură pe an) şi nu existau loisir-uri propriu-zise ; munca era legată de viaţă; munceai toată ziua, fără orar fix şi fără grabă. Această încetineală, această nepreocupare de randament, permitea să presari diversele activităţi cu mii de recreaţii, cu mii de mici plăceri care îţi dădeau dragoste de viaţă.

Se poate trage concluzia că, încă de pe acum, a început era loisir-ului, dacă judecăm astfel după formarea unei linii de demarcaţie între timpul de muncă şi restul, şi mai ales după precizia şi reducerea orariilor activităţilor salariate.

Dar ce este loisir-ul ? Cine ne învaţă să ne slujim de timpul liber ? Loisir-ul este pentru Littré „timpul ce rămîne disponibil după ocupaţii" ; pentru Enciclopedia lui Diderot şi d'Alembert, ea cuprinde „timpul vid pe care îndatoririle noastre ni-l lasă şi de care putem dispune în mod agreabil şi cinstit". Această din urmă definiţie e un întreg program ! ea reflectă foarte bine spiritul enciclopediştilor ! Se poate spune, cu J. Dumazedier, că loisir-ul este „o realitate fundamental ambiguă". Ambiguitatea aceasta îi afectează conţinutul. Într-adevăr, definiţia „timp disponibil sau vid după ocupaţii, îndatoriri, de care poţi dispune liber" cere precizări. Dar „expedientele", voluntar executate, care intervin după obligaţiile unei zile normale de muncă a salariatului, pot fi cuprinse în loisir ? Dar transportul ? Un răspuns afirmativ ar părea ciudat (mai ales dacă e vorba de o muncă grea sau de transportul cu metrourile supraîncărcate).

Incertitudinile de acest gen nu lipsesc. Aceleaşi activităţi, duse cu tot atîta ardoare, tot atîta trudă şi sudoare, pot fi loisir sau muncă, după „spiritul" în care le execuţi. Grădinăria, bunăoară, făcută de un grădinar de meserie, în schimbul unui salariu, este diferită de cea pe care o faci în propria-ţi grădină, ca simplu agrement, după ziua de muncă la uzină sau la birou. Legătoria, pentru cel care e de meserie, e altceva decît pentru amatorul care îşi petrece astfel timpul printr-o opţiune, în afara orarului de activitate salariată. Exemplele sînt numeroase şi prea cunoscute ca să mai fie nevoie să revenim. Se mai ştie că funcţiile indispensabile vieţii, masa, somnul, igiena, îngrijirile medicale, transportul pentru a ajunge la locul de muncă, nu fac parte din loisir-uri: după unii sociologi, chiar şi obligaţiile vieţii de familie, vieţii de societate, de exemplu căsătoriile, înmormîntările nu sînt nici ele considerate ca timp liber (nu li te poţi sustrage).

Oricum, după muncă — ce rămîne şi va rămîne multă vreme o necesitate apăsătoare — civilizaţia actuală a reuşit să degajeze un element apreciabil de compensare, care, pentru marea majoritate a oamenilor, n-a fost niciodată atît de net, atît de individualizat ca în epoca noastră. Nu ştim încă să-l utilizăm, asta se vede, căci oamenii n-au părut niciodată atît de puţin disponibili, atît de absorbiţi de servituţi ; orice inovaţie cere un îndelung rodaj. Evocînd aici o ciudată comparaţie, se poate spune că s-a întîmplat cu loisir-ul cam în acelaşi fel cu apa curentă ; cînd apa a „răsărit" deodată în oraş, în sat, n-a ştiut lumea cum să se slujească de ea ; pe cînd la produsele farmaceutice sau chiar la cele pentru spălat rufe există întotdeauna anexat un „mod de folosire", la apă (element fundamental, primordial pentru viaţă) oamenii au fost lăsaţi să se descurce singuri ; adesea foarte prost, dacă judecăm după unii indivizi care şi-au instalat unicul lor robinet de alimentare în cocina porcilor sau în pivniţă, pretextînd că nu era atît de util pentru nevoile casei (fiindcă de multă vreme oamenii au tot reuşit să-şi rezolve problemele cu ajutorul metodelor vechi). De altfel, „cu două stropitori, putem aduce repede apa pentru bucătărie şi toaletă".

Istoriile de acest gen abundă şi nu putem să-i criticăm pe beneficiari că se înşeală în nişte hotărîri pe care străbunii lor n-au trebuit să le ia. Loisir-ul ne-a fost dăruit fără mod de folosire, nimeni nu ne-a dat indicaţii precise despre binefacerile pe care le poate aduce cînd ştii să te serveşti de el; de altfel, la ora actuală, nimeni nu cunoaşte adevăratele soluţii : sînt poate cîte păreri, atîtea capete. ...Loisir-ul, într-o lume pe cale de a se construi, este o necesitate. Trebuie, într-adevăr, să ieşi din epuizarea provocată de ritmurile şi organizarea meticuloasă a muncii.

Din nefericire, tendinţa actuală este de a transpune în loisir obiceiurile proaste din viaţa de fiecare zi. Eficacităţii muncii îi corespunde eficacitatea loisir-ului ; plictiselii muncii, vai !, îi corespunde plictiseala loisir-ului. Înlocuim îmbulzeala din tramvai cu aceea a plajelor pe care oamenii se înghesuie pe cîţiva metri pătraţi, nu întotdeauna din lipsă de loc, cît mai ales dintr-un instinct gregar ce-i incită pe oameni să se grupeze în anumite părţi, pe cînd multe locuri la ţară, multe locuri cu nisip de-a lungul oceanelor, sînt încă pustii. Transpunem deci agitaţia, spiritul de competiţie pînă şi pe munte, pînă şi la ski. Şi aici sau în altă parte, o nouă desfăşurare de mişcare, de nervozitate, de care simţi o falsă nevoie, în mijlocul unei mulţimi de oameni, cu care nu ai relaţii adevărate ; suprapunerile vacanţelor se datorează hazardului şi nu unei alegeri ghidate de simpatie sau de vechi legături amicale sau familiale. Dacă timpul de muncă este acela al constrîngerilor, ar trebui să-i lăsăm timpului loisir-ului întreaga spontaneitate compensatoare ! Dar, cîţi tineri nu-şi petrec week-end-urile parcurgînd kilometri cu automobilul, de la Paris la Deauville, sau La Baule, se întorc la Paris şi merg să danseze la Saint-Germain-des-Prés sau în altă parte. Şi apoi lunea, după două nopţi fără somn, se întorc dimineaţa la lucru, într-o stare care nu poate fi decît mohorîtă.

Ne întrebăm dacă n-ar trebui să profităm de loisir-uri pentru „o întoarcere la luciditate" (Paul Chauchard).

Există o ştiinţă a repaosului, tot aşa cum există o ştiinţă a organizării muncii. Ceea ce pare, înainte de toate, a fi o necesitate pentru om, este cunoaşterea nevoilor sale. Consumurile se multiplică, în funcţie de nevoile factice, mai mult sau mai puţin artificiale, ce se adresează cel mai adesea viscerelor, burţii, decît unor nevoi fizice mai complete, fără să mai vorbim de inimă şi de inteligenţă.

În multiplicitatea nevoilor şi posibilităţilor noastre, avem tendinţa să dorim „prea multul", să vrem totul deodată, fără a putea să definim care e „optimumul", şi fugim de reflexia personală. Cum să-ţi afli odihna în asemenea condiţii ? Nu putem avea atunci decît loisir-uri alienate...

Din „DES LOISIRS : POURQUOI FAIRE ?"

Traducere de
NATALIA SELEŞTEANU

REDACŢIA:

Conf. univ. dr. GHEORGHE ACHIŢEI
(redactor şef)

GRIGORE ARBORE ; ANA BLANDIANA ; SIMELIA BRON ; ADRIAN DOHOTARU (redactor şef adjunct) ; ŞTEFAN IUREŞ ; AURA MATEI SĂVULESCU

Prezentarea grafică :
MIRCEA GHEORGHE

LIMBAJUL DE SĂRBĂTORI

Timpul nostru este marcat de scurgerea zilelor, dintre care unele sînt „de lucru", iar altele de sărbătoare. După o săptămînă de eforturi intense, în condițiile programului de lucru reglementat prin legislația în vigoare, intervine ziua de sărbătoare. Există un limbaj al zilelor de sărbătoare, pe care noi sîntem de obicei dispuși să-l trecem cu vederea. El se referă, atît la domeniul vestimentației, cît și la domeniul unui întreg sistem de obiecte, neutilizate în restul timpului. Există un limbaj al zilei de sărbătoare, care se referă la o atitudine deosebită, la o gestică deosebită și la tot acel ansamblu de trăiri și sentimente ce nu pot fi încercate în alte condiții. Pentru mulți oameni, ziua de sărbătoare se confundă cu ziua de odihnă. Pentru mulți oameni, ziua de sărbătoare se confundă cu ziua de „distracție". Pentru mulți oameni, ziua de sărbătoare se mai confundă cu ziua de regăsire, în sine și pentru sine, cu ziua cînd au acces la artă. Duminica e, de obicei, înțeleasă ca ziua pentru spectacole, ca ziua pentru concerte, ca ziua pentru „văzut" și „ascultat" artă. Noi considerăm, ades, duminicile ca pe niște zile care nu pun probleme deosebite. În cursul săptămînii se desfășoară activitatea gravă, atunci intervin problemele administrative presante. Duminica oamenii se odihnesc, iar societatea nu are nici un fel de probleme cu ei. Realitatea e însă cu totul alta. Ziua de duminică condiționează, în bună măsură, ritmul activității din celelalte zile ale săpătămînii. De aceea, structura și conținutul ei se cer atent studiate, în lumina faptului că omul mai are nevoie și de altceva decît de hrană și îmbrăcăminte. Misterul acestui „altceva" se pare că nu a fost încă dezlegat. De ce mai au nevoie oamenii, în afară de confort, în afară de răgazul necesar somnului, în afară de tihnă? Dacă extindem problema programului de duminică la întreaga dimensiune a timpului liber de care omul societății moderne ajunge să dispună tot mai mult, descoperim că ne aflăm în fața unor probleme pe care anterior nici nu le bănuiam. Timpul liber al oamenilor se identifică astăzi, deopotrivă, cu timpul zilelor de sărbătoare, cu timpul perioadelor de concedii, cu timpul de odihnă dintre o zi și alta. Evident, prin comparație cu trecutul, timpul liber al omului modern a crescut. Poate fi el înțeles, în aceste condiții, doar ca timp de somn și desfătare culinară? Fără îndoială, nu. Astfel, timpul liber al diferitelor categorii ale populației unei țări pune astăzi probleme la fel de importante ca și timpul destinat diferitelor activități productive. Poate că pînă în veacul din urmă nu s-au înțeles bine funcțiunile spirituale multiple ale timpului liber, la diferitele grupuri umane. Multă vreme, timpul liber s-a identificat cu ziua de duminică și alte cîteva sărbători „legale". În momentul cînd a intervenit fenomenul concediilor anuale și, ulterior, fenomenul scurtării zilei de muncă, la opt ore pe zi, s-a putut observa că, în mod paradoxal, o societate nutrind anumite interese și propunîndu-și anumite proiecte constructive, nu-și poate permite luxul de a lăsa timpul liber al oamenilor pe seama lor înșiși. Timpul liber se cere programat în conformitate cu interesele societății, cu nevoile societății și cu posibilitățile societății. Rețeaua instituțiilor artistice, atît tradiționale cît și moderne, s-a dezvoltat nu numai ca urmare a progresului cultural înregistrat în ultimele secole, dar și ca urmare a timpului liber de care, categorii tot mai largi ale populației, au ajuns să dispună.

Studiul atent al timpului liber de care dispunem astăzi pare a indica faptul că, deși dimensiunea lui a crescut, efectele pozitive ale acestei situații nu întotdeauna se resimt. Prea mulți oameni nu știu să utilizeze încă timpul liber care le este recunoscut prin lege. Concediile au devenit adeseori perioade de epuizare nervoasă, iar cîteodată și fizică, la fel, dacă nu mai mult, ca perioadele de îndeplinire a obligațiilor de serviciu. „Ce vom face în concediu ?", „Cum ne vom petrece concediul ?", „Unde vom petrece concediul ?" sînt întrebări obsesive. Un sistem întreg de obiecte destinate timpului liber ajung să solicite, și ele, pe fiecare individ în parte. Automobilul și deplasarea automobilului ridică anumite probleme, implică anumite riscuri, solicită la anumite eforturi. „Toaleta" de concediu constituie o preocupare deloc neglijabilă. Cazarea și masa pe timpul concediilor petrecute în marile stațiuni turistice se dovedesc probleme extrem de dificile.

Timpul liber — timpul de concediu, timpul de sărbători, timpul dintre perioadele zilnice de activitate prestată conform unui program determinat — aduce în discuție, pe lîngă cele arătate pînă acum, și problema unor locuri de petrecere a lui — locurile de odihnă și agrement, marile și micile stațiuni turistice, locurile în perimetrul cărora funcționează diferitele instituții specializate : cinematografe, music-holuri, spațiile de dans. De obicei, ele cunosc o aglomerație care întotdeauna este obositoare. De multe ori, cum este cazul plajelor, se trăiește într-o situație de promiscuitate evidentă. Un furnicar uman impresionant, solicitînd un consum de nervi și de energii tot mai mare, a devenit fiecare punct de agrement. Culmea este că, în ciuda condițiilor epuizante pe care le impune accesul și odihna în diferite puncte de agrement, lumea nu încetează să le asalteze. Marile capitale europene devin vara semipustii, lumea plecînd în concediu, la munte sau la mare, în aceste condiții. Exodul de automobile spre stațiunile turistice la modă poate fi ușor observat, chiar în condițiile situației de la noi, la fiecare sfîrșit de săptămînă. Dacă s-ar calcula volumul energiilor cheltuite de sîmbăta, de la amiază, pînă lunea, dimineața, — deci în timpul liber al oamenilor, destinat odihnei și refacerii lor spirituale — s-ar constata, fără îndoială, că volumul lor este mai mare decît în oricare alt moment al săptămînii. Timpul liber se dovedește astfel, pentru multă lume, timp de epuizare, timp de încordare, timp de grijă. La ce bun a mai fost atunci cîștigat ?

A ne obișnui să ne petrecem timpul liber în conformitate cu propriile noastre interese, reprezintă astăzi o problemă socială acută. Oamenii trebuie, realmente, învățați să-și petreacă concediile, să-și petreacă ziua de duminică, să-și petreacă zilele de sărbătoare — crede Jean Fourastié, pentru că întotdeauna timpul liber s-a confundat cu timpul de sărbătoare, implicînd un limbaj diferit de cel cotidian, implicînd accesul la o serie de valori diferite de cele cotidiene, implicînd un complex de trăiri și sentimente diferite de cele încercate zilnic.

Noțiunea de sărbătoare, de care a fost legată inițial ideea de timp liber, posedă cîteva sensuri ce merită a fi reținute. Sărbătoarea se identifică cu ziua solemnă a săptămînii, cînd, temporar, omul uită de griji, uită de preocupările mărunte, uită de necazurile cotidiene și are posibilitatea să se regăsească pe sine. Sărbătoarea se identifică cu timpul de reflecție asupra propriei noastre condiții ; sărbătoarea se identifică cu acea stare de calm cînd, pentru o perioadă determinată, omul uită de solicitările străine de propriile-i aspirații, de propriile-i năzuințe, de propriile-i idealuri. Pentru a marca momentul de sărbătoare, aproape la toate comunitățile umane, există un limbaj deosebit, al veșmintelor purtate, al obiectelor utilizate, al gesturilor săvîrșite, al atitudinii avute.

Obiectele de sărbătoare nu pot fi în principiu utilizate în cursul săptămînii, ele poartă amprenta lucrului „mai bun" și „mai frumos" de care dispunem fiecare ; gestica se caracterizează printr-un sistem de date care întotdeauna face să se excludă graba, să se excludă tot ceea ce ar putea aminti de vreo obligație presantă.

Vom reține, de asemenea, sistemul de instituții destinat a fi frecventat în zilele de sărbătoare. Acestea sînt instituțiile care aduc în discuție cazul artei, întotdeauna : inițial, templul și catedrala, ulterior muzeul, sala de concerte, teatrul, iar, în zilele noastre, cinematograful. Intervenind problema timpului liber crescut dintre două zile de lucru, ideea de sărbătoare s-a banalizat pe parcursul secolelor. S-a banalizat și odată cu apariția concediilor anuale de odihnă. Iată însă că, în condițiile civilizației contemporane, ajungîndu-se, datorită utilizării neraționale a timpului liber, la situații de tipul celor semnalate mai sus, apare necesitatea restaurării ei, dintr-o perspectivă nouă.

Urbaniștii își pun astăzi problema organizării rețelei de instituții, de locuri de agrement, de terenuri sportive, în condițiile cărora să se ajungă la o utilizare rațională a timpului de sărbătoare — în consens cu nevoile individului. Din altă perspectivă, se cere redimensionată întreaga rețea de instituții cultural-artistice, atît cele tradiționale, cît și cele noi, moderne. Unii arhitecți aduc în discuție problema interiorului de sărbătoare, — asigurarea unui cadru festiv, chiar în condițiile aceleiași locuințe, ocupată pe tot parcursul săptămînii. Se propun soluții care de care mai ingenioase. Fragmentele pe care le publicăm sînt extrase dintr-o carte a cunoscutului teoretician francez al culturii, Jean Fourastié. În concluziile volumului, Fourastié notează : „O carte ca aceasta nu poate ajunge la concluzii precise. Problemele sînt prea complexe și vremile prea ambigui pentru a fi rezumate într-un mic număr de paragrafe simple și clare... Loisir-ul nu este, nu mai este, un element secundar al realității umane. Întrebuințarea timpului liber este piatra de încercare a personalității. În măsura în care durata acestui timp liber crește, prin reducerea duratei timpului de constrîngeri, loisir-ul devine un element esențial al condiției umane. Uzajul libertății este dificil. El obligă persoana și societatea să facă opțiuni decisive... Fiind generația descoperirii timpului liber, noi sîntem, prin forța împrejurărilor, generația de experimentare a lui. Însă noile descoperiri fac mereu caduce încercările în curs. Consider că, în ceea ce privește loisir-ul, omul riscă să treacă repede de la revendicare la sațietate, în lipsa unei filosofii care să permită trecerea fără șocuri de la necesitate la libertate și de la privațiuni la consumul masiv".

Merită reflectat mai mult în legătură cu aceste probleme.

GHEORGHE ACHIȚEI

Adresa redacției : București, str. Brezoianu nr. 13 ; telefon 14.97.39. Abonamentele se fac la toate oficiile din țară sau la difuzorii voluntari din școli, universități, instituții. Costul abonamentului : 12 lei pe an, individual ; 60 lei pe an, pentru întreprinderi și instituții. Pentru străinătate, abonamente prin ROMPRESFILATELIA — București, calea Griviței 64—66, P.O.B. — Box 2001, Tiparul : Întreprinderea poligrafică „Informația", str. Brezoianu nr. 23—25, București.

40 573